

DELAVRANCEA

LUCEAFĂRUL

DRAMĂ IN V ACTE

BUCUREȘTI
EDITURA SOCEC & Co., S. A. R.
1 9 4 0

BIBLIOTECA CENTRALA
UNIVERSITARA
BUCURESTI

Cota *74363 Delet*

Inventar *526624*

10 Februarie 1943

Bibl. cl. IV sec.

Liceul ort. de fete

Bucuresti

L. F. 9

~~1906~~

Inventar

~~265~~

LUCEAFĂRUL

DE ACELAȘ AUTOR

SULTANICA

HAGI-TUĐOSE

PARAZIȚII

INTRE VIS ȘI VIAȚA

LINIȘTE

VIFORUL

LUCEAFARUL

IRINEL

▲ DOUA CONȘTIINȚA

SR
D28

DELAVRANCEA

LUCEAFĂRUL

DRAMĂ IN V ACTE

EDITURA SOCEC & Co., S. A.

74363 Anchet
526624

74 363

PETRU RAREȘ	D-1	O. Nottara
LOGOFĂTUL BALOȘ	"	V. Leonescu
VORNICUL GROZA	"	I. Petrescu
PÂRCĂLABUL MIHU, în urmă hatman	"	G. Achile
PÂRCĂLABUL MATIAȘ	"	A. Barbelian
POSTELNICUL ALBOTA	"	N. Grigorescu
PÂRCĂLABUL LICIU	"	Z. Bârsan
SPĂTARUL ȘANDRU	"	A. Atanasescu
BIV-VEL LOGOFĂTUL TROTUȘAN	"	I. Livescu
PAN CRASNEȘ	"	N. Bulandra
PAN COSMA	"	M. T. Cosmin
CHELARUL HÂREA	"	A. Mihalescu
MOGÂRDICI	"	I. Brezeanu
SANDOMIR	"	C. Duțulescu
CORBEA	"	N. Sorcinu
CREMENE	"	C. Nedelcovici
DOFTORUL ȘMIL	"	P. Liciu
I-iul OSTAȘ	"	M. Vârgolici
Al II-lea OSTAȘ	"	C. Nedelcovici
Al III-lea OSTAȘ	"	G. Constantinescu
Al IV-lea OSTAȘ	"	N. Săvulescu
UN COPIL DE CASĂ	"	P. Iancovescu
O ISCOADĂ	"	V. Malcoci
ANDREA	"	Almuly
ANTONIO	"	Niculescu
I-iul PESCAR	"	G. Constantinescu
Al II-lea PESCAR	"	M. Vârgolici
Al III-lea PESCAR	"	I. Georgian
Al IV-lea PESCAR	"	V. Malcoci
Al V-lea PESCAR	"	P. Ioncovescu
ELENA DOĂMNA	D-ra	El. Mihăilescu
OANA	D-na	O. Bârsan
GENUNEA	{D-ra	Tina Barbu
	"	Agepsina Macri
NASTASIA	"	A. Liniver
DOLCA	"	E. Ciucurescu

BOIERI, OSTAȘI, ETC.

B.C.U. Bucuresti

C526624

LUCEAFĂRUL

ACTUL I

Zidurile crenălate ale castelului din Suceava. La mijloc un turn mai înalt. Pe sub turn o poartă de zăbrele groase de fier prin care se vede curtea castelului. În dreptul porții, o punte, lăsată peste șanțul cu apă, se sprijină pe două lanțuri groase. Pe dinăuntru, dealungul zidurilor; un brâu de scânduri pe cari se plimbă ostași de pază. La apus, Luceafărul argintiu.

SCENA I

MOGÂRDICIU, CORBEA, SANDOMIR
și CREMENE,

pe brâul de scânduri, cu sarici lăptoase, cu arcuri și cu suliți. Mogârdiciu, cu vestminte de războiu pe sub sarică, cam cu chef, stă jos pe brâu și cu capul pe zid.

Ceilalți nu se văd încă.

MOGÂRDICIU, în partea stângă a porții.

Afurisită za... Numai curea și oțele...
Aș fi înghețat de n'aș fi luat sarica... Vinul
ține cald... dar, ploscă mică, vin bun și
foale găurite... dă...

S'apropie încet, din partea opusă, Corbea, Sandomir
și Cremene,

SANDOMIR

Cine-i acolooo?

MOGARDICIU, tresărind

Cine să fie?

CREMENE, întinde arcul.

Cin'e-acoloo... că dau...

MOGARDICIU

Cremene, să nu dai că te fac iască... Mă...
(Se pîtulă și se ridică). Eu sunt... Ce ești ne-
bun?... Nu sunt eu mai mare, mă?

CREMENE, abia ținându-și răsul.

După coif, așa ar fi, dar nu după ce este
sub coif. Nu te uită la za, ci la zidurile
Sucevei... Zidurile Sucevei stau în picioare,
fiindcă și noi stăm în picioare... Zaoa ta
umblă pe două cărări...

MOGARDICIU

Nu mai spune... Va să zică, ea e de
vină... Bîr! frig al dracului!

Corbea, Sandomir și Cremene, trec de cealaltă parte
la Mogărdiciu.

CREMENE

Cum o duci cu veghea, bădiță Mogârdiciu?

MOGARDICIU

Mi-e frig, mi-e foame — și foamea ca foamea — dar mi-e sete...

CREMENE

Bădiță Mogârdiciu, dormiși ceva?

MOGARDICIU

Cine? Eu? Șăgueseți?... Am umblat, am învârtit lancea, am întins arcul, am...

SANDOMIR

...mângâiat plosca...

MOGARDICIU

Ei, da, de ce nu?

SANDOMIR

...Mă lăsați într'o rână...

MOGARDICIU

Hî-Hî!

SANDOMIR

...și, ca omul... închisei ochii, să văd cum îmi șade...

LUCEAFĂRUL

MOGARDICIU

Hi-hi!

SANDOMIR

Stelele reci ca'n nopțile de primăvară...
Mă uit la ele, ele se uită la mine...

MOGARDICIU

Tocmai!

MOGARDICIU, rîzînd.

Până mă fură o dulce aromială...

MOGARDICIU, rîzînd.

A, a, așa e!

SANDOMIR, repede.

Și paza?

MOGARDICIU

Ce? ce?... Nu e adevărat... Zisei eu c'am
adormit?... Tu ziseși!

SANDOMIR, strînge de mână pe Mogărdiciu.

Oh, ce mai sutaș!

MOGARDICIU

Au! ... Adică de ce nu te rogi tu, Sandomir neică, de moș-tău Groza, să mă lase chelar cum porunci Ștefăniță, două zile înainte d'a muri?

SANDOMIR

De moș Groza? Un'te poți apropia ...

CORBEA

E ostaș în toată legea!

MOGARDICIU

E, vorbi și mută! ... „E ostaș în toată legea!“ ... E, Sandomire, Sandomire, dacă ai vrea tu, ai zice tătână-tău, logofătului Baloș, să mă lase ce apucasem să fiu ... Fiecare cu ale lui. El cu condeiul și cu paloșul, eu cu cheile și cu boloboacele, el cu divanul și cu oștile, eu cu gârliciul și cu tâlvul ... Dracul mă puse să nu mă desbrac de za și să n'arunc coiful și sabia asta? Na ... cap sec și bețiv fudul ... și chelar și înzădot ... până m'apucă vremea logofătului Baloș și-a pârcălabului Groza ... A! și grozav mi-e de silă de meseria de ostaș! N'aș tăia un puiu de găină să

mă tai! ... Ce râdeți? ... Vouă vă vine ușor ... Sandomir nalt ca un stejar, Cremene lat în spete cât trei, și Corbea scuipat ostaș, negru, tăcut, ca o stâncă ... Eu? Un burduf pe două picioare! Și ce picioare ... șontâc ... șontâc ...

CREMENE

Ei, cum trăiși tu cu Ștefăniță, cu acea vijelie care răsturnă tot într'o clipă?

MOGARDICIU

Mai mult răsturnat ...

SANDOMIR

N'avea ce răsturna ...

MOGARDICIU

Turnă, turnam, până cădeam ... Și-mi plăcea, și de frică ...

CREMENE

De frica cui?

MOGARDICIU

A lui!

SANDOMIR

Eră fioros? -

MOGÂRDICIU

Frumos și încreștat; micșor, și părea ca un munte; vesel și trist; viteaz, și plângea ca un copil; mândru și se jucă cu mine ca mâța cu șoricelul. Or' nu se născuse deplin, or' născut deplin să-l fi luat din iele... Cine știe?... „Mai rabdă Mogârdiciu... mai rabdă, și mie mi-e sete...“ Par'că-laud... Ș'a treia zi căzù capul lui Arbore, ș'al lui Toader, ș'al lui Nichită, ș'al lui Cățeleanu, ș'al lui Iremia, ș'al lui Săcucianu, ș'al lui Condrea, ș'al lui Sima, ș'al lui Cărăbăț... Eram beat-mort când începùurgia. Când trânti întâiul topor, sării din somn. Auzii glasul mulțimii care se rugă de Domn. La al doilea, mă trezii d'a binele. Ieșii din gârliciu, alergai și văzui!... (Ș'acoperă fața). Oh! sunt clipe dela Dumnezeu când ai vrea mai bine să fii orb decât să vezi! (Dă cu tăișul mâinii). Eh!... Eh!... Eh!... Capul lui Cărăbăț se rostogoli bolborosind... Slava Moldovei îl blestemă! Și bătrânul Arbore, portarul Sucevei, care-i fuse ca un părinte!... Eh! (Dă cu tăișul palmei)... N'aș vrea să fiu nici pârcălab, nici hatman, nici vornic, nici logofăt, nici

Domn!... Dar doamna Tana... Oh! Ce frumusețe și ce nenorocire!... Se zice...

SANDOMIR

Ce se zice?

MOGARDICIU

Că ea l-a fi otrăvit...

SANDOMIR

Ș'a plecat nejudecat?

MOGARDICIU

Intreabă pe tat'tău Baloș, că el ține locul Domnului...

CREMENE

Și unde-a plecat?

MOGARDICIU

În Muntenia. Eră munteancă, fată a lui Neagoe Basarab. A sărutat pe jupânesele și fetele curții, și s'a suit în olac. Femeile plângeau. „Un'te duci, Domnișă?“ — „La călugărie“. Ș'a sărutat pe sor'ta Genunea, ș'a umplut-o de lacrimi, ș'a ieșit pe poarta asta, și s'a dus la vale, și s'a pierdut în neguri.

CORBEA, șoptește.

Genunea!

MOGARDICIU

Ce ziseși?

CORBEA

Nimic.

SANDOMIR

Cocoșii au început să cânte, și luceafărul
să se stingă.

CREMENE

E steaua care se stinge cea de pe urmă.
Uitați-vă... ca și cum ar clipi.

CORBEA

Mâine iar răsare, ș'apoi iar răsare, și'n
veci va răsări.

SANDOMIR

Mult o s'o ducem noi fără domn?

MOGARDICIU

N'ar vreà tat'tău să fie?

SANDOMIR

Na!

MOGARDICIU

Bă zău c'ar fi bine. Om bun și drept...
Că pe tine — cât e el de mare — și te pune
de veghe ca pe orice copil de casă... S'ar
duce vestea de Bubuing-Vodă...

CREMENE

Ori Groza...

SANDOMIR

Trebuie să fii viță domnească...

MOGARDICIU

Păi, Toader Baloș, se zice c'ar fi bcier
vechiu, vechiu, de vr'o 300 de ani și mai bine,
și că s'ar fi trăgând, după spiță, din franțuji,
și mai de dincolo...

CORBEA

De hotărît, îmbătrânesc copil de casă! Pe
cine păzim, noi? Ce păzim, noi?

CREMENE

Castelul din Suceava...

SANDOMIR

Și Suceava...

CREMENE

Și țara...

CORBEA

Eh! boierii se ceartă pe cin's'aleagă...
Vorbe... vorbe... Eu să strâng calul în
scări, și să mă duc, și să mă'ntorc viu sau
să mă sfârtece dușmanii, și să mă ia în copi-
tele cailor!

Se aude un auit. Toți tresar.

MOGARDICIU, speriat.

Cine să fie?

SANDOMIR

E glasul lui Groza...

MOGARDICIU

Hait! Fiecare la locul lui!

Corbea, Sandomir, și Cremene se scoboară și trec în
dreapta porții. Se duc. Se fac nevăzuți.

SCENA II

MOGARDICIU

Singur, își așează coiful, ia sulița și se uită din cotro
a venit uetul.

MOGARDICIU

Cine-i acoloò?,... Aici, Mogârdiciuf...

Sunt caraulă... Nu răspunzi?... Nu?...
 (Dârdăe). Mi-e frig... ba și frică... Nu s'aude
 nimeni... Să mă las p' o parte... (Nu se mai vede).
 Cine-i acolo?... Dă lozinca... Vor-
 bește... Ori numai să urli... ca potăile la
 lună?... D'ar fi fost logofătul Baloș l-ar
 fi luat gura pe dinainte, ș'ar fi strigat: bu-bu-
 buuu!... Neamul bubuiugilor!... Sandomir
 al lui Bubuiug... Frumos nume... Ce mi-e
 Mogârdiciu, ce mi-e Bubuiug (Ridică capul). Un
 foșnet?... S'apropie?... Mi s'a părut...
 (Nu se mai vede). Așă... (Cântă o melodie veche).
 Du, du, du, du... Du, du, du, du...

În vremea aceasta s'apropie un om ostenit; înfășurat
 într'un vestmânt gros și lung până'n pământ. Trece
 puntea, pune mâna pe toarta porții și bate de câteva
 ori într'o bucată de fier: Răsunetul se pierde departe

SCENA III

PETRU RAREȘ și MOGARDICIU

MOGARDICIU, sare în sus și se uită peste Rareș.

Cine-i acolo?... Nu răspunzi?... Să nu
 dai că mă mișc... adică să nu te miști că
 Pau... (Tremurând). Născătoare, o fi, or' n'o
 fi?... Dacă n'ar fi fost n'ar fi bătut... dacă

de ce tace?... Ce vrea?... Ce vrei, mă omule?...

PETRU RAREȘ

Om bun...

MOGARDICIU, îl vede.

Bunul să-ți cadă la inimă... Om bun sunt și eu... Adică bun-bun, da... hî..., hî!... Și cum te cheamă mă omule?

PETRU RAREȘ

Petru...

MOGARDICIU

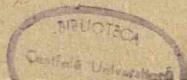
Petru... Petru... Petru mă cheamă și pe mine... Eu spui policra: sutașul Petru Mogardiciu, fost ajutor al căpitanului copiilor de casă, fost chelar al Măriei Sale Vodă, luat din văzduh... Că numai pe vite le cheamă fără policră: Miercana, Dumana, Lăbuș... Hoțul!

PETRU RAREȘ

Petru Rareș Majearul...

MOGARDICIU

Cum-cum?

PETRU RAREȘ

Petru...

MOGARDICIU

P'al treilea nu l-am înțeles.

PETRU RAREȘ

Majearul...

MOGARDICIU

Mă-ga... Așa... Nu cunosc..., Eu au-
ziseam altfel... Că nu puteam crede...

PETRU RAREȘ

Deschide-mi, și Sf. Petru să-ți deschidă
porțile raiului...

MOGARDICIU

A! asta deloc... alfelalte cât mai târziu...

PETRU RAREȘ

Sunt rupt de oboseală...

MOGARDICIU

Eu te-am rupt? De m'ai rupe 'n bucăți
ș'asta n'o fac.

PETRU RAREȘ

D'aș fi un câine spart de mistreț te-ai în-
dură...

MOGARDICIU

Spart-nespart, așa ne-au poruncit logofătul
ăl mare Toader Balçoș Bubuiug, și Groza ăl
mai mare peste oști, că până n'ar spune lo-
zinca să nu deschidem... Și eu nu ți-o spui;
spune-o tu, și dau porțile de perete...

PETRU RAREȘ

L-am cunoscut pe Toader... Eră pisar pe
vremea lui Ștefan-cel-Mare, sfântul meu pă-
rinte...

MOGARDICIU

Cum-cum?

PETRU RAREȘ

...L-am cunoscut pe Groza... Eră copil
de casă... Douăzeci și trei de ani am petre-
cut printre străini, mai mult închis ca slo-
bod... De câte-ori n'am tras zăvorul ista, de
câte-ori n'am pus mâna pe toarta asta, și de
câte-ori n'am izbit așa... (Bate în poartă. Mogâr-
diu se sperie). O! pământ sfânt al țării mele! (Se
închină și sărută pământul), Te moaie de lacră-
mile astea mai înainte d'a te dospî cu sângele
meu!

MOGARDICIU

Ai?... E cam nebun... (Tare). Ascultă!

PETRU RAREȘ

Ascult.

MOGARDICIU

Ai ceva arme la d-ta, să nu dăm de vr'un beteșug... Ia apropie-te, și... să nu te miști că dau... (Ridică arcul). Nu prea mult... Să văd... Scutură dulama... (Se pleacă după zid).

PETRU RAREȘ

Cum vrei să vezi de te pleci după zid?

MOGARDICIU

Asta e treaba mea... Vreau să te văd fără să mă vezi... Uu! Corbea! Cremene! Sandomir!

Corbea, Cremene și Sandomir, vin repede.

SCENA IV

PETRU RAREȘ, MOGARDICIU, CORBEA,
CREMENE și SANDOMIR

MOGARDICIU

Bine că venirăți... Un nebun... Se'nchină, sărută pământul... Ce o fi vrând? nu știu...

SANDOMIR

Ce vrei, străine?

PETRU RAREȘ

Vreau ce vrea Moldova și Dumnezeu!

MOGARDICIU

Nu vă spusei eu? ... Dar ce vrea Dumnezeu și ce vrea Moldova?

PETRU RAREȘ

Dumnezeu vrea legea, și Moldova pe Ștefan cel-Mare!

MOGARDICIU

E, Ștefan e țărână...

PETRU RAREȘ

Cel ce-a pierit trăiește încă, cel ce trăiește va pieri iar și din el va răsări iarăș...

SANDOMIR

Ce glas! Iți merge la inimă...

CREMENE

Par'c'ar fi cu minte... dar, nu pricep...

PETRU RAREȘ

In curând vei pricepe . . . Chemați pe Baloș și pe Groza . . . Acî, dinaintea castelului să judece și să-aleagă.

Corbea face semn lui Cremene ca să-i-cheme.

MOGARDICIU

Ce-o fi vrînd?

CORBEA

N'a spus?

MOGARDICIU

Ce-a spus?

CORBEA

Mult . . .

MOGARDICIU

Ai priceput?

CORBEA

Priceput.

MOGARDICIU

Tot?

CORBEA

Cât e dat omului să priceapă; că e un om, Mogârdiciu.

MOGARDICIU

Eu, de loc.

PETRU RAREȘ

Ascultă Mogârdiciu... căci Mogârdiciu te
chiamă...

MOGÂRDICIU

Doar n'a să mă cheme Ma-jea-rul!

PETRU RAREȘ

...ție ți-am spus ceea-ce ei nu știu, și
par'că-aș fi suflat vorbele mele într'o jitniță,
au pe gârliciul pivniții de sub pridvorul cas-
telului...

MOGARDICIU, răsând.

Da, cunosc...

PETRU RAREȘ

De e cineva om, îl cunosc nu după chi-
pul lui...

MOGARDICIU

Dar, după ce?

PETRU RAREȘ

...ci după sufletul lui...

MOGARDICIU, răsând.

Eu n'am suflet?

PETRU RAREȘ

Ba ai, dar e întunecat...

MOGARDICIU, răsând, dă sarica jos și arată la cap.

Ei, nu vă spusei eu?

PETRU RAREȘ

O! poți să pai și mai înzăoat... Sub platoșă ta, d'ar fi și de 50 de oca, stă un suflet bun și moleșit...

MOGARDICIU

Ai?

PETRU RAREȘ

... iar nu suflet bun dar tare cūm se cuvine unui ostaș. Și cin'și-a bătut joc de tine c'un coif de vicleim și c'o za par'c'ar fi de râmlean? Ei, d'ar purta-o un om din Râm de acum cinci-spre-zece sute de ani... Dar o porți tu, Mogârdiciu...

MOGARDICIU

Mi se pare că m'a luat la vale...

PETRU RAREȘ

E un mare meșteșug să-îbraci pe un om cu vestminte omenești și să nu paie om...

MOGARDICIU, supărat.

Păi te-aș pofti să vii și mâine... să-ți deschid...

PETRU RAREȘ

Mâine se va vedea dacă astăzi n'ai fost piaiță. Un fier mâncat de rugină îl arunci în foc și-n apă, și s'alege ceva.. Nasul tău prea e roșu și prea ți-e frică de sulița pe care o ții în mână...

MOGARDICIU, vrea să-l împungă cu sulița.

Uite... Uite...

CORBEA, dându-i peste suliță.

Il cunoști?

MOGARDICIU

Nu.

CORBEA

Atunci?

MOGARDICIU

Dar vrei să-mi fie prieten? Ei, ce are, mă rog, nasul meu?... Cam roșu, ca un măr domnesc, din pricina soarelui. Uite acolo, da ce, ți-am cerut pe fiică-ta, or' pe sor'ta, de nevastă?

PETRU RAREȘ

Fată n'am, soră... o fi trăind?

MOGARDICIU

'Ai or' n'ai?

PETRU RAREȘ

O fi mai trăind?

MOGARDICIU, răsând.

De s'a născut și n'a ieșit cu picioarele în-
nainte, trăiește... Să n'ai nici-o grijă...

PETRU RAREȘ

A... Nu, nu se cade să mă supăr de o
închipuire de om...

MOGARDICIU, răsând.

Închipuit, eu?

PETRU RAREȘ

Închipuit? nu; închipuire? da.

MOGARDICIU, răsând.

Ei, nu vă spusei eu?

S'aude o mișcare,

CORBEA

Sît!... Logofătul Baloş cu mersul lui de neam ales şi Groza, cu părul roşcat ca focul, cu barba alburie... cât e de gros şi calcă a lup flămând...

SCENA V

Logofătul BALOŞ, păcălabul GROZA, CREMENE,
PETRU RAREŞ, CORBEA, MOGARDICIU
şi SANDOMIR

MOGARDICIU, de sus.

Nu deschide, stăpâne...

SANDOMIR

Ziua, singur, fără arme... nu poate fi decât un om bun...

Corbea, Mogardiciu, Sandomir, se dau jos. Poarta se ridică şi apar în pragul punţii logofătul Baloş cu toţi ceilalţi. Petru Rareş îşi descoperă capul şi se pleacă înaintea lor.

LOG. BALOŞ, după ce măsoară din ochi pe

Petru Rareş.

Şi de un'te-a suflat vântul?... De te-duce vr'o judecată, s'o facem. De aduci vr'o ştire, s'o ascultăm. De te mână vr'un gând

rău... n'ai nemerit-o... Ce vrei, străine?
Spune pe şleau.

PETRU RAREŞ

Străin am fost pe Vosfor, sub cerul, pe apa şi pe pământul oel mai blagoslovit de Dumnezeu. Străin şi închis am fost în cele şapte turnuri gălbui de lângă marea albastră ca peruzeaua. Fugar şi huiduit, am trecut munţii de pe la mijlocul Turciei. De multe ori am înfundat ocnitele cetăţilor Semendria Haliciu, Buciaciu, Cameniţa şi Cerni-Ostrov. Am împlinit 43 de ani, şi mai mult de jumătate din viaţa mea, m'a supus Atotţiitorul la toate încercările, şi m'a bătut cu toate nenorocirile, şi m'a rănit cu toate suferinţele. Pe Iov nu cred să-l fi chinuit mai mult, căci în sufletul meu simţ toate plăgile de pe trupul lui Iov. Şi Iov nu s'a îndoit de mila celui de sus... Şi eu am crezut neclintit în tăria lui veşnică...

PARC. GROZA, către Baloş.

Bine grăieşte!

PETRU RAREŞ

Mă iartă boierule...

PARC. GROZA

Vorbește...

PETRU RAREȘ, către Baloș.

... dar, după câte-am îndurat, îmi tăiași curajul dela început...

LOG. BALOȘ

Ce ți-am zis eu?

PETRU RAREȘ

Că sunt străin!

LOG. BALOȘ

Străin... de Suceava...

PETRU RAREȘ

De castelul aista? De m'ați legă la ochi, pe dibuite v'aș duce și v'aș spune unde a fost camera de odihnă a lui Ștefan-cel-Mare, unde iatacul Doamnei Maria, unde al armelor, unde paraclisul cu iconostasul la care îngenuchiă cel care n'a îngenuchiat înaintea nimăru... M'au cunoscut trecătorile, drumurile, munții cărunți, apele limpezi, și codrii albăstrii ai Moldovei... adică le-am cunoscut pe toate

în zilele grele și zilele de slavă... Și tocmăi aici să fiu străin? Aici, unde-am crescut unde am încălecat cai domnești, fără șea, fără frâu, cu mâna înfiptă în coama lor, gonind ca o stafie sub privirile Arhanghelului pe care-l văd or-unde mi-întore ochii, pe care-l aud or-unde mi-ațintese urechia, pe care-l simț pretutindenea, în mine și afară din mine!

PARC. GROZA, mișcat.

În el? Cine să fie ăsta?

LOG. BALOȘ

Ei, cine ești?

PETRU RAREȘ

Petru Voevod!

Toți tresar.

LOG. BALOȘ

Petru Pribeagul?

PETRU RAREȘ

Am pribegit 22 ani, dar nu sunt Petru Pribeagul, ci Petru Rareș, fiul Rareșoaii, ș'al... (Se închină).

PARC. GROZA

Și-al?

PETRU RAREȘ

Și-al lui Ștefan-cel-Sfânt!

LOG. BALOȘ, emoționat.

Tu?

PETRU RAREȘ

Eu, Baloș! Știi că ești Logofătul Toader Baloș, te-am cunoscut acum 30 de ani, erai diac al treilea. Intr'o zi, scriai un sinet de danie, și cerneala se-întinse la un mislete, și pătași pielea de vițel. Logofătul Tăut asvârli cu călimările, și-ți rupse urechea. (Baloș fără să vrea, se pipăie la urechea stângă). Mă'nvârteam pe lângă tine. (Imi ziceai „Petru cucuietu“). Când sângele începù să picure pe obrazul tău, eu începui să plâng și săruta-i pulpana bătrânului Tăut, și-i zisei: „Eu sunt de vină, pan logofete!“ Mă luă de chică, mă răsuci și mă dete afară. Peste-o săptămână te duceai la pârcaľabia Novogradului, neputând răbdă rușinea d'a fi lovit pe nedrept de marele logofăt... Dar... mă uit.,, mă uit.,, și nu te mai cunosc...

LOG. BALOȘ

Eu... nu te cunosc... Imi spui întâmplări adevărate, dar, tocmai fiindcă sunt adevărate, câți nu le-or fi știind?

PETRU RAREȘ

Mă cunosc clucera Moghilă, pârcașul Grumază, vornicul Jurj, și câți alții cărora le săriam pe genuchi și le petreceam deștele răschirate prin păr și prin barbă...

LOG. BALOȘ

O! e de mult... I-a coperit pământul! Morții nu pot a vorbire despre noi, noi putem să vorbim despre ei...

PARC. GROZA

Eu aș ști p'un Petru—cam ca tine de nalt, frumos băietan — nu zic, frumos ești și tu; — cu mustăcioară subțire — tu ai barbă înspicată și mustăți negre și lungi; — alb și rumen la față — tu ești prăjit de soare; — subțire și sprinten — tu ești pietros și voinic. Vremea a prefăcut boierimea și țara. Și tu — de vei fi ăla — n'ai scăpat neatins. Din mândrețea de copil te văd bărbat sdravăn, dacă

ai fi ala. Ar trebui să se ridice Măria Sa dela Putna și să mărturisească că tu ești Petru al Răreșoaii ș'al... (Se închină). Altfel, nu glumim! Cu dovezile ce dăduși... ai umplea țara de sămânța lui Ștefan-cel-Mare!... Corbea, Sandomir, Cremene, să...

Face semn să-l ia.

PETRU RAREȘ

Numai în castelul din Suceava nu fusesem închis...

MOGARDICIU, râzând.

A, e bine la noi! Umbră... cât lumea! Dormi și habar n'ai de e ziuă, de e noapte... Guzgani... câți poștești... cenușii, și mari, și lacomi... Trei tătari, șoși dela răcoare, unul n'avea nas, altul urechi, ș'al treilea... la o mână cu trei dește și la un picior cu două... E, ai dracului guzgani...

PETRU RAREȘ

Să vă dau și alte dovezi...

LOG. BALOȘ

Da, căci, din ce-ai spus, ar trebui să do-

vedești dovezile tale... Cremene, cheamă și pe ceilalți din castel.

Cremene se duce.

PETRU RAREȘ

Da, să vie toți, să scoatem lumina de sub obroc.

MOGÂRDICIU

S'o scoatem... de ce să n'o scoatem?... Dacă o vrea să iasă... — Nu vă spuneam eu?

CORBEA

Nu te-amestecă!

MOGÂRDICIU

De ce să nu m'amestec?... Boierii au dreptate... Un pârlit află din auzite, c'ar fi gol Scaunul Moldovei, și țop și el... „Eu sunt Petru, copilul Răreșoaii ș'al lui...“ Doamne iartă-mă! (Se închină).

Vin boierii pan Troțușanu, pan Mihul, pan Liciu, pan Șandru, pan Matiaș, pan Crasneș, pan Cosma, pan Albotă, chelarul Hârea și Cremene.

LOG. BALOȘ

Boieri, care din voi cunoaște pe drumețul acesta?... Să mărturisească.

ALBOTA

Chipeş om, dar nu-l cunosc.

CRASNEŞ

Să-l vedem... Nu-l cunosc.

TROTUŞANU

Mai de grabă aş cunoaşte ce este decât cine este, cât face decât cine l-a făcut. Ar fi ostaş, aşă s'ar crede după uitătură. Ochii lui joacă, ne măsoară, şi ne coprind; mâna dreaptă are bătăture, semn c'a tras paloşul de multe-ori în viaţă, şi-o ţine deslipită de trup ca şi cum ar fi gata de trântă dreaptă.

MATIAŞ

Şi ce vrea logofete Baloş?

LOG. BALOŞ

Zice c'ar fi Petru...

TOŢI

Care Petru?

LOG. BALOŞ

Al Răreşoaii... ş'al... (Se închină).

TOŢI

Ei!... Să dovedească!

MOGARDICIU

Boieri d-voastră, de mine dete cu ochii întâiu și întâiu... și mi-a spus alte alea... că „cel ce-a pierit trăiește încă...“ Dacă-a pierit cum de trăiește, dacă trăiește cum d'a pierit? Asta e vorbă? Și și-a făcut cruce și s'a plecat, și-a sărutat pământul... E cam...

Petru Rareș privește apăsător pe Mogărdiciu care începe să se clatine și să dea îndărăt.

PETRU RAREȘ

Nu mă cunoașteți, nu vă cunosc. Ne vom cunoaște. De o lună am părăsit Polonia. Am lăsat la granițele ei 4000 de călăreți pe care craiul Poloniei mi-i pusese la poruncă, să mă arunc asupra Moldovei și să mă sui în scaunul ei. Nu am vrut. Cine domnește în silnicie, nu e domn. Și-am zis călăreților, gata de pradă, că „nu trebuie“. Intr'un suflet trecui Prutul. Se zice că cocorii se-îmbată de bucurie, ca de vin, când se întorc primăvara și-și găsesc cuibul. D'aș putea să sorb aerul Moldovei cu patima cu care-l sorbii la întâia zi, după 22 de ani de pribegie, suflarea mea v'ar arde și ați simți din cine mă trag și ce dreptăți înfățișez eu vouă! Deh, să las inima,

Înima fără cap, corabie fără cârmă... Ajunsei la Hârlău. Văzui pe bătrâna mea maică. Crezui c'aș fi omorît-o strângând-o în brațele mele. Imi dete o Vivlie și îmi zise: „Acî zice despre tine tată-tău!“ Iacă Vivlia (Scoate o carte de sub dulamă), Și iacă ce se glăsuiește la fața a doua dela evanghelia lui Marcu: „La a cincisprezecea zi a lunii lui Avgust 6992, Maria a născut un copil care se va chemă Petru. Și acest fecior să se știe că este din Maria și din Ștefan Voevod. Scris-am eu, Luca Arbore, portarul Sucevei“. Iscăliț: „Iô Ștefan Voevod“. Cunoașteți scrisul lui Luca Arbore și-al voevodului vostru... Ei, so-cotiți...

Dă cartea în mâna Logofătului Baloș. Boierii se grămădesc.

LOG. BALOȘ

Da... da... parc'ar fi...

PARC. GROZA, emoționat.

Da, al lui... Slovele cletănate...

LOG. BALOȘ, lui Groza.

Cum îți tremură mâna...

PARC. GROZA

Imi tremură... nu știu de ce...

PARC. LICIU

Am, colea, un sinet de împărțeală, dela milostivul. S'apropiem iscăliturile. Așa... așa... acelaș mers... aceiaș aruncătură... aidoma... Doar că'n carte s'a iscălit mai neted și'n sinet mai tremurat. A fost mai tânăr... eră mai bătrân...

TROTUȘANU

Scrisul lui Arbore, îl cunoașteți?...

MIHUL

De ce? N'ar fi destul iscălitura Domnului?

ȘANDRU

De ce?

COSMA

Cum e asta?

TROTUȘANU

Nu pricepeți? Una de alta se țin: scrisul și iscălitura. Dacă alt cineva a izvodit scrisul lui Luca, atunci și iscălitura Domnului e mincinoasă. Nu credeți ochilor care mai tot-

LUCEAFĂRUL

deadena vă înșeală, ci minții care numai câte-
odată se înșeală.

PETRU RAREȘ

Așa e, are dreptate boierul.

Mișcare între boieri.

TROTUȘANU

Eu, în vremea din urmă, cunoscui scrisul
lui Arbore. Slovele lui ca stârcii... De...
prea e bine scris ... Deși e cam de mult...
leat 6992... Să fi scris el?... N'aș ști ce
să zic... Altfel... Dumnezeu să-l ierte, că
Ștefăniță îi ticluise o carte către Petru-
Vodă... (Privește spre Petru). ... să fi jurat că e
de el... Și să mă iertați... Să zicem că
scrisul ar fi al lui Luca Arbore și iscălitura
a lui Ștefan Voevod... A cui e Vivlia asta?

PETRU RAREȘ

A Mariei a fost, acum e a mea.

TROTUȘANU

A fost a cuiva și acum e a altcuiva...
Punga asta e mea, dar punga asta am pu-
tut s'o fur...

PETRU RAREȘ, tresărinț,

Eu să fur?

TROTUȘANU

Nu te supără...

MOGÂRDICIU

O! domol, ia-o domol...

TROTUȘANU

... că supărarea dovedește când că e așa, când că nu e așa. Unii se supără cu dreptate, alții cu strâmbătate... Cum am putea să hotărîm de mânia d-tale fără să te cunoaștem?

PETRU RAREȘ, cutremurându-se

Va să zică am furat-o... o!

TROTUȘANU

Nu... nu... Și nu zic că „nu“ se împotrivește lui „da“... Ai adus o carte. În carte un sinet. În sinet un scris și după scris o iscălitură. Iscălitura seamănă cu a Voievodului Ștefan. Scrisul, pe ființă de adevăr, nu-l cunoaște nici-unul c'ar fi al portarului Arbore. Atunci cum vrei să credem că iscăli-

tura ar fi adevărată?... Și însfârșit... câți ar fi... luat vivlia asta dela Răreșoiaia, ar fi copiii lui Ștefan-cel-Mare?

PETRU RAREȘ, emoționat.

A! izgonit de Bogdan, prigonit de Ștefăniță, și când nu e nimeni pe scaunul Moldovii, necrezut de nimeni și urgisit de toți!

Se aude un fâșiit ușor.

LOG. BALOȘ

Ce e, Corbea?

CORBEA

Vin jupânesele.

MOGARDICIU

Ca niște hulubași domnești care-și părăsesc cuiburile calde, așa merg de tihnit și de molcom...

PETRU RAREȘ, tresare.

A, trăiește Oana?

LOG. BALOȘ

Trăiește, biata Oană...

PETRU RAREȘ

Biata? ... De ce?

LOG. BALOȘ

De multe... de multe... că-ți îngheață
inima...

Vin; și se așează împrejurul log. Balos, Oana,
Nastasia, Genunea și Dolca.

PETRU RAREȘ, după ce le privește pe toate.
Care e Oana?

CREMENE

N'o cunoaște? A!

MOGÂRDICIU

De un's'o cunoască? Ce-a mai văzut-o?
Boierii privesc cu deosebite înțelesuri. Troțușanu
face un gest de indoială.

PETRU RAREȘ, emoționat.

Cine e Oana?

OANA, liniștită.

Eu sunt.

PETRU RAREȘ, înmărmurit.

Tu ești? ... Ah! ...

OANA

Ce vrea străinul acesta?

PETRU RAREȘ

Dela toți „străin“ m'a mâhnit, dela tine mă năbușe! Bine ar fi fost să fi fost surd în clipa în care deschiseși buzele! Nu mă judecă după chip. Văd cum nenorocirile au săpat urme adânci și'ntr'al tău... Când mă gândesc... O! dar nu-ți spune nimic glasul meu?

OANA, mirată.

Nu!

PETRU RAREȘ

Nu ți-aduci aminte...

OANA

Nu te cunosc!

PETRU RAREȘ

A! stați boieri!... Ați auzit că Ștefan însemnă pe copii... cel puțin pe cei făcuți cu Răreșoia, biata maică-mea...

OANA, mirată.

El... Petru Rareș?... Î... ,

PETRU RAREȘ, dă dulama jos și rămâne într-o armură. Se descheie și își arată spada dreaptă.

Priviți... Iacă semnul că sunt al lui Ștefan Voevod...

LOG. BALOȘ

Văd un cerc... dar, știu eu...

PARC. GROZA

Cercul cu care însemnă... mă iartă... vitele domnești ca să nu se amestece cu alte herghelii...

MOGÂRDICIU

Și cu cirezile de boi...

PETRU RAREȘ, lui Mogârdiciu.

Tu...

Mogârdiciu se dă afund în mulțime.

TROTUȘANU

Semnul acesta a putut fi făcut acum 40 de ani, dar și acum 10 ani. Ș'apoi ce copil, d'al lui Ștefan-cel-Mare, ați aflat — cum zice dumnealui — însemnat cu fierul roșu la naștere?

OANA

Pe mine m'a înfierat, dar nu pe spada

dreaptă, ci pe umărul stâng, și nu c'un cerc
ci c'un luceafăr.

TROTUȘANU

Ce deosebire!

LOG. BALOȘ, către femeii.

Ce ziceți și D-voastră?

NASTASIA

Cum ar pătrunde, mintea noastră unde nu
pătrunde a d-voastră? Să dovedească că e co-
pilul Răreșoaii ș'al lui... Eu sunt femeie, și
când vreau ceva pot, dacă dreptatea e de par-
tea mea. Ce crezi, Dolca, că într'una îndrugi
că văduvia Moldovei se va sfârși...

DOLCA

Ce să cred?

LOG. BALOȘ, lui Rareș.

O biată bătrână-bătrână, de pe vremea
Domnului... Ghicește ce va fi...

DOLCA

Nu ghicesc maică, ci ce va fi, câteodată
mi se arată. Așa mi s'arătă și drumul Dom-

nului p'o lumină, că nu e nici noapte, nici zi... Când sosit străinul?

MOGARDICIU

Veni așa nechemat de nimeni... Adevărat, că nu te-am chemat eu?... Luceafărul dimineții se stinge, că n'aș fi putut citi, cu toate că n'am învățat să citesc. Și mi-eră frig, și mi-eră somn, și mi-eră sete...

Groza îi face semn să tacă.

DOLCA

Că va veni, va veni... d'ar c'a picat...

GENUNEA, în extaz.

A picat! a picat!... Aseară visai că Vodă întră'n Castel fără de veste... și azi... ia-tă-l...

TROTUȘANU

E! închipuiri de copil...

LOG. BALOȘ, surâzând.

Un plod răsfățat... Cin' să se uite în gura ei?... Nunea, nu mai spune prostii...

GENUNEA

Tată, așa eră... Cum îl văd... Nu mă credeți?... Bine...

PETRU RAREȘ, care tot timpul s'a gândit,
tresare.

Inainte d'a vă părăsi...

PARC. GROZA

Greu să ne părăsești! Or' vei fi domn, or' vei fi dat judecății ca înșelător de domnie!

PETRU RAREȘ, scoate un pumnal.

Inainte d'a vă părăsi...

PARC. GROZA

Ei, aia poți s'o faci...

PETRU RAREȘ

...am să vă spui un basm pe care nimeni nu-l știe...

MOGÂRDICIU

Uite, uite, iar l-a apucat... iar sărută pământul...

Petru Rareș se uită țintă la Mogârdiciv

Mogârdiciv dispăre.

PETRU RAREȘ

A fost odată un Kesar, bun ca pâinea caldă, viteaz cât nu-i stă cetate înaintea, bătrân că n'a murit decât când a vrut, și cu credință în Dumnezeu, că lumea îi zicea cel sfânt. Pe lângă el să pripășiseră o fată și-un băiat. Și fata era mai mică și băiatul mai mare. Și amândoi creșură sub privirile lui ca două flori sub razele soarelui. Și nu știu unul de altul al cui e și din ce neam s'ar trage. Și creșură în neștiință. Fetei îi zicea Sulcina și băiatului Drumeș. Kesarul îi iubea ca pe ochii din cap. Și Sulcina era bălae, cu părul galben ca spicul copt și rotunjit pe spate... Ca al dumitale...

GENUNEA, îl privește în extaz.

Da? ca al meu?

PETRU RAREȘ

...că par'că ar fi fost băiat... ca dum-neata...

GENUNEA

Așa sunt eu? Imi pare bine...

PETRU RAREȘ

Și abia împlinise pe la Florii 14 anișori... și Drumeș 21... Kesarul erà bolnav. Intr'o zi, ce-i abătù să cotopească un ținut ce zicea că e al lui, și erà al lui într'adevăr. Kesaru plecã și luã cu dânsul și pe Drumeș. Și Drumeș se bătù ca un zmeu, că iubea pe Kesar, și pasămite și pe fata cu părul galben ca spicul copt. Și se întoarse Kesarul biruitor dar și mai bõlnav. Intr'o zi Drumeș ieși din întâmplare pe un ceardac descoperit... cum ar fi acela unde lucrau fetele Domniței Maria...

OANA

De unde știe, omul acesta, ceardacul castelului?

PETRU RAREȘ

...și văzù pe Sulcina care se ducea repede pe lângã o fântânã de piatrã, ca aceea din ograda castelului vostru...

OANA, tresãrind.

De unde știe, așa de bine, ce este'n castelul pe care nu l-a văzut niciodatã?

PETRU RAREȘ

... Și Drumeș opri pe Sulcina. — Ce fugi, Sulcino? — Nu, Drumeș. — De ce-ți sunt ochii roșii? Ai plâns? — Nu. — Ba da, ochii tăi sunt turburi... — Ce ochi să rămâie sevinii, când ai bunului Kesar ard!

OANA, agitată.

Dar nu eră nimeni acolo!

PETRU RAREȘ

— O lecuță de odihnă și se'ntreamează zmeul bătrân, și se face bine... — Bine? Bine să-i deă Dumnezeu! Bine! — Și ție Sulcino. — Și d-tale Drumeș.

OANA, în prada emoției.

O! maică a Domnului, iar înebunesc ca pe vremea lui Ștefăniță!... Trece la sfârșit... Cum s'a sfârșit?

Mișcare între boieri.

PETRU RAREȘ

La sfârșit?... Kesarul, bôlnav rău, stă întins într'un iatac, cum ar fi acela de aici... din stânga... în mijloc, te sui p'o scară,

faci la dreapta, deschizi o uşe, şi cobori trei trepte...

LOG. BALOŞ

De unde ştii ce n'ai văzut?

Mişcare între boieri.

PETRU RAREŞ

Kesarul eră numai cu Sulcina. Ş'o dată veni, ca scos din fire, Drumeş. — Doamne, m'a dus iubirea ca vântul şi m'a întors grija ca gândul. — Veneà dela maică-sa, trimis de Kesar. Şi Kesarul se ridică într'o rână şi-i zise cu un glas plin de înţeles. — Tot? — Tot, Măria ta! ... Sulcino să mă iubeşti ca p'un frate!“ Şi ea: — Cum ți-am spus, Drumeş... — Ca p'un frate bun, din aceeaş mamă şi din acelaş...—Cum?...—Din aceeaş mamă., — Da frate! Şi se îmbrăţişară, şi plânseră. Şi bătrânul Kesar îi blagoslovì...

OANA, izbucneşte.

O! vino încoa fratele meu ăl bun de mamă şi de tată!

Petru Rareş şi Oana, plâng şi se îmbrăţişează.

PARC. GROZA

Fratele ei!

LOG. BALOȘ

Voevodul nostru!

TROTUȘANU

Os din osul lui Ștefan-cel-Mare!

Toți ingenuche.

PETRU RAREȘ, Oanei.

Nu, mai plânge... Toate au sfârșit...
Viața noastră ca și durerile tale (Boierilor). Scu-
lați! Mai bine vreau să văd p'un bărbat mort
decât în genuchi. Stați drepti și voi sta drept,
și cu dreptate voi cârmui Moldova! (Se uită la
Mogârdiciu care tremură). Și tu, gură rea...

Ii face semn să se apropie.

MOGARDICIU, dă în genuchi.

Om bun, Măria ta...

PETRU RAREȘ

Om bun, Măria ta...

MOGARDICIU, spăimântat.

Așă m'a făcut mama...

PETRU RAREȘ

Mă-ta te-a făcut om ca pe toți oamenii și

tu ție-ai făcut neom... Nu vorbesc cu ne-
caz... De azi, ai să încaleci calul...

MOGARDICIU, cu teroare.

Mai bine taie-mă, Măria ta...

PETRU RAREȘ

Te voi lega p'un cal și 'n cea d'întâi bă-
tălie, și'n cel dintâi rând, vei fi și tu...

MOGARDICIU, cade jos

Ih!

PETRU RAREȘ

Să te taie dușmanii or să te'ntoreji om...
Boieri, avem de lucru... Să lucrăm!

ACTUL II

Tabără de partea stângă a râului Suceava.

Cortul lui Petru Rareș în față, mai în fund acela al lui Groza. Se pierd în depărtare corturile ostașilor având în vârfurile lor deosebitele steaguri ale boierilor. Se vede orașul Suceava: Intrare în dreapta, în stânga și în fund. Câți-va copaci. . .

SCENA I

MOGARDICIU și SANDOMIR

La o mescioară Mogardiciu se 'ncearcă să facă o scrisoare. Pe obrazul stâng are cicatricea unei tăieturi adânci.

MOGARDICIU, cu figura luminată.

Așă . . . ba nu . . . Am sărit o slovă . . . Care dracului de slovă? Sandomir, tu ești cărturar, am scris bine? „Dâ-a-gâ-ă Mă-i-ie, că sâ-â-t be-i-ne și îț schi-i-u ca-să af-af că-m. . . că-m . . . ult aiș da casă af-af . . .

SANDOMIR, răsând.

Cui scrii?

MOGARDICIU, serios.

Ei! ... Pe la Braşov, lângă Feldioara ...

SANDOMIR

Ei, cui, ei?

MOGARDICIU

Ei ... drăguţei mele ... E, şi de ce nu? ...
Ce râzi? Ce râzi? ... Nasul meu nu mai e
vânăt ca orşavul de prune ...

SANDOMIR, răsând.

E frumoasă?

MOGARDICIU

Cum să nu? ... Cam grosicioară, cam oţova,
că nu ai şti unde i-ar fi mijlocul ... Mâinile,
ca ţurloaele mele ... Şi obrazii rumeni şi tari,
să spargi nuci cu cărămida ... E zidită din
plin, şi ai ce sărută ... Şi bună, bună, ca
smântâna ... Eu îi ziceam „hai!“ ea „hai!“ ...
Of! mi-e dragă, Sandomir dragă! ... Să fie
trei ani de când n'am văzut-o, mititica! ...

SANDOMIR

E româncă?

MOGARDICIU

Da, săsoaică? Doamne, iartă-mă!... Din Săcele... Am lăsat-o la un sas cu anul... Ce râzi?... Când vornicul Groza își trase oștile, eu îi zisei: „Mă duc Marie!“ și mă înne-cară lacrămile. Și ea: „d'apoi oi umblă sănă-tos“. Și mă privi blând ca un vițel... Ce râzi?... Că n'o fi ca boieroaicele voastre... să le faci mototol, ca p'un ștergar, și să le bagi în sân! Mă crezi?... Eu n'o puteam ridică de jos... Că sus ar fi rămas de nu s'ar fi pus ea jos... U! u! bat-o focu și norocu!

SANDOMIR, râzând,

Și e cu anu?

MOGARDICIU

Ai?... Cu anu firește... n'o să fie cu ziua!

SCENA II

MOGARDICIU, SANDOMIR, CORBEA
și CREMENE

CREMENE

A, ce mai faci Mogârdiciu?... Sandomir?
Să fie patru ani de când nu v'am văzut...
Cum o duci cu băutura?

MOGARDICIU

Slavă Domnului... adevărat Domnului...
Ne-am lăsat, și eu de ea, și ea de mine...

CREMENE

Cine-ar fi zis?

MOGARDICIU

Vodă a zis. .. Și ce vrea Vodă aia e!...
Că mă luă și mă dete pe mâna a trei pui de
zmei... Pâine, brânză, apă și cal... Și trei
săptămâni mă goniră legat de cal. In ziua
întâia, maică măiculița mea, crezui că mu-
risem... A doua zi, murisem și înviasem...
Și după trei săptămâni, ușurel ca o pană...

CREMENE

Mare minune...

SANDOMIR

Dintr'un bleau să stoarcă aur!

Corbea surăde.

MOGARDICIU

Ce mă, mutule, nu este așa?

CORBEA

De n'ar fi fost Vodă cum e, tu ai fi fost cum erai...

MOGARDICIU

Bine, călare, călare... O pornirăm în secuimē. Pe mine mă puse în streajea întâia, cu cercetașii, să vestim care pe unde e... Copoi alergând de colò colò, pe dâmburi, prin mocirle, prin stufișuri... Pământul mi se părea ca'n palmă... Dădui de dușmani, închisei ochii. Mă repezii, fără să vreau, cu vreo douăzeci de voinici, ca într'o ocnă. Ii spărsărăm. A doua oară ținui ochii deschiși cât putui. Și „hea“ ei, „hea“ și eu. Ii risipirăm... Azi așa, mâine așa, până mă deprinsei cu moartea și începui să trăiesc. Pe noi moldo-

venii ne-a fost așezat Dumnezeu așa, că de voim să trăim să învățăm să murim... La rând... fiecare... Că de-ți vine rândul, svârli mâinile într'o parte, pui capul la pământ și pace... Ia să vă spui eu una... N'o s'o credeți... De frică, îndrăsnesc... In fite-ce noapte îmi zic: „Mâine am să mor“ — „Ei și dacă-ai muri, ce?“

CORBEA

'Așa te vreau Mogârdiciu!

MOGARDICIU, ca și cum ar jucă.

He-he-he!

CREMENE

Nu pricep așa prefacere.

MOGARDICIU

Ce nu pricepi, tu?... De mult n'ai văzut pe Vodă Rareș!... Când se uită, măsoară. Face semn unuia, să iasă. Țintește ochii ca păcura. Și zice: „Viața ta ca și-a mea d'opotrivă. De ce ți-e frică?... Să nu mergi de voi rămâneă la urmă...“ Șiși ține cuvântul... Ei, mă, flăcăi, mă, ce e lumea asta?

Au un mușuroi de furnici, au un cârd de șoimi. După cum e Vodă e și țara! Că nu e țară ticăloasă nicăieri. Ci, domn, craiu, kesar, ticăloși. Eu, bețivul de pe vremea lui Ștefăniță, ajunsei miasul cu scările de fier sub Petru Vodă...

CREMENE

Da, cin'te-a sărutat pe obraz?

MOGÂRDICIU

La Feldioara, un cavaler, turnat în fier, c'o sabie dreaptă și grea... Și m'am repezit, lac de sânge, pe el... că auzii pe Vornicul Groza... „snopește-l, Mogârdiciu, snopește-l!“ Ah! vornicul Groza e și mare! Dar să-l vezi la mânie! Ca un uriaș se năpustește! După ce fărâmarăm oastea craiului Ferdinand, am zăcut la Feldioara ca la două săptămâni... că de nu zăceam n'aș fi dat peste Maria...

SANDOMIR, râzând.

A! îi ticluiește cărți...

CREMENE

Știi să scrii?

MOGARDICIU

Ei, e... ceac-pac... nu ca logofătul Toader!

CREMENE

Mie nu mi-a intrat în cap...

SANDOMIR

Dacă nu iubești...

CORBEA, pe gânduri.

Și dacă-ai iubi?

SANDOMIR

Ce nu face omul când iubește! Omul deștept e mai deștept, nărodul e mai nărod. Omul deștept... nu știe carte? Se pomenește într-o bună zi scriind. Nărodul, merge pe calea bătută? Se pomenește dând în gropi...

SANDOMIR

Ei, pe la voi cum fuse, Cremene?

CREMENE

Cum să fie ca pe la tătari... I-am bătut? S'au dus în pustiuri. Ne-au bătut? Am

tulit-o înapoi. Și iar i-am bătut, până au căzut la pace... Și-am intrat în dragoste c'o tătarcă...

MOGARDICIU

Ptiu! Spurcatule!

CREMENE

Nu cum crezi tu... O fetișcană mărunță, subțirică, cu nițel păr bălaiu, cu ochii mici-mici, pornind dela tâmple în jos. Șase luni a răs fără să-mi dau seama de ce. Când fu să plecăm eu o sărutai...

MOGARDICIU

Și eu am sărutat pe Maria... zău, așa!

CREMENE

...Și ea-mi zise: „tu moldavska... he, he... (Semn că se duce). și tu...“ (Semn că nu se mai întoarce). Și începù să plângă, să plângă...

MOGARDICIU

Maria mea n'a plâns... De ce n'a fi plâns?
Râsete.

CREMENE

O luarăm înapoi. Ea, binișor, se aținù de

oblâncu șelei, și merse, și oftă, ca la două ceasuri. Scoase din sân o turtă albă, mi-o dăte și-mi făcù semn... „Moladavska... în... în...” O sărutai, Inchise ochii și mă sărută. O lăsai în drum și pornii. Mă uitai îndărăt. Ea, acòlo. Târziu, întorsei capul. Ea, ca o mogâldeață, acòlo. Până n’o mai văzui... Și așa... Dar tu, Corbeo, cum făcurăți la Obertin?

Mogârdiciu se uită să nu vie Petru Rareș.

CORBEA

La Obertin ne bătù Dumnezeu, nu leșii. Că, s’arătă pe cer o stea cu coadă, cu coada încotro vine Moldova și cu capul luminos încotro cade Polonia. Și Tarnovski, hatmanul leșilor, plăti bocitoare să căineze p’ai noștri că vor fi bătuți... Cum află Petru-Vodă, le trase vergele la spate și le luă la goană. Dădù bătălia și pierdurăm... Eu căzusem... A treia zi mă deșteptă o nălucă blândă, blândă... o!

SANDOMIR

Așa a fost să fie.

CREMENE

Da, ce e cu năluca ceea, Corbeo?

CORBEA

Nu știu.

SANDOMIR

Erà frumoasă?

CORBEA

Da.

MOGARDICIU

Erà bălae?

CORBEA

Da.

SANDOMIR

O iubești?

CORBEA

Î...

SANDOMIR

Ai mai văzut-o?

CORBEA

Da.

CREMENE

I ai vorbit?

CORBEA

Nu.

MOGARDICIU

Ba eu s'o văd p'a mea toată ziulica i-aş vorbi. I-aş zice: „hai!“ şi mi-ar răspunde: „hai!“ (Sandomir şi Cremene râd). Ce râdeţi?

CREMENE

Şi ce faceţi în tabără?

SANDOMIR

Muncim.

MOGARDICIU

Ne trudem ciolanele să nu se deprindă cu enea. (In stânga se aude zgomot). Vine!

Câte şi patru şed drepti.

SCENA III

PETRU RAREȘ, log. BALOȘ, vist. MATIAȘ, spăt.
ȘANDRU, d-rul ȘMIL și cei de mai sus.

Petru Rareș cu brațul drept înfășurat, și după el
vin boierii.

PETRU RAREȘ. își scoate coiful. Se vede o șuviță
de păr alb.

Bine, Corbea? (Corbea tace și dă din cap
Rareș surâde). Bine, Sandomir?

SANDOMIR

Să trăiești, măria ta!

PETRU RAREȘ, neconținut gesticulează cu mâna
a rănită.

Semeni cu tat'tău. Da, da, ai cu cine se-
mănă.

LOG. BALOȘ

Incepe și el... ce să facă?

PETRU RAREȘ

La luptă pui capul în piept și te duci, și'n
urma ta ceata, și'ncotrò s'aude „bu-bu-bu“

acolo ești tu și ceata ta. Tocmai ca tat'tău.
Neamul Bubuiugilor... Mogârdiciu, bine?
Mai... (Semn că trage la măsea).

MOGARDICIU, rușinat și sfios.

A! nu, măria ta!

PETRU RAREȘ, lui Cremene.

A!... Tu cine ești?... Î... Miașul Cre-
mene... De patru ani nu te-am văzut...
Da, ba... v'ați purtat bine... Mai ales două
cete de țărani... V'ați coborât prin Buciag?...
Ați vânat cai sălbatici?

CREMENE

Vânat, Măria ta.

PETRU RAREȘ

Ce-ați ucis mai mult?

CREMENE

Armăsari, Măria ta.

PETRU RAREȘ

Așa e... Ca și oamenii, armăsarii trec în
fața primejdiei și cu copitele lor, de trei ori

ca copita calului nostru, bat tina pe loc, în ploaia săgeților, până să nomolească și-i prind tătarii cu arcanele.

CREMENE

Și-i mănâncă la chefuri mari...

PETRU RAREȘ

A, da, se zice că au carne dulce și tătarii au carne spurcată (II bate pe umăr). Bine... Bine... O! dacă toți ostașii mei ar fi ca voi... aș lua Buda, și'n locul steagului verde cu cornul de lună pe turnurile ei, ar fâlfâi prapurul Moldovei!

LOG. BALOȘ

Au să fie, că au de unde învăța.

ȘMIL

Dacă-mi dai voie... Nu tot cu mânul ăl rănit... Încă cinci-șase zile... doar n'a fi foc...

PETRU RAREȘ

Te-am adus din Crâm ca să... De ce veniși trei zile după... O! Săraca Maria,

doamna tinerețelor mele chinuite!... Să uit... Să mă gândesc la Elena Despotovna... Și nu pot să uit...

VIST. MATIAȘ

Dacă omul și-ar aduce aminte de toate în fite-ce clipă, pe lume n'ar mai fi decât spânzurați și nebuni...

PETRU RAREȘ

Da, da... Te-am adus din Crâm să-mi fii slugă și tu mi-ești stăpân, Șmil...

ȘMIL

Cine slujește e stăpânul adevărat. Sluga face ce vrea sau ce poate. Stăpânul primește că n'are încotro. Va să zică el suferă ca să-l slujească altul, în loc să se slujească singur. Care va să zică stăpânul e slugă și sluga stăpân... Și dacă ți-e slugă Martin și Neacșu, de ce n'aș fi eu stăpân pe mâna care te doare? Când te slujesc acolo unde te doare, Măria ta te supui... Cine e stăpân și cine e slugă?

PETRU RAREȘ

Tu, Șmil... glumind strecuri adevărurile...

SPAT. ȘANDRU

Dar când măria sa poruncește să-ți...
(Semn că-i taie capul). Cine e stăpân și cine e slugă?

ȘMIL, râde.

Măria sa e slugă, căci binevoiește a-mi lua de pe umeri ceea ce nu-mi face trebuință.
(Sever). Nu cu aia, nu cu aia... Măria ta... Am să ți-o leg de gât...

PETRU RAREȘ, surâzând.

Smil, așa vorbeai cu părintele meu, Ștefan-cel-Mare?

ȘMIL

A!... Ștefan?... Ștefan era bătrân și eu tânăr... Măria ta, ești tânăr...

PETRU RAREȘ

O! tânăr!

ȘMIL

... și eu butrân. Pe vremea lui Ștefan de m'ar fi tăiat mi'ar fi părut rău. Pe vremea măriei tale... aș scăpă d'o beleă. Pe Ștefan nu-l căutam eu, ci mai mult el pe mine. O singură dată a țipat când l-am ars la picior, și atunci a avut tăria să se prefacă că spune cum a țipat tatăl său Bogdan ucis la Rău-seni... Măria ta gemi uneori...

PETRU RAREȘ

Gem dar rabd.

ȘMIL

Rabzi dar gemi.

PETRU RAREȘ

A... acela eră un sfânt!

ȘMIL

Care stăpâneă durerea!

PETRU RAREȘ

Și eu sunt un om...

ȘMIL

Luptând cu durerea (lui Balog). Grozav seamănă cu taică-său!

PETRU RAREȘ

O! Șmil, Șmil . .

ȘMIL

Iar cu aia?.. Dumnezeu a făcut pe om cumpănit, că de l-ai tăia în două, ce ar fi într'o parte, ar fi și'n cealaltă. Doi ochi, două urechi, două picioare, două mâini. De se îmbolnăvește un ochiu, vezi cu celălalt, de se bolnăvește un picior, apeși mai mult pe celălalt.. și de surzești d'o ureche auzi cu cealaltă... Măria ta faci ca un surd de o ureche care ș'ar plecà urechea a surdă ca să aude șoaptele...

PETRU RAREȘ, zâmbind.

Ei, cum e asta, Șmil?

ȘMIL

Cum să fie? Mai mișcă și cu stânga nu tci cu dreapta... Crezi că D-zeu ți-a atârnat pe stânga de geaba?

PETRU RAREȘ

Copiii, doftorii și femeile, stăpânii noștri... Câți suntem Corbea?

CORBEA

Trei...

PETRU RAREȘ

Și cu cinci ai lui Cremene, fac?

CORBEA

Trei și cinci...

PETRU RAREȘ

Trei mii cinci sute... Sgârceit la voce, adevărat ostaș... Lucrează, flăcăii?... Nu puneți buștenii groși... Să treaca Suceava cum or putea... Și călăreții de câte trei ori pe zi...

MOGARDICIU

Cât e timpul bun...

PETRU RAREȘ

Cât e apă mare... Baloș... (Intinde mâna stângă).

LOG. BALOȘ

Iacă-le, Măria ta.

Ii dă 4 pergamente cu 4 peceti roșii.

PETRU RAREȘ

Corbea... Sunt patru sineturi pe cari le dau la patru cete de țărani, boierindu-i pentru purtarea lor cea falnică. Viteji au fost, viteji-i fac. Ceata lui Pistrițu, a lui Fuior, a lui Stâncă și-a lui Buză lată. Li pui în stăpânire ohavnică asupra moșiilor și pustiurilor ce le grăiesc la fite-ce sinet pentru fite-ce ceată. D'aci înainte să fie oameni slobozi, ei și urmașii lor. Mâine vor primi postav de vestminte, cai domnești, frâuri și șei cu scări de fier. Duceți-vă, adunați-i și citiți-le.. Șmil... (Il face semn să iasă).

Vin din dreapta vornicul Groza, Trotușanu
și pârălabul Liciu.

SCENA IV

PETRU RAREȘ, log. BALOȘ, vist. MATIAȘ, spăt.
ȘANDRU, vorn. GROZA, TROTUȘANU,
și pâr. LICIU.

PETRU RAREȘ

Veniăți .. Vine și Doamna?

PARC. LICIU

Da, Măria ta.

PETRU RARFȘ

Turcu a plecat?

VORN. GROZA

Plecă, măria ta.

PETRU RAREȘ

Să se ducă . . . Turci, lacomi, nu se mai sa-
tură. Și nu vor dar, ci vor . . .

LOG. BALOȘ

Haraciul pe patru ani . .

PETRU RAREȘ

Cum?

LOG. BALOȘ

Merge p'al cincilea de când. .

PETRU RAREȘ

Meargă și p'al zecelea . . . peșches, dar
da . . haraciu, plată de supus . . nu!

LOG. BALOȘ

Haraciu, ne cer . . .

PETRU RAREȘ

Nic' peșcheș! . . . Am cheltuit destul cu Ungaria, cu Polonia și cu Tătarii . . . O! de ce nu se unește creștinătatea sub Kesarul Carol și nu pornește ca un potop să pridi-dească puterile lui Soliman și să asvârle pe necredincioși dincolo de mărire frumoasă și grecești! Bani, bani, pentru Sultan, pentru Vizir, pentru pașale . . . O țară de vândut . . . și le cumpără pe toate! Bani ne trebuie să plătim joldul ostașilor, să clădim locașe pentru iertarea păcatelor noastre și pentru cei ce vor veni după noi ca să le cinstească știindu-ne cine-am fost . . . Impodobeste Voronețul, zidește din pajiște Pobrata, biserica s-tului Dumitru din Suceava, biserica Uspeniei din Baia, s-ta Parascheva din Târgu-frumos, biserica din Hârlău, mănăstirea Secul din munții Neamțului, dă ce-i trebuie bisericii piscupale din Vad . . . Bani se isprăvesc . . . Și d'aș avea n'aș da turcului măcar de l-aș vedea cu ochii scurși!

VORN; GROZA; trage sabia.

Să-i dăm . . .

SPAT. ȘANDRU

Până n'o mai putea!

PETRU RAREȘ

O, dacă obștea creștinilor s'ar adună într'un sobor, i-aș spune eu câte păcate are și de ce-și bate joc de ea fiară din Țarigrad...

PARC. LICIU

Aș sluji, cu dragă inimă, cu steagul nemțesc, spaniol, or' franțuzesc, pe d'asupra pragurului nostru...

TROTUȘANU

Visuri...

PETRU RAREȘ

Cine nu visează, nu vede. Cine nu vede, nu se apără. Cine nu se apără, pierе. Și pentru cei sortiți peirei nu ne răcim gura de geaba...

TROTUȘANU

Viața este un vis...

PETRU RAREȘ

Vis... când se sfârșește viața... Dar ce lăsăm după noi urmașilor noștri e și-un fapt,

și-un drept, și-o putere de-a trăi... Moștenitorii noștri nu ne vor măsura viața după bucuriile ei, ci după jertfele pe care le-am făcut știind că ne jertfim pentru bucuriile lor... Eu, m'am suit pe Ceahlău și-am făcut ochii roată, și-am plâns ascultând, ca în vis, jalea aceluiaș neam risipit la trei coroane deosebite... În Ardeal se lasă pe trei văi — a Someșului, a Mureșului, și-a Oltului — moldoveni sadea... M'am tras pe munte'n jos și-am privit pe trecătoarea Oituzului ca pe o fereastră, și-am visat! Și-am biruit la Feldioara, la Brașau, la Cetatea de Baltă la Ciceu, la Rodna, la Unguraș, la Bistrița, oștile craiului Ferdinand și-ale Kesarului Carol. Am stăpânit Ardealul, și n'am ieșit din el decât amenințat de bunul meu prieten Ianaș Zapolia... eh! că se plânge Turcului... ah! Turcu!... de nu mă voiu întoarce acasă la mine. Nu vă uitați c'am fost când cu Ferdinand, când cu Zapolia, întâiu cu Ferdinand, apoi cu Zapolia, și iar cu Ferdinand, și iar cu Zapolia... Am înșelat ca să nu fiu înșelat! Mi-e tot una au cu Zapolia, au cu Ferdinand. Numai să deprind pe mol-

doveni să se plimbe d'a cindea muntelui ca la ei acasă!... Că ar fi vr'o primejdie d'ar fi Ferdinand pe scaunul Ungariei, fiind fraatele Kesarului care împărătește peste atâtea limbi și neamuri? ... Năluciri!... Să ne apropiem noi de Kesar, să-i scurtăm din drum, luând Ardealul!... O! eu am visat! Să viseze și urmașii mei!

VIST. MATIAȘ

Ai făcut... Ferdinand îți întărește stăpânirea Bistriței, a Rodnei, a Ciceiului, a Ungurașului, a cetății de Baltă, cu satele lor dimprejur.

PETRU RAREȘ

Am adăogat la visele marelui Ștefan și visul meu! Am moștenit Ciceiul și Cetatea de Baltă, am crescut moștenirea cu Rodna, cu Ungurașul și cu Bistrița... Ah! Șmil, Șmil, vindecă-mi mâna că am de lucru cu leșii... Pecuția, cea cu 300 de sate și 50 de târguri e-a noastră!... Ah!...

Se plimbă agitat.

TROTUȘANU

Norod mic, vise mari...

VORN. GROZA

Șiit! Taci!

PETRU RAREȘ, tresare.

Mic ești tu! Moldova nu e mică!... Neamul care se crede mic se mîșorează!... In lume nu poți trăi cerșind căci nu e loc de pomană pentru cerșetori!

TROTUȘANU

Să se îplinească rîndurile... prea au pierit mulți...

PETRU RAREȘ

Să nu numărați și să nu vă numărați! E cin' să numere!... Uf!... Duceți-vă și rînduiți c'au să pice copiii lui Gritti... (Boierii ies prin stînga). Eeee, Trotușanu e mîhnit... nu e slujbă pentru el!... Și mai sunt și alți boieri... hî...

SCENA V

PETRU RAREȘ, GENUNEA și mai târziu ȘMIL.

GENUNEA, intră prin dreapta, bate din picioare,

și-și pune mâinile la ochi.

Te-am speriat?

PETRU RAREȘ

Oh! mi-a sărit inima!

GENUNEA

Cine sunt eu?

PETRU RAREȘ

Tu? ... Baba Dolca ...

GENUNEA

Nu.

PETRU RAREȘ

Oana ...

GENUNEA

Nu ... Are să vie.

PETRU RAREȘ

Despotovna!

GENUNEA

Nu ...

PETRU RAREȘ

Ei, cin' să fie ... cin' să fie? ...

GENUNEA

Nu ghicești?

PETRU RAREȘ, răsând.

Dacă te-ascunzi...

GENUNEA, își ia mâinile dela ochii.

Eu sunt, măria ta!

PETRU RAREȘ

Tu?... Tu ești o pasăre măeastră care iei grijile și dai bucuriile.

GENUNEA

Eu?... O!ho!ho! (Sare repede la Rareș și dă să-i ia mâna). A, nu p'asta... că mi-a zis Șmil p'astălaltă...

Ii sărută mâna. Rareș o sărută pe obraz.

Genunea îl sărută repede pe obraz.

PETRU RAREȘ

A?... Ce-ai făcut?

GENUNEA

N'am făcut bine, măria ta?

PETRU RAREȘ

Așă face numai Doamna Elena...

GENUNEA

Așă face numai Doamna Elena... Și de ce face numai Despotovna?

PETRU RAREȘ

Fiindcă m'am cununat cu ea, Nunea...
cu tine...

GENUNEA

Da, cu mine nu te-ai cununat...

PETRU RAREȘ

A! nu mai începe... Te spui tătăna-tău,
să te-astâmpere că ești neastâmpărată...

GENUNEA

O, i-am spus tatii, de mult...

PETRU RAREȘ

Ei, și ce ți-a zis?

GENUNEA

M'a certat... Mi-a spus că măria ta ești
mare și eu sunt mică, că ești stăpân și eu
sunt roabă, că ești bărbat și eu sunt fată...

PETRU RAREȘ

Ei, și tu ce-ai zis?

GENUNEA

Ce să zic? nimic... Toate le ştiam fără să mi le fi spus nimeni...

PETRU RAREŞ

Ascultă, Nunea!... Cum venişi înaintea celorlalte?

GENUNEA

Călare...

PETRU RAREŞ

Călare?... Voiniceşte?

GENUNEA

Da... voiniceşte...

PETRU RAREŞ

Am să te fac miaş de viteji, ca pe Sandomir...

GENUNEA

Ah! ce bine-mi pare!... Tata mi-a făgăduit că mâine mă face viteaz, şi pururea mâine e azi, şi numai vine mâine, şi me-au aşa... El râde şi mie-mi vine să plâng... Vreau, măria ta, cu măria ta la război!

PETRU RAREȘ

La războiu?... O! războiul e crâncen și tu ești fragedă. La războiu e urlet, și nâncezat de cai, și țipete de oameni, și lacrimi, și sânge, că doi munți de s'ar izbi în capete n'ar fi așa de cumplit...

GENUNEA

Te văd or' unde întorc ochii... Și de-i închid te văd și mai bine... Când mă culc, zic în gând: „Doamne, dă Domnului nostru biruință asupra dușmanilor noștri, viață nesfârșită și fericire... neturburată cu Elena Despotovna, Doamna noastră!“

PETRU RAREȘ

Da, da, neturburată...

GENUNEA

Și mi-apari și mai frumos, și mai viteaz...

PETRU RAREȘ

Nunea, tu știi ce simți?

GENUNEA

Eu, ce simț?

PETRU RAREȘ

Tu știi ce vrei?

GENUNEA

Nimic, să te privesc...

PETRU RAREȘ

Du-te, Nunea, du-te... Or' nu. (O ia de mână și se uită drept în dreptul ochilor ei). Tu știi că am Doamnă? ..

GENUNEA

Da...

PETRU RAREȘ

...că am copii?...

GENUNEA

Da...

PETRU RAREȘ

...că sunt... privește bine... că sunt bătrân...

GENUNEA

A, nu...

PETRU RAREȘ

...că tu ești fata celui mai credincios și
celui mai mare din sfetnicii mei?...

GENUNEA

Da...

PETRU RAREȘ

...că tu ești fecioară...

GENUNEA

Da... da...

PETRU RAREȘ

Ei, atunci, ce vrei?

GENUNEA

Să te văd biruind cum biruiși d'atâtea-ori...

PETRU RAREȘ

Sunt ostaș... dar sunt Domn!... Vino în-
coa, Nunea să te sărut... (O sărută în creștet
și-și lasă capul pe capul ei). Dumnezeu mi-a pri-
mit rugăciunea mea pornită din inimă cu-
rată... Mi-a gonit patima care se ivise pe
furiș... și'n sufletul meu a revărsat pace și
liniște! (O sărută din nou). M'ai înțeles, Nunea?

GENUNEA

Da, măria ta, da!

PETRU RAREȘ

E, ai să mergi la războiu...

GENUNEA

Cu măria ta...

PETRU RAREȘ

Cu mine... Roagă-te de Șmil să-mi îndrepte mâna... și gata...

GENUNEA

Unde e Șmil?... Șmil!...

Șmil vine prin dreapta.

ȘMIL

Cine mă chiamă?... D-ta, Nunea?

GENUNEA

Mâna Domnului la loc, de grabă, să sufli și să-i treacă...

ȘMIL, surâzând.

Sufli în foc când se stinge, și focul s'a-prinde de grab... Mâna Domnului nu s'a-prinde... ea trebuie să se prindă încet, încetșor... D-ta știi să țesi pânză?

GENUNEA

Da, știu...

ȘMIL

Ce ai gândi de mine când ți aș aduce tori în jurubițe, și ți-aș zice: „Nunea, pâna mâine să fie cămașa gata“?

GENUNEA

Să urzesc, să pui pe sul, să țes, să nălbesc, să croesc, să cos... Aș gândi că ești nebun...

ȘMIL

Că sunt nebun?... Iu nu gândesc așa de d ta. Iu am răbdare și aștept să urzea că, să țeasă, să nălbească, rana Domnului. Și peste 6 zile... când cămașa va fi gata... voi suflă și-i va trece într'o clipă...

GENUNEA

Cine țese rana Domnului?

ȘMIL

Eu știu? Poate ăl de sus... Știu că țese, și pâza e gata mai curând sau mai târzi...

Ca la femei... Una vrednică, alta leneșe...
Una în două săptămâni n'are ce-alege... al-
teia, două luni... și-i mai trebuie încă
două...

PETRU RAREȘ

Ai înțeles Nunea?

GENUNEA

Rana... pânza... Nimic...

ȘMIL

De ce trebuie?... Tânără ești, frumoasă
ești, cu minte, nu știu... Ce-i trebuie?...
Ce-i trebuie ei, nu e treaba mea... și treaba
mea, nu-i trebuie ei...

PETRU RAREȘ

Șmil...

ȘMIL

Iacă-ascult...

PETRU RAREȘ

Ce-ai face tu dacă o păsărică ar sbură din
colivia vecinului în brațele tale?

ȘMIL

D'ar fi frumoasă, i-aș smulge câteva pene... și aș duce-o iar în colivia vecinului.

PETRU RAREȘ

Și dacă-ar veni iarăș?

ȘMIL, răsând.

Ar veni iarăș?... Las'să vie... Dacă-i place...

GENUNEA

A nu, șase zile... prea mult!

PETRU RAREȘ

E, și dacă păsărică n'ar pricepe ce vorbim...

ȘMIL

N'ar pricepe ea... (se uită la Genunea. Ridică din umeri).

PETRU RAREȘ

Și dacă vecinul ți-ar fi prietenul cel mai bun... și tu Domnul țării?...

ȘMIL

Iu... (Se uită la Genunea). i-aș zice: Genunea...

GENUNEA

Ce e Șmil!

ȘMIL, o dă la o parte.

Iu i-aș zice așa... Vin să te sărut, și aș săruta-o cum sărutați voi pe Maica Domnului...

GENUNEA

Pe mine?

PETRU RAREȘ

Așa am făcut și eu cu ea...

GENUNEA

Cu mine?

PETRU RAREȘ

Da cu tine! (O îmbrățișează. Apar din dreapta Elena Doamna, Oana, Nastasia, Dolca, hatmanul Mihai, Crasneș și Cosma. Petru Rareș o lasă repede pe Genunea). Deși n'aș fi avut de ce...

ȘMIL

Norii pătează cerul pentru cei de jos...

SCENA VI

PETRU RAREȘ, GENUNEA, ȘMIL,
ELENA DOAMNA, OANA, NASTASIA, DOLCA,
hatmanul MIHU, CRASNEȘ, COSMA și mai
pe urmă CORBEA.

OANA, se repede la Domn și-i sărută mâna.

A, fratele meu ăl bun și Domnul nostru ăl mare, când te uiți tu la mine, mi-aduc aminte că, tu și cu mine, suntem din aceeaș mumă și din acelaș tată; tu zămislit după o biruință și eu înainte d'a birui... Și de aceea ieșiși tu băiat și eu fată... Frumoasele tale plete cum le-au încărunțit grijile țării...

ELENA DOAMNA

Doamne, (îi sărută mâna, o sărută pe obraji), fmi lăsaî copiii jucându-se d'a ostașii. . Iliușcă trânti pe Ștefănel și Ștefănel voi să muște pe Iliușcă... Il oprii: „nu mamă, că nu e la războiu“. Și el, cu lacrămile 'n ochi: „Să nu afle tata!“ O! Despotovna, părăsiși astfel de copii pentru asemenea sărutări... Ce fericită ești!

GENUNEA

Ce fericită ești!

ELENA DOAMNA

Nu e-așă, Nunea?

PETRU RAREȘ

Și Dolca, de ce s'a ținut după voi ca un câine bătrân și credincios?

ELENA DOAMNA

De azi dimineată, ne-a zis, aci mie, aci Oanei, aci Nastasiei: „Să mă duceți la Domn, c'am să-i vorbesc“. Și ea, care nu mai vede, vorbește de vedenii.

NASTASIA

Nu vede și-a început să nu mai audă.

PETRU RAREȘ

Bunico, vino 'ncoă.

DOLCA, tremurând.

Par'că-aud glasul lui...

PETRU RAREȘ

Nu într'acolo, bunico... Aci... Așă...;

DOLCA, tremurând.

Să sărut mâna lui Petru, fiul lui Ștefan,
nepotul lui Alexandru, ctitorii Moldovei...

PETRU RAREȘ

Nu... nu așa bunico...

DOLCA, și pipăie mâna rănită.

Inelul cu pecetea... mâna...

PETRU RAREȘ

A, bunico, mă doare...

DOLCA

Eu ți-am pricinuit durerea?

ȘMIL

Tu nu mai ești pricină nici de dureri,
nici de bucurii...

DOLCA

Ce-ai zis, măria ta?

PETRU RAREȘ

Ce te-aduce, bunico?

DOLCA, tremurând.

Azi-noapte — cum pirotiam cu cojoaca în spinare — odată se făcù lumină, ș'un înger pică din cer, și-mi zise: „Spune Domnului să nu-i taie, să nu-i spânzure, să nu-i tragă în țeapă, să nu-i otrăvească, să nu-i înnece“. Și mi-a zis: „Spune Domnului să se strângă de pe drumuri, ca să nu se 'ntoarcă și biruitor și biruit“. Și pieri și îngerul și lumina... E poruncă dela cel care poruncește celor văzute și nevăzute, și ține pământul pe ape și nu i-ar fi întru nimic să-l sufle ca p'un gunoiu din palmă... Să m'ascuți, maică, că nu m'ascuți pe mine!

COSMA

Cam greu ce vrei d-ta, mătușe...

CRASNEȘ

Să nu se întoarcă biruitor și biruit...

Elena Doamna și Nastasia se închină.

PETRU RAREȘ, pe gânduri.

Ce vă închinați? Credeți ce spune bătrâna?

ELENA DOAMNA

A, nu, măria ta, dar vorbele ei...

NASTASIA

Și cum stă!

DOLCA, cu ochii spre cer.

I-am spus... I-am spus...

Elena Doamna se vără în Petru Rareș. Genunea
il ia de pulpana vestmântului.

ȘMIL

Urmele unei case prădate de tâlhari... La
început nu-i cunoaștem și ne jucăm cu ei,
pe urmă le facem cunoștință și ne plac, și-i
chemăm, și vin... apoi se 'nmulțesc și stau
pe capul nostru, și încep să ne fure, și în cele
din urmă ne jefuiesc...

ELENA DOAMNA

Cine Șmil?

ȘMIL

Tâlharii...

ELENA DOAMNA

Care tâlhari?

ȘMIL

Ăi care-ți plac și d-tale... și-mi sunt cam
grei mie... Ăi care te fac pe d-ta așa de fru-

moasă și pe mine așa de urît... Anii, măria ta... anii, care i-au prădat auzul, văzul, mirosul și mințile!

PETRU RAREȘ, pe gânduri, caută.

Să nu-i tai, să nu-i spânzur... Ți... (Se duce la o peșteră. Privește. Se gândește). A! să vie Corbea!... Bunico, ce-ai visat se va izbândi.

DOLCA, tremurând.

N'am visat, am văzut... Și ce văd, de când nu mai văd, se-împlinește...

Intră Corbea și zărind pe Genunea incremenește.

PETRU RAREȘ

Corbea, ai vr'un ostaș zidar?... Unde te uiți?...

CORBEA

Cum, măria ta?

PETRU RAREȘ, restit.

E vr'un ostaș zidar?

CORBEA

Nu măria ta, nici-un ostaș nu e zidar... Sunt mai mulți care au fost zidari și sunt

ostași... Unul a zidit la meterezele Ciceiului din porunca Vlădichii dela Vad... dar Vlădica dela Vad a luat pe Vlad din Ciceiu și l-a pus ostaș...

PETRU RAREȘ, zâmbind.

Să te ferească Dumnezeu de mutul care vorbește!... Ei, mă, omule, ai un ostaș — fie Vlad al Vlădichii dela Vad — care să zidească această bortă?

CORBEA

Am!

PETRU RAREȘ

Să vie încoa, cu mistrie, cu pietre și cu moloz...

Corbea iese repede prin dreapta. Vin și ceilalți boieri.

SCENA VII

Oei de sus și log. BALOȘ, vorn. GROZA,
vist. MATIAȘ, ANDREA. ANTONIO, un călău
și mai mulți iunaci.

LOG. BALOȘ

S'apropie, măria ta...

VIST. MATIAȘ

Se văd... și n'au să se mai vadă!

ELENA DOAMNA

Vin talienii?

GENUNEA

Vin?

OANA, din mulțime.

Nu li se vede fața, cernită ca și sufletele lor... Orice-au făcut, Dumnezeu să le ierte păcatele!

ȘMIL

Nu se poate, măria ta, fără să-i judeci...

PETRU RAREȘ

Cum, să-i osândesc fără judecată?

ȘMIL

Și dacă nu i-ai osândi?

PETRU RAREȘ

Mă osândesc ei pe mine!

LUCEAFĂRUL

VORN. GROZA

Sabia a căzut. Și ei, venind încoa, sunt ca niște osândiți care ar merge cu capetele în mâini la înmormântarea lor...

PETRU RAREȘ

Să plece călăul!

Călăul se duce.

VORN. GROZA

De ce?

ȘMIL

Să se ducă la dracu să-i ceară capul pe tipsisie...

Intră cei doi fii ai lui Gritti: Andrea și Antonio, legați cu mâinile la spate și cu zăbranice negre lăsate pe fețe. După ei un zidar cu mistria, ciocanul și găleata cu moloz. Doi ostași i-aduc pietre: Mogărdiciu comandă alaiul. Un ungur duce pe o tavă capul lui Gritti acoperit cu un ștergar. Se opresc. Ungurul pune jos capul lui Gritti. Din mulțime s'aude un oftat.

PETRU RAREȘ, desvelește capul lui Gritti.

E capul lui Gritti...

MAI MULȚI

A! al lui Gritti?

PETRU RAREȘ

... ocârmuitorul turcesc al Ungariei...
 D'ar fi fost capul lui plin de minte ca buzunarele lui de bani, ar fi răs și azi, ș'ar fi povestit, cu strălucirea lui ușoară, întâmplările din Serai și plimbările pe Vosfor și de pe mările furioase și schimbătoare la față! Și d'ar putea să miște buzele, cum curge din șipot apă nesfârșită, așa ar năvăli minciunile cu înfățișarea adevărului. (Ungurul îi dă o scrisoare). Dela Zapolia? S'o citim.. „Îți trimet capul plin de deșertăciuni, al lui Gritti...”

ȘMIL

Nu știu dacă a fost vr'odată mai deșert ca acum!

PETRU RAREȘ

Când a urmărit ca, din cămătar venețian, să-și puie pe cap coroana lui Matiaș Corvin... (citește). „Îți trimet capul, plin de deșertăciuni, al lui Gritti; fă și tu copiilor lui ce-am făcut eu tatălui lor...”

ELENA DOAMNA, cu milă.

Țăcat! Sunt cineri!

GENUNEA

Nalti și subțiri!

OANA

Ca două făclii stinse sau care se vor stinge!

PETRU RAREȘ, se uită la femeii, apoi citește.

... „A căzut capul aceluia care vroia să fie craiul Ungariei, să cadă și capetele acelora cari au voit să fie...”

OANA

Ce să fie?

PETRU RAREȘ

Să vă spuie Matiaș!

VIST. MATTIAȘ

Am aci scrisul Vlădichii de Lund, împu-
ternicitul Kesarului Carol. (scoate scrisoarea).
In ea glăsuiește Kesarul. (Citește)... „Băgați de
seamă că Poarta urmărește să puie craiu Un-
gariei pe sluga sa Gritti și pe copiii lui,
Voevozi...”

ELENA DOAMNĂ

Unde?

VIST. MATIAS, citește.

„... Pe Andrea în Muntenia și pe Antonio în Moldova...”

TOȚI

A! a!

LOG. BALOȘ

Să vie călăul!

VORN. GROZĂ

Călăul sunt eu!

PETRU RAREȘ

Nu, nici sabie, nici braț moldovenesc...
Luăți-le fiarele... Andrea, Antonio, intrați aici... (Le arată peștera). Dați-le două cuțite... Meștere zidar astupă intrarea...

ANDREA

Ah! Dio mio!

ANTONIO

Madona mia aiutaci!

Se coboară în peșteră.

PETRU RAREȘ

Și de vi se va urî cu viața, or' când puteți
muri... Și spuneți Dolchii că nu i-am tăiat,
nu i-am spânzurat, nu i-am tras în țeapă, nu
i-am otrăvit și nu i-am innecat...

Toți pleacă capul. Zidarul lucrează.

ACTUL III

O dumbravă de stejari aproape de vărsarea Cîrmuşului în Prut. În faţă o rarişte. Un cort. În depărtare se văd malurile Prutului. Trunchi de copaci răsturnaţi.

SCENA I

GENUNEA, UN OSTAŞ rănit, CORBEA,
mai târziu ŞMIL.

GENUNEA, c'o carte de rugăciuni.

Dau să mă rog şi mi-alunecă ochii pe rânduri... Gîndul, la mâinile lui aspre care mîngâie aşă de potolit... O Doamne, îndură-te, apără şi păzeşte pe Domnul ţării...

UN OSTAŞ, rănit vine din stînga.

O lecuţă de vin...

GENUNEA

Indată... (Ii dă ulcica). Te doare?

OSTAŞUL

Nu mă doare... Mă ia cu sfârşală dela lingurea... Mulţumim...

Se duce. Corbea vine din dreapta.

GENUNEA

A! Corbea... Iar d-ta?

CORBEA, răsufilă repede

Iar...

GENUNEA

Cauți pe Domn?

CORBEA

Nu... nu pe Domn...

GENUNEA

Pe Vornic?

CORBEA

Nici pe Vornic...

GENUNEA

Pe tata?

CORBEA

Nici pe logofătul Baloș...

GENUNEA

Ei, pe cine cauți?

CORBEA

Caut pe cineva... M'a trimes...

GENUNEA

Cin'te-a trimes?

CORBEA

Am uitat cine m'a trimes...

GENUNEA, surâzând.

Sufli ca un cal după ce-a ridicat, la deal
o povară...

CORBEA

Da, suflu, mai greu ca armăsarul care mă
duse'n spinare.

GENUNEA

Stai.. (I-arată un copac). Să-ți dau nițel
vin...

CORBEA

Mulțumim, stau...

GENUNEA

Poftim, bea...

CORBEA, aduce oala la gură.

Am băut, mulțumim ..

GENUNEA

Ai venit repede?

CORBEA

Foarte repede...

GENUNEA

De departe?

CORBEA

O, de departe...

GENUNEA

Din cotrò?

CORBEA

Din colo... ba nu, dela apus... nici dela
apus...

GENUNEA, surâzând.

Ăi fi venind de undeva...

CORBEA

Mi-am uitat ca pământul... Să mă odih-
nesc... Mi-a luat Dumnezeu mințile...

GENUNEA. pune mâna pe mâna lui.

Ce căldură ai!

CORBEA

Da, am căldură...

GENUNEA

Și cum ți se bate inima!

CORBEA

Da, îmi bate...

GENUNEA

Să te fi certat Domnul?

CORBEA

Niciodată nu m'a certat Domnul...

GENUNEA

Par'că ieșiși din bătălie...

CORBEA

In bătălie n'am inimă...

GENUNEA

Ei, ce ți s'a întâmplat?

CORBEA

O, nimic.

GENUNEA, privindul lung.

Corbeo, și alaltăieri nu știai de unde vii și
 ți se băteà inima...

CORBEA

Alaltăieri?... Am venit încet... și d'odată
o trudă din senin...

GENUNEA

Alaltăieri... bine... Dar azi?... Fiindcă
veniși repede și de departe?

CORBEA

Se vede... Stai Nunea!... De ce nu stai?

GENUNEA

D-ta ești ostenit, eu nu sunt ostenită...

CORBEA

Stai... fiindcă... nu ești ostenită...

GENUNEA, surâzând.

Mai departe or' mai aproape?

CORBEA

Unde vrei, Nunea...

GENUNEA

Ciudat!... D-tale ți-e frică de războin?

CORBEA

Mie?... O, nu!

GENUNEA

Dar, îți place?

CORBEA

Nu știu... De-i place Domnului îmi place
și mie...

GENUNEA

Atunci... povestește-mi cum te-ai bătut
la Feldioara...

CORBEA

M'am bătut cum se bate...

GENUNEA

Spune-mi, peste câți ostași erai, cum i-ai
dus, cum ai luat prapurul crăiesc, cum ai fost
rănit, unde, cine te-a îngrijit... așa...

CORBEA

Să fi avut ca la o sută. Eu mergeam în-
ainte și ei după mine, până am ajuns la ăl
cu prapurul. L-am pălit și i-am luat prapu-
rul. Vornicul Groza mi-a zis: „Ce faci Cor-
beo?” — „Ce să fac?” M'a înșfăcat și...
Nu mai știu... M'am pomenit într'un cort

oblojit la genuchiu stâng, la umărul drept și la cap... Și m'a îngrijit Dumnezeu... Nu știu să povestesc...

GENUNEA, răsând.

Spune-mi un basm...

CORBEA

Basmul e ce s'a întâmplat altora, și eu nu știu să înșir ce mi s'a întâmplat mie.

GENUNEA, răsând.

Nu știi nici-unul?

CORBEA

Ba... aș ști unul...

GENUNEA

E, spune-mi-l...

CORBEA

Aș ști unul... c'o fată frumoasă, frumoasă, de înghețau apele, și c'un băiat nalt și urât...

GENUNEA

Dacă erà nalt nu erà urât

CORBEA

... care se bătea cu zmeii și cu săcuii ..

GENUNEA, răsând.

Cu cine?

CORBEA

... cu zmeii și cu... muma-pădurii... și-i
biruiă...

GENUNEA

A, dacă se bătea și-i bătea nu eră urît ..

CORBEA

... căci iubiă pe fata frumoasă-frumoasă ..
și ea nu-l iubiă...

GENUNEA

Ce proastă!

CORBEA

... și nici nu aflase că băiatul o iubiă ..

GENUNEA

Ce neroadă!

CORBEA

... și băiatul nu-i spuneă ...

GENUNEA

Ce prost!

CORBEA

... că-i erà frică ...

GENUNEA

O! ce nerod!

CORBEA

... până a murit mai mult vrând ca ne
vrând ..

GENUNEA

Săracul!

CORBEA

Și fata aflând de câte se petrecuse a
plâns ... a plâns ... Și-atât.

GENUNEA

Săraca! Și de ce-i erà, lui, frică să-i spue?

CORBEA

Vezi că ea erà de neam și el un biet ță-
ran ajuns după multe și multe ...

GENUNEA

Și dacă eră țăran? Eră viteaz, nu eră de rând.

CORBEA

Ș'aveà mâinile aspre și pârlite. Ș'ale ei erau albe și rumene...

GENUNEA

Ș'ale Domnului sunt aspre... și sunt așa de bune că toată ziua le-aș sărută...

CORBEA, tresărind.

Și el bănuia că ea iubià pe altul...

GENUNEA

Cum iubià pe altul?

CORBEA

Cum se iubește...

GENUNEA

Cine-i spusese?

CORBEA

Nimeni... Simțise el...

GENUNEA

Și ea eră iubită de ăl pe care-l iubiă?

CORBEA

Nu știu...

GENUNEA

Ce tristă poveste!

CORBEA

Dacă ne știu alta mai veselă... Te rog,
dă-mi o lecuță de vin...

Genunea se duce să-i aducă. Corbea se uită după ea.

GENUNEA

Poftim, Corbea... Nu bei?

CORBEA

Nu... nu mi-e sete...

GENUNEA

Ziseși că...

CORBEA, emoționat.

Mi s'a părut... Se va sfârși curând...

GENUNEA

Ce să se sfârșească?

CORBEA

Povestea mea...

GENUNEA

Nu s'a sfârșit?

CORBEA

Nu încă... Mai e...

GENUNEA

N'a pierit el? Nu l-a plâns ea? Ce mai e?
S'aude zgomot. Vine Mogârdiciu și Sandomir.

SCENA II

GENUNEA, CORBEA, SANDOMIR și MOGAR-
DICIU. Mai târziu ȘMIL.

Mogârdiciu și Sandomir vin din partea stângă.
Se opresc puțin și privesc la Genunea și Corbea.
Mogârdiciu e cu o cicatrice proaspătă.

MOGARDICIU, lui Sandomir.

Frumoasă de pică, o icoană... Sărutăm
dreapta.

SANDOMIR

Și p'a stângă...

MOGARDICIU

P'amândouă...

GENUNEA

Din cotrò?

MOGARDICIU

D'aci, de lângă dumbravă... (Lui Corbea). Și tu, ce te plimbi așa?

CORBEA

Așa mă plimb eu...

MOGARDICIU

Eu de ce nu mă plimb?

GENUNEA, răsând.

Apoi d-ta ești...

MOGARDICIU

Sunt... de ce să nu fiu? Ce te uiți așa... Nu-mi șade bine?... Cam răzbuzată creștură asta... Că mi-a zis doftorul Șmil: „nu pune muna că nu ești cupil. A! o să te faci urîti ca dracu!“ — „Ei, par'c'ar fi obrazul lui Vodă!“ zic eu. — „Și dacă n'o să fie... nu e al d-tale?“ — „Și dacă e al meu, ce?“ zic

eu. Că Măria mi-a spus: no, că nu face gnig-nica, că borbatul să nu hie mai slut ca ducă-se'n pustii". (Sandomir și Genunea râd). Și Maria e țeapănă, și grasă, e dintr'o „slană" cum zice ea.

GENUNEA, răsând.

Cine e Maria?

MOGARDICIU, arătând pe Sandomir.

Să-ți spuie el, că el știe...

SANDOMIR, răsând.

Iubita lui...

GENUNEA

Așaaa... așa bădiță Mogârdiciu?

MOGARDICIU

Ba vezi că nu... Dacă m'a ales ea pe mine! Ca un mal... Din ea ai tăia și-ai face patru ea d-ta...

GENUNEA. răsând.

Ș'o iubești?

MOGARDICIU

Cum să nu?... S'ar putea?... Și anul

ăsta i-am scris... Maria, lângă Feldioara,
la Zierer sasul, cu anul băgată...

GENUNEA, râde.

Și de când n'ai văzut-o?

MOGARDICIU

Merge p'al șaptelea...

GENUNEA, răsând.

De șapte ani?... Și-ți scrie?

MOGARDICIU

Niciodată!

GENUNEA, răsând.

S'o fi măritat?

MOGARDICIU

Treaba ei...

GENUNEA, răsând.

O fi murit?

MOGARDICIU

Dumnezeu s'o ierte!

GENUNEA, răsând

Atunci, cum o iubești?

MOGARDICIU

Iacă, iacă, iacă... Ce râzi? Ce e de răs?... iacă bine!... De câte-ori îmi cade câte-o puică în palmă, eu mă gândesc la Maria și mi se pare...

CORBEA, aspru.

Mogârdiciu!

MOGARDICIU

Ei, asta e! Genunea a venit cu noi și a noastră e... S'a deprins ea, că multe a auzit...

GENUNEA

Și rugăciuni, și sudălmi...

MOGARDICIU, scoate un petec de piele.

Sandomir, ia uită-te tu... bine-oi fi scris?

SANDOMIR

„Dragă Maie tot gasă ești, să nu te mai îngăși“ (Râde). Lipsesc toate râtele...

MOGARDICIU

Iacă.. Iacă... Și ce râdeți? (Genunei).

Eu râd de râța dumitale?... Ia citește Corbea... or' tu nu știi să citești?

CORBEA

Am învățat și eu...

SANDOMIR

De când?

MOGARDICIU

De când iubește... Corbea... e bălaie, smeadă sau roșcodană? Vădană sau fată mare?

CORBEA

Te ții de fleacuri... om bătrân...

MOGARDICIU

Eu, bătrân?... Acum să văd pe Maria și grozav aș întin eri!... Nu te supără Corbeo, că viața ostașului ce e? Ca fulgul pe apă, ca frunzele codrului... Vine toamna... rânduri-rânduri se scutură... Și ne vine rândul și nouă... De n'am șagui ne-am alege cu zile pustii, și-am închide ochii fără pic de mângâiere... Adu mâna... Tu ești trist...

Nu știu ce ai... Te-ai schimbat... Înainte nu vorbeai și erai vesel... Acum vorbești și suferi...

CORBEA, trist, îi dă mâna.

Să ne iertăm, Mogârdiciu...

MOGARDICIU

Să ne iertăm? De ce să ne iertăm?

GENUNEA

De ce să vă iertați... I-ai făcut ceva? Ți-a făcut ceva?

CORBEA

Iubirea e tăria oștirii..

SANDOMIR

Are dreptate... Eu iubesc pe vitejii mei și mă bat voios, ostașii mei pe mine și mă scot din nevoi...

MOGARDICIU

Vodă nu fu p'aici?

GENUNEA, îngrijată.

De ieri s'a dus cu niște izvoade și n'a mai venit.

MOGARDICIU

Scoate izvoade? Pregătește nunta!

CORBEA, tresărind.

Unde mi-s mințile? .. Pe Domn căutam...

Iese repede prin stânga.

GENUNEA

Ciudat... bietul Corbea!

SANDOMIR

Ca și cum n'ar fi în mințile lui...

GENUNEA

Și mi-a spus o poveste tristă, tristă... Un băiat care iubea o fată și nu-i spunea, și-i era frică... Povestea nu era tristă, el era trist... De v'aș spune-o, ați râde...

MOGARDICIU

Eu bănuiesc c'ar fi...

GENUNEA

Ce bănuiești, Mogârdiciu?

MOGARDICIU

Dumneata, mă întrebi?

GENUNEA, pe gânduri.

De ce nu?

MOGARDICIU

Să mă încredințez eu, și-ți spui...

GENUNEA

Să te încredințezi?... Nu s'a sfârșit pe-vestea lui?... Ah! tristă fu povestea pe care mi-o spuse.

S'aude sgomot. Șmil intră prin dreapta. Genunea îi iese înainte.

MOGARDICIU

Mă, Sandomir... Corbea iubește pe sor'ta!

SANDOMIR

Oare?... Așa să fie?

GENUNEA

Șmil...

ȘMIL

Nunea...

GENUNEA

Ai mulți?

ȘMIL

Dela hărța din urmă vr'o douăzeci... Eu nu știu ce le fac, că li se-închid rănile ca și cum ai cârpi o rochie ruptă...

GENUNEA

Să te sărut, Șmil...

ȘMIL

Și de ce să mă săruți? Iu sunt bătrân. Iu să te sărut pe d-ta...

GENUNEA

Că-i îngrijești bine... (Ii sărută).

ȘMIL

Intră fără să se vaete... Unul cu mâna ruptă, altul cu falca sdrelită... și ies fluierând... P'un biet... cum îi zice... așa... iunac, l-au adus learcă de sânge... coastele rupte... măruntaiele borșite... Și n'a scos un oftat... L-am îngrijit — nu zic bine, nu zic rău — cât am putut, cât am știut. N'a vrut Dumnezeu... Eri-noapte mi-a zis:

„Șezi la capul meu și-aprinde o iască“. Am aprins. A mișcat buzele ca și cum s'ar ruga... S'a închinat ca voi... A întors capul... A răsuflat adânc... Și și-a dat sufletul.... O! viteji sunt moldovenii cum n'am mai văzut!... Și Mogârdiciu a fost pe la mine... o ho! ho!

MOGARDICIU, imitând pe Șmil.

Și Mogârdiciu a fost pe la mine...

ȘMIL

Al dracului ca cupilul lui tat'său...

MOGARDICIU

Ca cupilul lui tat'său...

ȘMIL

Cum mă mișcam de lângă el, el cu muna haț! (Se ciupește de obraz).

MOGARDICIU

El cu muna haț!

ȘMIL

Par'că-l mâncă ceva... Până s'a făcut ca un drac!

MOGARDICIU

Taci! că mi-amintești de Maria!

ȘMIL

Ce Marie?

MOGARDICIU

Ce, nu știi?... Brașoveanca, de... lângă
Feldioara... la Zierer sasu... băgată cu
anu...

ȘMIL

Bagă-te tu la dracu cu anu, nu cu luna. . .

SANDOMIR, răsând.

Nu te supără, Șmil...

GENUNEA, răsând.

Așă e Mogârdiciu, vesel și nebun...

ȘMIL

El s'a făcut mai urît ca dracu... Nu mă
pot uită la el!

MOGARDICIU, se repede și ia pe Șmil în brațe.

Șmilică, neică...

ȘMIL

Lasă-mă, lasă-mă... Să nu spui la cineva
că te-am îngrijit iu...

MOGARDICIU

Dar ce am bre omule?

ȘMIL

Dar ce n'ai? Cu barba ca un țap, cu
părul necisălat, cu ochii ca de broscoi și cu
obrajii rupți... Ai, ai, ți-e mai mare mila
de sufletul lui dac'o fi având suflet...

GENUNEA

O, Șmil, Șmil...

ȘMIL

Lasă-l Nunea, că nu m'ascultă... Să nu te
mai bulnăvești... Să te duci dracului de
pomană scărnașia dracului!... Așă bulnav
nu-mi trebuie!

MOGARDICIU

Dacă mă rănește, mă?

ȘMIL

Și tot la obrazul ăla... Intoarce tu și p'ă-
lălalt, c'așia scrie la voi la evanghelie...

I... urît ești!... Păcat că nu mai am fășii curate...

GENUNEA

Fășii curate? Stai... (Se duce și caută în cort)

Mogârdiciu ia pe Șmil de barbă.

MOGARDICIU

Șmil... Șmilică...

ȘMIL

Că d'astea ești un nebun bun...

GENUNEA, vine cu albituri în mâini.

Șmil... mai am două cămăși curate...
Sunt de in... Le dăruiesc răniților tăi...

ȘMIL

Cum se poate? Dumitale nu-ți trebuie?
Și cum să le fac?

GENUNEA, rupându-le.

Așa!

ȘMIL, emoționat.

O! Doamne, Doamne, își dă și cămașa de
pe ea ca să aline durerile moldovenilor.

Sfântă țară în care cresc bărbați așa de vi-
teji și femei așa de bune!

Șmil ia cămășile, o sărută pe frunte, și se duce
prin dreapta. S'aude buciumul.

GENUNEA

Vine, Domnul!

SCENA III

PETRU RAREȘ, log. BALOȘ, vorn. GROZA, vist.
MATIAȘ, pâr. LICIU, GENUNEA, MOGAR-
DICIU și SANDOMIR.

PETRU RAREȘ, îmbrăcat în zale.

Genunea, credeai că nu mai viu? (O sărută)

GENUNEA

Mai de grab așa crede că nu m'am năs-
cut decât să cred că luceafărul dimineții
apune și nu mai răsare, că Domnul Moldovei
se duce și nu se mai întoarce!

PETRU RAREȘ

Baloș, tu visași când zămisliși pe copilul
ista, și ți-întrecuși visul cu ființa ce făp-
tuiși... Păcat că n'a fost băiat, și-ar fi fost
mai păcat să nu fie femeie!

LOG. BALOȘ

... Bat'o s'o bată de copilă... Ei îi plac neodihna, frământările și războiul...

PETRU RAREȘ, către Mogărdiciu.

Dar tu?... Mă-ă! Ce te-ai schimbat?

MOGARDICIU

Așa paiu eu, mai frumos de două zile, măria ta.

PETRU RAREȘ, surâzând.

Câți ai?

MOGARDICIU

700 fără 5. Unul și unul. Mă duc, se duc, biruim sau vecinica pomenire...

PETRU RAREȘ, făcându-le semn să iasă.

Mogărdiciu, Sandomir, fiți gata, cu mâna pe frâie, cu picioarele în scări... (Se duc prin dreapta). Nici-o știre dela Hatmanul Mihu?

VORN. GROZA

Nimic... S'a dat afund...

PETRU RAREȘ, îngrijat.

Cu 10.000 de oameni?... Ce să fie... A, nimic... Boieri, când credeți că ne vom izbi cu leșii?... Genunea, stai, du-te, cum vrei. .

GENUNEA

Ascult nu numai de vorba ci și de glasul măriei tale... (Iese prin stânga).

PETRU RAREȘ

E, când?

LOG. BALOȘ

Măine, poimăine...

HAT. GROZA

Sabia gata, am șters-o de sângele d'acum două săptămâni...

VIST. MATIAȘ

După izvoadele măriei tale, ce chibzuești?

PETRU RAREȘ

Eu am întocmit izvodul dar bătălia n'a-târnă de buzduganul meu.

VIST. MATIAȘ

N'aș crede că cercetașii măriei tale să nu ți fi adus vești pe care noi nu le cunoaștem...

PETRU RAREȘ

Ieri ieșii din tabără, cu noaptea 'n cap, și mă întorsei pe dâra pe care am tras-o dela Obertin... eh!... încoă. Luai pe Corbea. În-tâlnii un sat. Ardeă. Nici-un om. Trecui câmpia cu bălării cât cânepa. Al doilea sat. Cenuse rece. Nici-un om. Urmele noastre le suflase vântul. Satele pârjolite arătau pe unde trecuserăm. Mă oprii. Corbea descălecă. Urechea, la pământ. — „Parcă-mi slomnește“. Și scutură din cap. Descălecai, și ascultai și eu. Nimic. Mă uitai la Corbea. Un surâs de pe altă lume. „Măria ta, ți-aduc știri de te întorci înapoi“. — „Bine“. Dispărură ca o săgeată. Mă întorsei. Il așteptai, dincoace de Prut, toată noaptea. Impiedicai calul. Mă pusei pe brânci. Și dus a fost... Privii la stele până-mi căzură ploapele și adormii. Azi-dimineată mă deșteptai, mă uitai, nimic. Mă închinai pentru sufletul lui Corbea... Pinteni calului... Măsurai încă o dată câmpul unde ar fi să stea bătălia... Ei, când ne vom bate?

VORN. GROZA

Când poruncești, măria ta!

PETRU RAREȘ

Chiar acum! . . . Nu e un ceas de când veni
Corbea . . .

VORN. GROZA

A venit? O! săracu!

PETRU RAREȘ

Nu credeam ochilor. — „Corbea?“ — „Da, măria ta, și leșii s'apropie, sunt la o poștă d'aici . . .“ — „Câți să fie?“ — „Ca la șapte mii“. — „Toți călări?“ — „Toți în fier și pe cai mari“. — „Pușcași au?“ — „Nu“. — „Să-i momim . . . Pe cin' să trimet c'o momeală bună?“ — „Pe mine!“ — „Tu? Ostenit și galben . . . nu se poate!“ — „Sunt roșu și se poate!“ Vorbì răstit. Mă uitai lung. „Crede-mă, măria ta, se poate!“ De data asta, rugător. — „Bine! ia 500 de călăreți sprinteni, ieși înaintea leșilor și momește-i. Înaintezi cu gândul de fugă; nu te-appropii prea mult, să nu te învăluie; te desfășuri și te strângi; o iei îndărăt, și iar te 'ntorci . . . Ș'așa 'i-aduci pân' la povârnișul văii, și îți dai drumul pe sub perdeaua pădurii“. „Am înțeles“. Și se făcù nevăzut.

VORN. GROZA

O! sireacu!

PETRU RAREȘ

La stânga, pădurea de stejari; la dreapta,
rosătură, bahnă, mocirlă, stufiș, baltă; în
fund pădurice și mărăciniș dese ca târnul ...
Aci, piota cu arcurile ... Câți avem?

VORN. GROZA

O mie cinci sute.

PETRU RAREȘ

Numeri și pe morți ...

VORN. GROZA

Am împlinit golurile ...

PETRU RAREȘ

Da?

VORN. GROZA

Vezi bine!

PETRU RAREȘ

Vitejii, cu caii de frâu, să se strecoare prin
pădurea de stejari pân' la culmea dealului
care coboară oblu. Acolo s'aștepte pe leșii

cari vor da de vale; să încalece, și să cadă în coasta și în spatele lor. Asta e treabă de om, și viclean, și viteaz, și hotărît. Ce gândim cu răceală să făptuiască cu căldură... Ce credeți?

VORN. GROZA

Logofătul Baloș, e și viteaz și hotărît.

LOG. BALOȘ

Ba, vornicul Groza. Cred ostașii în el, mai mult decât în mine. Să poruncească, eu mă supui. Voi chibzuiți, eu mă bat. Voi praștie, eu piatră.

PETRU RAREȘ

Biine!... Groza ia p'ai lui Sandomir, p'ai lui Cremene, p'ai lui Burlă și p'ai Spânului, 1800 de viteji. Tu, să pai mai mult decât să fii și să nu fii decât în clipa hotărîtoare. Pâr-călabil Liciu să rânduiască arcașii în pădurice, și să plouă săgețile, dar...

PARC. LICIU

Ca ploaia dela munte... Să răpăie și să se oprească, și iar să răpăie, și iar să se oprească...

PETRU RAREȘ

Ășă, bătrâne, așă tătucă, așă...

LOG. BALOȘ

Rămân, ai lui Mogârdiciu...

PETRU RAREȘ

Și eu, ce să fac?

LOG. BALOȘ

Ai chibzuit... să stai d'o parte...

VORN. GROZA

Eu și cu Baloș le cădem în spate și-i vânturăm la vale, între pădure și bahnă, și-i ducem până la fund. Aci Liciu îi împoașcă cu săgețile. Vor căută scăpare. Rosătura de oi le stă deschisă. Vor năpădi cu caii lor greoi în bahnă, în mocirlă, în stuhăraiu, în baltă...

PETRU RAREȘ

Leșii ar mai putea să mai facă două învârtituri: una spre pădure — la dreapta lor cum vin — alta în potrivea ta...

VORN. GROZA

În pădure sunt topiți... Liciu...

PARC. LICIU

Scot arcași din crâng, învârtindu-i ca o poartă care s'ar închide... Arcurile jos... Mâna pe toporiști... Ei călări, abià strecu-rându-se prin pădure, noi pe jos, după copaci, alergând, lovind, în coaste, în spate...

PETRU RAREȘ, lui Groza.

Să nu se-întoarcă împotriva ta...

VORN. GROZA

Nu se poate!

PETRU RAREȘ

Lupii, încolțiți, năpustesc asupra vânăto-
rilor...

VORN. GROZA

Nu se poate!

PETRU RAREȘ

Să zicem că s'ar putea...

VORN. GROZA

Nu zic!

PETRU RAREȘ

Bagă de seamă, Groza, bagă de seamă!

VORN. GROZA

Pornit, și prin ziduri! Li sparg și-i risipesc, în pădure sau în bahnă!

VIST. MATIAȘ, supărat.

Bine, voi bine, dar eu?

PETRU RAREȘ

Tu, Mogârdiciu, să rămâneți... rămâiu și eu!... (Către Baloș și Groza). Și să dați chiote. Chiotul, aprinde închipuirea; omul pare mai mare, oamenii par mai mulți, sporește crezul și dă biruință!

LOG. BALOȘ, trage sabia.

Bu-bu-bu...

PETRU RAREȘ

Acum să jurăm (Toți trag săbiile și le încrucează) pe apă, pe pâine, pe soare și pe s-ta Troiță, că vom lupta, nu ca boierii Moldovei, ei ca fiarele Libanului!

TOȚI

PETRU RAREȘ

Un ceas, de când se duse Corbea... Matias, să vie Mogârdiciu... (Matias iese prin stânga).
Voi... (Se duc prin dreapta).

LOG. BALOȘ, dintre copaci.

Bu-bu-buuu!

PETRU RAREȘ

O! neamul bubuiugilor... Căci n'are Moldova boieri numai ca tine și țărani numai ca Corbea!

SCENA VI

PETRU RAREȘ, GENUNEA, mai în urmă ȘMIL
și MOGARDICIU.

GENUNEA, vine repede din dreapta.

Doamne...

PETRU RAREȘ, o sărută.

Ce sunt măririle și slava alătura de far-
mecele tale? Amăgiri... deșertăciuni...

GENUNEA

O, Doamne!

PETRU RAREȘ, dus pe gânduri.

Și când mă gândesc că d'atâtea ori am strâns în brațele mele această comoară, mâinile mele nu s'au poleit? Nu s'a scuturat nimic din podoaba ta asupra bărbăției mele?.. Așa ar gândi, avându-te aici, orice tânăr... eu sunt ostaș și Domn!... Groza se strecoară prin pădure... Cine ți-a dăruit ochii și luminile care picură, încotrò se duc, două roto-coale mai senine ca cerul și mai albastre ca floarea inului?

GENUNEA

O, bată-i focul de ochi...

PETRU RAREȘ, pe gânduri.

Liciu împânzește crângul...

GENUNEA

Ce zici, măria ta?

PETRU RAREȘ

Zic că tu ești cel mai frumos copil din lume, și, d'ai aveà aripi, ai sbură în văzduh!... Vin, ai?

GENUNEA, repede.

Să-ți dau?

PETRU RAREȘ

Corbea încăerându-se, apropie încăerarea..

GENUNEA

Cum?

PETRU RAREȘ

Zic, să dai răniților, să prindă la inimă..

GENUNEA, cu bărdaca în mână.

Am dat la câți au venit... Bea...

PETRU RAREȘ

Ferește-te să nu-ți sorb și mâna (Bea).
Sandomir, nu așa de repede...

GENUNEA, uitându-se împrejur.

Sandomir?... Nu-l văd pe Sandomir...

PETRU RAREȘ

Și-ar trebui ca ochii tăi să pătrundă codrii
și zidurile... frumusețea lor să netezească
calea și mângâierea lor s'apropie totul...
Mai de grabă, Matiaș!

GENUNEA

Ce ai, măria ta? Vorbești și te gândești...

PETRU RAREȘ

Să vorbesc pe negândite?

GENUNEA

Vreau să zic că te fură gândurile...

PETRU RAREȘ

Mă gândesc că omul nu știe când îi vine
ceasul... N'auzi un ropot de cai?

GENUNEA, cu frică.

Nu... nu aud...

PETRU RAREȘ

O mișună prin pădure, și crengi rupte, și
frunze călcate?

GENUNEA, ascultă.

De loc...

PETRU RAREȘ

Pune urechea la pământ... sau nu... O-
brajii tăi s'ar coborî mai jos ca tăpile mele

și Dumnezeu a pus obrazii tăi mai presus de scaunul pe care stau eu... (Tresărind). Nu-i vezi?

GENUNEA, înfricoșată.

O! măria ta, ce ai?

PETRU RAREȘ

Ostenit... Ast'noapte n'am dormit...

GENUNEA, îi sărută mâna și i-o mângâie.

Culcă-te o leacă, măria ta...

PETRU RAREȘ

Să mă culc?... Tocmai când norodul îmi strigă: „sus, ești Domn!“...

GENUNEA, o trec lacrămile.

Aș vrea... dar nu mai vreau nimic...

PETRU RAREȘ

Ba să vrei ceva: să biruim! (Genunea tresare Mogărdiciu vine din dreapta). Ai venit?

MOGARDICIU, concentrat.

Am...

PETRU RAREȘ

Caii, odihniți?

MOGARDICIU

Mâncați, odiniți, înșeoți.

PETRU RAREȘ

Poruncă să încalece...

MOGARDICIU

Poruncit.

PETRU RAREȘ

Caii mei...

MOGARDICIU

Pregătiți...

PETRU RAREȘ

Să-i aducă.

MOGARDICIU

Adus.

PETRU RAREȘ

Patru?

MOGARDICIU

Patru.

PETRU RAREȘ

Să te ții gata, să pornim...

GENUNEA, chinuită de griji.

Unde, Mogârdiciu?

MOGARDICIU, uitându-se repede la Doma.

La nuntă.

GENUNEA

Ce nuntă?

MOGARDICIU

A mea!

GENUNEA, supărată.

Altădată spuneai, glumeai, acum: patru? patru!... ai? am!... Și fața cruntă...

PETRU RAREȘ

Ca la nunta lui...

MOGARDICIU

Mă cunună Vodă!

GENUNEA

De ce așa de scurți și de repezi la cuvânt?

MOGARDICIU

Mă grăbesc, ca la nuntă, n'am vreme...

PETRU RAREȘ

Pleacă și să m'aștepți.

MOGARDICIU

Cu bine, măria ta!

PETRU RAREȘ

Să dea Dumnezeu!

MOGARDICIU

Amin! (Se duce repede prin dreapta)

GENUNEA

O! doamne, crezi că sunt copil?

Șmil vine din stânga.

PETRU RAREȘ

Șmil, nu prea ai de lucru...

ȘMIL

Dacă împărătești și peste lei și peste miei... Sănătoși? lei!... Răniți? miei!... Ii leg? Iar smei... Unul nu mai e în cortul de adăpost... De ce s'au grăbit?

PETRU RAREȘ

Ca la nuntă... Cunun pe Mogârdiciu...

ȘMIL, răsând.

O, frumos ginere... n'am ce zice...

PETRU RAREȘ

O, viteaz soldat!

ȘMIL

Să nu-și sperie mireasa...

PETRU RAREȘ

O ia cu binișorul... De nu?... Repede, în goana calului. Și se face frumos, că o mie de oameni întorc capul după el! De zece ori am chefuit la nunta lui Mogârdiciu!

ȘMIL

Ce spui?... D'atâtea ori s'a însurat!

GENUNEA

Și se'nsoară și Mogârdiciu, și Cremene, și Sandomir, și Baloș...

ȘMIL

O!

GENUNEA

... și vornicul Groza, și vistiernicul Matiaș ...

ȘMIL

Alei!

GENUNEA

... și pârcașul Liciu ...

ȘMIL

Și moșneagul cela?

GENUNEA

... și măria sa Petru-Vodă ...

ȘMIL, răsând.

Oameni însurați și bătrâni ... Incai, la voi, n'o să se știe care să fie socru, ginerele or' tatăl? Sandomir și logofătul Baloș! Ei, și dacă s'ar zăpăci miresele? Are să intre fata la tata și mama la băiat ... A, se pricep ele mai bine ... Se duc amândouă la Sandomir ... (Incet Genunit). La ce ascultă?

GENUNEA

Să înceapă lăutarii ...

ŞMIL

Ei, nu zice fleacuri, Nunea... Ce vorbeşti
aşa, fără să râzi?

PETRU RAREŞ

Ascultaţi...

ŞMIL

Iacă-ascult...

PETRU RAREŞ

N'auziţi nimic?

GENUNEA

Nimic...

PETRU RAREŞ

Un vuet ca de mare răscolită... Oh! d'ar
izbuti Corbea...

GENUNEA

Corbea?

PETRU RAREŞ

...să-i vâre ca-într'o albie...

GENUNEA, pe gânduri.

Povestea nu s'a sfârşit?

PETRU RAREȘ

... l-aș face spătar...

GENUNEA; inspirată:

Va izbuti, măria ta!... Povestea nu s'a isprăvit!

PETRU RAREȘ

Ah!... Pocuția este a mea!

ȘMIL

Nu ești, măria ta, Petru Vodă... și d-ta, Nunea, fata lui Baloș?... Eu nu vă înțeleg!

PETRU RAREȘ

Ia!... O răpăială !

GENUNEA

Da, da...

ȘMIL

E vântul, măria ta!

PETRU RAREȘ

Ce vânt?...

ȘMIL, la o parte.

Și fata și Vodă, să juri că n'ar fi în mințile lor... Doi nebuni... La asta nu mă pricep...

GENUNEA

S'ar auzi și glasuri...

PETRU RAREȘ

Nu încă...

ȘMIL

Aude și glasuri... dar când auzi și măriia sa?

PETRU RAREȘ, pune urechea la pământ.
Ascultă, Nunea!

GENUNEA, pune urechea la pământ.
Ascult!

ȘMIL

E, vorbiți ca oamenii...

PETRU RAREȘ
Ai auzit?

GENUNEA

Auzit!

PETRU RAREȘ

Strigătele alor noștri au început...

ȘMIL

Vântul, măria ta, clatină codrul...

PETRU RAREȘ

O, Șmil, un copil pricepù și pe tine nu te taie capul!... Ce vânt? Nu vezi? Copacii ca de piatră...

ȘMIL

Ce să fie? ... Să fie bătălie? ... Ai lui Mo-gârdiciu nu se mișcă... Și nu-i aud „ale-lei!... doină! doină!“

GENUNEA, tresărind.

A! sabia, măria ta!

PETRU RAREȘ

Prea de vreme!

ȘMIL: auzind zgomotul bătăliei în depărtare.

O! ce neghiob Șmil, ce neghiob!... Mai limpede ce vorbiau ei și iu să nu-i pricep (Spertat). Ia sabia, măria ta, de ce stai!

PETRU RAREȘ

Ca să birui! (Se închină. Genunea se închină și ea. Șmil privind-i cu spaimă se ia după ei, începe crucea și se oprește). Nunea, Sabia!

GENUNEA; se reped în cort și-i aduce sabia
lui Ștefan cel Mare.

Sabia lui Hristos!

PETRU RAREȘ, ia sabia și o trage afară.

O! d'ar prețui ea în mâna mea tânără încă,
cât prețuia în mâna lui de bătrân, ar fi destul
s'o arăt, și biruința să plutească asupra osta-
șilor noștri!... Ce mormăi Șmil?

ȘMIL

Ca norocul să nu se despartă de prapurul
Moldovei și glasul Mărie tale să sune ca tu-
bele care dărâmară zidurile Ierihonului!

PETRU RAREȘ

Nunea, coiful! (Ii dă coiful). Oțel mort, vei
scânteia de mânie ca să strălucești de bucurie!
(Genunea dă să sărute pe Rareș). N'am vreme! Ah!
de ce Dumnezeu nu făcu pe om ca sufletul
din el! Vă las, mă duc, sbor! (Iese repede prin

dreapta și se aude strigând). E! Mogârdiciu! Mogârdiciu!

MOGARDICIU, s'aude și nu se vede.

Aici!

PETRU RAREȘ

Calul!

MOGARDICIU

Pe Ținteș?

PETRU RAREȘ

Fă-te Vijelie, Ținteș, și haiti!

SCENA V

GENUNEA, ȘMIL, doi ostași răniți, un moment
PETRU RAREȘ. S'aud țipete topite într'un vaet.
Cât durează această scenă, durează și ropotul bătăliei.

GENUNEA, ascultând.

Pământul de s'ar despică n'ar geme așa
de crâncen!

ȘMIL

De n'ar nemeri și p'aici!

GENUNEA

Ți-e frică?

ȘMIL

Frică? De mine, nu ... de dumneata, dă ...

GENUNEA, scoate un pumnal.

De mine? Sunt pregătită ...

ȘMIL

Nu te jucă că taie ...

GENUNEA

Dac'ar tăia numai, ar fi o jucărie ...

ȘMIL

Ei, ce vorbești așa? ... Are să biruie Domnul ...

GENUNEA

S'a întărit urletul ... „Bu-bu-bu!“ Ai tații! ... Și vaete ... Și vaete ...

ȘMIL

Nu mai ascuțită Nunea ... Ce-o fi să fie ... Omul care își închipuie fețele primejdiei trece de mai multe ori prin aceeaș primejdie ...

GENUNEA, ascultând.

A! și „doină, doină“ ... sunt ai Domnului!
Cade în genuchi și se roagă.

ŞMIL

Aşa mai bine... Mă simt sub aripa unui heruvim...

GENUNEA

O, apără şi izbăveşte, Doamne, pe Domnul Moldovei!

ŞMIL

Pe Baloş, nu? Pe Sandomir, nu?

GENUNEA

Şi pe Sandomir că e mândru şi mi-e frate, şi pe Baloş că e stâlp d'al ţării şi mi-e tată...

ŞMIL

Pe cine ai vrea tu să apere mai întâiu?...

GENUNEA, se gândeşte şi oftează.

Pe Domn!

ŞMIL

Cum să nu-l apere când are astfel de ţară!

GENUNEA, ascultând.

A! ce clocoteşte aşă... Auzi?...

ŞMIL

Aş vrea să fiu surd... să fiu iarba pe

care o calci în picioare... să nu mă fi născut sau să fi murit de mult!

GENUNEA, cu emoție și entuziasm.

E Domnul în mijlocul lor!... Il văd!... A! îl văd, Șmil! (Își acoperă ochii). Ca o urgie ce potopește lumea înaintea ei!

ȘMIL

Ce trosnește așa?

GENUNEA

Ți s'a părut...

ȘMIL, tremurând.

Stai Genunea... Cine-i acolo?... (Genunea trage pumnalul. Intră un ostaș rănit). Ce cauți?... Ce vrei... A! ești d'ai noștri, ești moldovean...

INTAIUL OSTAȘ

O picătură de apă...

GENUNEA, c'o ulcică.

O leacă de vin... Bea... Ei, ce e? Spune!

INTAIUL OSTAȘ

Iacă-oi spune... Sânge și măcel...

GENUNEA

Pe domn l-ai văzut?

INTAIUL OSTAȘ

Cum să-l vad?... Ca un fulger... Cine
să-l vadă?

GENUNEA

E, ce mai e?

INTAIUL OSTAȘ

N'am spus?

ȘMIL

Ce se petrece, mă omule? Biruim noi or'
leșii?

INTAIUL OSTAȘ

Ei, pe dracu leșii...

ȘMIL

Dar tu n'ai văzut nimic?

INTAIUL OSTAȘ

Ce să vad?... Am văzut când am dărâmat
de pe cal pe trei leși... p'al patrulea, care
m'a doborât, nu l-am văzut... Ș'apoi m'au
sărit caii, și s'a mutat bătălia mai departe...
Atâta...

S'aude din nou trosnind.

ȘMIL, tresărind.

Genunea!

GENUNEA

Șmil!

INTAIUL OSTAȘ

N'aveți teamă... Nu năpustesc leșii...
cine să-i lase?

Intră un al doilea ostaș rănit.

AL DOILEA OSTAȘ

O lecuță de apă... Mă frig de sete...

GENUNEA; îi întinde ulcica.

Vin... să prinzi puteri...

AL DOILEA OSTAȘ

Puteri am... mâna dreaptă n'o mai simț
din umăr...

GENUNEA

Ei, ce e?

AL DOILEA OSTAȘ

Ce să fie?... Iacă snopim pe leși...

GENUNEA

Pe domn l-ai văzut?

AL DOILEA OSTAŞ

Văzut... Dacă am fi toți ca el numai Mol-
dove ar fi pe lume...

GENUNEA

Cum e?

AL DOILEA OSTAŞ

Sănătos l-am lăsat...

GENUNEA

Spune ceva, flăcăule!

AL DOILEA OSTAŞ

Iacă-oi spune... După ce duserăm pe leși
cu momeala până pe fruntea tăpșanului, de
unde începe o vale cablă, ferirăm la dreapta...
Leșii năpustiți dădură la vale... Rotocolirăm
cu ai Vornicului Groza, și ceata noastră o
luă înainte cu miasul nostru. Il cunoașteți?
Cine să nu-l cunoască? ... Țipă ca un armă-
sar care nâchiază...

GENUNEA

Cine e căpitanul vostru?

AL DOILEA OSTAŞ

Cin'să fie... Corbea!

GENUNEA

Corbea? Povestea nu s'a sfârșit!... Abia a început și se va sfârși cu bine!... Ti voi da eu curaj celui mai viteaz dintre copiii neamului!

ȘMIL, celui dintâi ostaș.

Să te leg?

INTAIUL OSTAȘ

Par'că mă doare?

ȘMIL

Pe voi nu vă doare niciodată...

INTAIUL OSTAȘ

Pe copii, ce pe noi?

ȘMIL

Nu vrei să-ți treacă?

INTAIUL OSTAȘ

Cum nu... N'auzi că e de lucru?

GENUNEA, către al doilea ostaș.

Și pe urmă?

AL DOILEA OSTAȘ

Pe urmă, mă pomenii cu una sdravănă că

nu mai văzui înaintea ochilor... Calul se învârti sub mine și căzu mototol la pământ... Ei s'au dus ca austrul care sună pădurile pe rând... Și nemerii la d-voastră...

ȘMIL

Ii ascult și nu văd bătălia...

AL DOILEA OSTAȘ

Vedem unde ne batem... Ce să vedem?

GENUNEA, cu nerăbdare.

Zici c'ai văzut pe Domn...

AL DOILEA OSTAȘ

Da... El trecu ca un duh, și după el ostașii ca o haită de lupi... Până să-l văd, se făcu nevăzut...

ȘMIL

Adu mâna...

AL DOILEA OSTAȘ

La ce?

ȘMIL

Să ți-o leg...

AL DOILEA OSTAȘ

Nu pot s'o ridic...

ȘMIL

De durere?

AL DOILEA OSTAȘ

N'o mai simț... Altfel, aș stă eu aici?

ȘMIL

Să ți-o văd...

AL DOILEA OSTAȘ

Ce să vezi? Un ciolan mort... D'o vrea Dumnezeu se'ndreaptă ea și-așă... Mă duc, să privesc dacă nu mai pot...

INTAIUL OSTAȘ

Mă, verișcane, oi găsi eu vr'un cal, mă?

AL DOILEA OSTAȘ

Cum să nu... Mai mulți oameni morți ca gloabele... Prinde și tu unul...

Ostașii ies prin stânga.

ȘMIL

Unde vă duceți? Ce sunteți nebuni?

GENUNEA, speriată.

Ce urlă așă?

ȘMIL

Bătălia

GENUNEA

Nu, Șmil, nu ... N'auzi?

ȘMIL, spăimântat.

Da!... Ce să fie?

GENUNEA

Un glas de om, ca de uriaș! (Se aude Rareș mugind. Apare din stânga plin de sânge). Ah! Domnul! (Face câțiva pași și se oprește de spaimă).

PETRU RAREȘ

Mai bine mâna decât calul! ... Ce stați ... Un moșneag și-o fată tânără! ... Da-ți aveâ suflet, n'ați privi la Domn ca la un câine! ...

GENUNEA, cu spaimă.

P'aici te-ai dus cu Mogârdiciu ...

ȘMIL, înlemnit.

P'aici sunt caii domnești ...

PETRU RAREȘ, ca scos din fire.

Calul! ... Te fac bucăți și stârvul corbilor!

Dispare la dreapta. S'aude Petru Rareș și nu se mai vede. Genunea și Șmil revin.

GENUNEA

Oh! cum eră la față!

ȘMIL

Cum eră?

GENUNEA

Roșu-vânăt...

ȘMIL

L-ai văzut?

GENUNEA

Da... și ce glas!

ȘMIL

Iu l-am înțeles dar nu l-am auzit!

GENUNEA

Mi se bate inima...

ȘMIL

A mea nu mai bate...

GENUNEA

Dădù de cai, înhață unul, încalecă, mugl
și nevăzut...

ȘMIL

N'am văzut, n'am auzit nu știu... A ve-
nit, s'a dus... ca visele grozave...

GENUNEA

Nu ne mai cunoșteă...

ȘMIL

Ce să cunoască!... Numai c'un gând, cu unul singur, numai c'o voință, cu una singură... In el pierise lumea, numai biruința trăiă!

GENUNEA, ascultă.

Trosnesc loviturile ca crăcile uscate sub picioarele mistreților... O! și mare păcă!

ȘMIL

El? Cum trebuie să fie la măcel!

GENUNEA

Și ce puteri năprasnice!

ȘMIL

Când a zis „te fac bucăți“ eu m'am văzut... Capul la răsărit, mâinile la apus și picioarele la dracu! (Tresare și se strânge în Genunea). Iar cineva...

GENUNEA

In goană... Să nu se fi-întâmpat ceva Domnului!

ȘMIL

Ce să i se-întâmples?

GENUNEA

Mai întrebi?

ȘMIL

Așa e... Dar nu cred... Cine să-l apropie?

GENUNEA

Zi: Doamne ferește!

ȘMIL

Și dacă-oi zice, ce?

Vine un soldat greu rănit: Se clatină:

GENUNEA

Ce e? Vorbește!... Nițel vin...

Ostașul scutură din cap.

ȘMIL

Ce ai? Unde ești lovit?

GENUNEA

Ce s'a întâmplat... căci s'a întâmplat ceva
de pe înfățișarea ta...

OSTAȘUL, se elatină.

Am învins!

Cade și moare.

GENUNEA, cu lacrimile în ochi.

Ai învins!

Se pleacă și-l sărută.

ȘMIL

Toți câți mor înving și sufletul lor scapă
de chinul vieții!

S'aud buciume în depărtare: Vuetul bătăliei des-
crește, se stinge. S'aud buciume în apropiere. Vin
din stânga Petru Rareș. vorn. Groza, log. Baloș,
pârc. Liciu, vist. Matiaș cu vestmintele rupte și pline
de sânge. După ei Mogârdiciu și Sandomir duc pe
targă pe Corbea. Viteji; voinici și iunaci.

SCENA IV

PETRU RAREȘ, log. BALOȘ, vorn. GROZA,
pârc. LICIU, vist. MATIAȘ, GENUNEA, ȘMIL,
MOGÂRDICIU, SANDOMIR, CORBEA

intins pe o targă de frunze.

PETRU RAREȘ

Cu voia lui Dumnezeu, cu norocul nostru
și cu ostașii mei, am biruit! În numele tată-
lui, ș'al fiului ș'al sfântului duh, amin! (Se în-
chină toți). Am biruit noi cari trăim, cei ră-

niți, și mai ales cei cari au murit, fie-le țărâna ușoară or-unde ar dormi!

VORN. GROZA, închinându-se.

În numele tatălui, ș'al fiului, ș'al sfântului duh, amin!

PETRU RAREȘ

Și de vor fi având copii, pe copii d'a dreptul viteji îi fac, că de pe urma părinților sunt să stea în scări de fier, și de pe urma faptelor lor se vor înălța la cinul dregătoriilor obștești și se vor boieri, că de vor pieri ei, și mai sus să salte pe urmașii lor... Și pururea țara să se primenească întru puterile ei de viață!

PARC. LICIU, se închină.

Numele tatălui, ș'al fiului, ș'al sfântului duh, amin!

PETRU RAREȘ

Mi-am răcorit sufletul meu ars la Ober-tin... Pocuția este a mea... Și pe d'asupra drepturilor noastre am pus a treia oară pecetea Domniei mele, muiată în sângele boierilor leșești!... Zac peste o mie în valea Cirimulusului, înnecați în baltă de două ori p'atât. și

ce mai prisosește . . . prinși și risipiți . . . Cei cari vor ajunge în Polonia vor avea de povestit: mânia olahului și vitejia ostașilor lui! . . . V'ați purtat ca niște voievozi . . . Și tu Groza, și tu Baloș, și tu Liciu, și tu Matiaș . . .

VIST. MATIAȘ

Noi nu știm de ce ne-am minună mai mult în fața Domnului nostru . . . De chibzuiala cu care a întocmit bătălia, au de măreția cu care a făcut biruința? Fie ca numele Voevodului Petru să-l pomenească lumea pân'la sfârșitul veacurilor! Numele tatălui ș'al fiului, ș'al sfântului duh, amin.

Intră Mogărdiciu și Sandomir, ducând pe targă
pe Corbea care zace întins.

PETRU RAREȘ

Ah! îl uitasem . . . pe cel mai viteaz dintre noi toți!

MOGARDICIU

I-am adus, măria ta . . . Cremene mort și Corbea luptându-se cu moartea!

GENUNEA

Corbea: (Iși face drum spre el și începe să plângă).

PETRU RAREȘ

Corbea, Corbea! . . . Șmil

ȘMIL

Aici Doamne!

PETRU RAREȘ

Vistieria mea . . . dacă scapi pe Corbea! . . .
 A doua oară intrasem în vultoare. Un zid de
 leși mi se făcù înainte; să-i rup cu calul; cu
 neputință; izbesc; sar scânte; cad, alții le
 iau locul și eu stau pe loc; mă înfruntă; mă
 încolțesc . . . Crezui că pământul se crapă și
 mă înghite de viu! . . . Când, auzii un vâjiit.
 Corbea trecù, și-i sparse . . . In zadar îl stri-
 gai. Ca și cum ar fi căutat moartea, care
 fugeà de el, se izbì într'un buluc de duș-
 mani . . . Și-l văzui cu ochii mei, căzând de
 pe cal ca un turn . . . O! atunci spulberai pe
 leși . . . Prea târziu . . . Corbea zăceà cu fața
 în sus . . .

GENUNEA, zdrobită de durere.

Ca și cum ar fi căutat moartea, Doamne?
 (S'aruncă pe Corbea. Ii ia capul binișor în mâini).
 Nu! o! nu . . . povestea nu s'a sfârșit . . . Mai
 e . . . mai e . . . și mai frumoasă! . . .

LOG. BALOȘ

Bietul flăcău!

SANDOMIR

Tată... iubea pe Genunea!

LOG. BALOȘ

A! (Ii cade capul pe umărul lui Sandomir).

GENUNEA, plângând.

De ce nu mi-ai spus...? O! țaran viteaz!...
 Înaintea ta îngenuchiă fata de boier... Mai
 e... o! mai e povestea și d'aci înainte...

CORBEA, se deșteaptă o clipă.

Nunea!... Măria ta!... Iertați-mă...

PETRU RAREȘ

Șmil, să-ți văd știința!

ȘMIL

Știința mea se pleacă în fața morții!

CORBEA, c'o răsuflare grea.

De ce plângi, Nunea?... Nu mi-e greu să
 mor... Am biruit!... Și mâinile tale sunt
 așa de bune!... O! Poveste... poveste...
 Ooo! (Închide ochii și moare).

GENUNEA

Eu l-am omorît, fără să vreau, fără să ştiu!... Şi povestea s'a încheiat!...

Cade asupra lui Corbea.

VIST. MATIAŞ

O iscoadă, măria ta.

PETRU RAREŞ

Să vie încoà. (Intră iscoada). Cine te-a trimis? ... Ce vrei? ... Să ne sporeşti bucuria c'am biruit, or' durerea c'am pierdut pe cel mai viteaz dintre noi? ...

ISCOADA

Hatmanul Mihu, s'a întors în Suceava...

PETRU RAREŞ

De ce?

ISCOADA

... vin turcii!

TOTI, tresărind.

Turcii?

PETRU RAREŞ

Să vie! ... o-ho-ho-ho!

ACTUL IV

O sală a castelului din Suceava îmbrăcată în stejar vechiu. Tavanul cu grinzi groase. Policioare de jur împrejur cu lucruri din țară, din Italia, din Persia și din Arabia. O masă mare și scaune în formă de strană: Cele trebuincioase de scris: În mijlocul sălii spânzură un policandru cu lumânări groase de ceară, încondeiate cu verde și cu roșu. Pe pereți portretele Voievozilor Petru Mușat, Alexandru-cel-Bun, Ștefan-cel-Mare și Bogdan. Intrare în dreapta și în fund.

SCENA I

OANA, GENUNEA și ȘMIL.

OANA

De două zile vorbește puțin și aspru...

ȘMIL

Puține are el pe cap al lui? Oamenii vorbesc multe când n'au nimic de spus.

GENUNEA

De mă vede surâde trist. M'apucă de mâini,
clatină din cap. „Eh-hei, Nunea, Nunea...
Du-te Nunea... Am treabă“.

ȘMIL

Și dacă are treabă? Vrei să zică: „Vin'o
încoă Nunea, că am treabă?“

OANA

Turcii au să cadă negură asupra țării...

GENUNEA

Nu e asta... Când a mai fost așa de po-
somorît înainte de războiu? Și se plimbă și
tace... Și nimeni nu știe ce se petrece
în el...

ȘMIL

O! ho-ho! tu știi ce se petrece într'un
bondar?

GENUNEA

Nu.

ȘMIL

Ș'ai vrea să știi ce se petrece în capul
Domnului? Adică, cum, să fie Domnul mai
puțin ca un bondar?

OANA

Bolnav?... Mănâncă ca și mai nainte...
Și rănila i s'au închis... Nici nu erau a-
dânci...

ȘMIL

... Rănila nu-i erau adânci? Dar cât vrei
să fie?... Șmil, tu nu ești doftor, Oana e
doftor!

OANA

A, nu Șmil, nu... Ast-noapte — târziu —
l-am auzit strigând. Am sărit în vârful pi-
cioarelor. M'am strecurat pe ceardacul de
lângă odaia lui de culcare. Am ascultat.
L-am auzit: „Nu, nu, nu se poate!“ Ce nu se
poate?... Nu știu...

GENUNEA

Să nu se coacă ceva?

ȘMIL

Ce să se coacă? Un bostan?

GENUNEA

Ei Șmil... Unii boieri...

OANA

Boieri?

GENUNEA

Bănuiesc...

ȘMIL

Și ce să vrea boierii?

GENUNEA

Nu știu...

ȘMIL

Nu știi care boieri... nu știi ce vor...
Atunci ce știi?

OANA

Erai pe Cirimuș... Ce-a făcut după bi-
ruință?

GENUNEA

Vorbi boierilor ca din carte. Mulțumii lui
Dumnezeu. Înălță pe ostași în cinuri. Și când
aduse pe Corbea... (O înneacă emoția), pe pat
de ramuri... O! Corbea, Corbea, căci n'ai
trăit!

ȘMIL

Săracul Corbea... ca un stejar verde lovit
de trăsnet!

OANA

De ce lăcrămezi, Genunea?

GENUNEA

Ce viteaz a pierdut Moldova!

ȘMIL

Și dumneata, Nunea, și dumneata ..

OANA

Ei, ce-a zis pe urmă?

GENUNEA

Cine?

OANA

Domnul...

GENUNEA, pierdută în amintiri.

Domnul... A, da... Vise stinse d'apurarea!... Și-a dat sufletul, lumea se învăluie în neguri...

ȘMIL

Ah! mi-e milă de Nunea...

OANA

Ce spui?

GENUNEA, tresărind.

Că soarele scânteia, și că Domnul, auzind că vin turcii, a răcnit și s'a pus pe răs, și-a pornit spre Suceava... Și nu mai e nici pe departe din ce eră...

ȘMIL

Adevărat, ca grâul frumos care tânjește de ploaie!

GENUNEA

Eu am descusut pe tata...

ȘMIL

În loc să-l coasă ea-l descoase... Și să mai ai un copil așa urît, așa c'un păr, așa e'o față... Logofătul Baloș n'avea ce cioplî când te-a făcut pe tine...

GENUNEA

M'am rugat... M'am făcut că plâng... și tata... În zadar. „Nunea, Nunea, tu vrei să-mi calc cuvântul?“ — „Dat, Domnului? — „Da.“ — „Atuncea, nu!“

SCENA II

OANA; GENUNEA; ŞMIL şi PETRU RAREŞ,
la urmă SANDOMIR.

PETRU RAREŞ, se opreşte în uşa din fund şi vorbeşte cu Despotovna.

PETRU RAREŞ

Eleno, nu fi copil... Nu mă face să vorbesc de geaba... N'am nimic...

OANA

Nimic!

PETRU RAREŞ

Pregăteşte de plecare... Tu, copiii şi Şmil...

ŞMIL

Eu? Să plec? Unde?

PETRU RAREŞ

Până la amiază să porniţi la Ciceu...

ŞMIL

La Ciceu?... Fie şi la Ciceu...

GENUNEA

El rămâne?... nu e primejdie...

PETRU RAREȘ, vine spre grupul din față.
A!... Și voi?... Ce faci Oană?

OANA

Vorbeam cu Genunea ..

PETRU RAREȘ, pe gânduri.
Vorbeai... Și ce vorbeai?

GENUNEA

Povesteam bătălia dela Cirimuș...

PETRU RAREȘ

Adevărat, Șmil?

ȘMIL

Aproape adevărat ..

PETRU RAREȘ, Genunei.

Numai atât?

GENUNEA

Atât...

PETRU RAREȘ

Adevărat, Șmil?

ȘMIL

Să ne închipuim c'ar fi adevărat...

GENUNEA

Și veni vorba de Corbea...

PETRU RAREȘ

A! Corbea mi-ar fi fost de folos... Și mie și ție...

GENUNEA

Mie?

PETRU RAREȘ

Amândurora... Și n'ați mai vorbit altceva?

GENUNEA, cu îndrăzneală.

Ba da, Măria ta... Eu întrebam pe Oana și Oana pe mine, că ce-i fi având măria ta de te-ai schimbat? Nu mai ești cum erai...

ȘMIL

Ei, adevărat!

PETRU RAREȘ

Hî... Și cum eram, când eram?

GENUNEA

Voios și de câte-ori ne-întâlneai...

PETRU RAREȘ

... De câte-ori vă-întâlneam...?

GENUNEA

... ne...

PETRU RAREȘ

Ei, spune!

GENUNEA

... ne sărutai...

PETRU RAREȘ

O, să vă sărut și-acum... Na, iacă...
(Le sărută). Ești mulțumită.

ȘMIL

De ce nu?

GENUNEA

Nu!

ȘMIL, răsând.

Da ce să-ți faci?

GENUNEA

Altă-dată...

PETRU RAREȘ

A fost ca niciodată... Și va fi iar ca tot-dauna... (O sărută de mai multe ori). O, dar tu te-ai făcut mare... (Surâzând).

ȘMIL, răsând.

Și ce-are a face?

PETRU RAREȘ

Și eu îmbătrânesc...

ȘMIL

Dar ce vrei să mori de tânăr?

PETRU RAREȘ

Vezi, Oana, ce copil rău și alinat? (Le ia de mână). D'aș ști că-mi micșorez grijile vi le-aș spune, dar știu că le-aș spori, mâhnindu-vă și pe voi... Lucruri trecătoare... Să treacă... și iar voi fi cum am fost...

ȘMIL

Ei, acum v'a lămurit, Domnul!

OANA

Facă-se voia ta, frate!

GENUNEA

Eu mă rog luceafărului de dimineață să
vie iarăș și luceafărul m'ascultă, și mâine
când s'o crăpă de ziuă va scânteia iar la
apus ca cel mai frumos diamant al cerului...

ȘMIL

Ca din psalmi vorbește!

PETRU RAREȘ

A, nu se poate!

Oana tresare aducându-și aminte de vorbele din
somm ale lui Petru Rareș.

GENUNEA

Ce să nu se poată, măria ta?

PETRU RAREȘ

Pod peste mare și scară la Dumnezeu...

ȘMIL

E, ai aflat?

PETRU RAREȘ, pe gânduri.

Duceți-vă...

Ies prin dreapta.

PETRU RAREȘ

Șmil, tu crezi în Dumnezeu?

ȘMIL

Cum să nu cred?

PETRU RAREȘ

Și'n răsplata ce va veni?

ȘMIL

Astă?... Nu știu ce să zic... Să fie
așa...

PETRU RAREȘ

Nu te sfii, Șmil...

ȘMIL

Iacă nu m'oi sfii...

PETRU RAREȘ

Crezi tu că Dumnezeu ar răbdà nepedepsite
pe slugile necredincioase stăpânului lor?

ȘMIL

Necredincioase?... Ș'apoi de ce să nu le
pedepsească stăpânul lor? Vrei să se facă
Dumnezeu sluga stăpânului lor?

PETRU RAREȘ

Pe lumea cealaltă, Șmil...

ȘMIL

Dacă pe lumea asta stăpânul le ceartă cu bățul, ce are să facă Dumnezeu pe lumea cealaltă? Cineva îți scoate un ochi, îi scoți și tu un ochiu. Dumnezeu să-i scoată și p'ălălalt? Să rămâie orb? Ar fi nedrept și reu. Ar fi cum sunt oamenii. Și eu îl cred dreptatea însăș, bunătatea însăș, izvorul milostiv al tuturor harurilor de pe pământ!

PETRU RAREȘ

Dar dacă sluga necredincioasă scapă nepedepsită de mâna stăpânului?

ȘMIL

Dumnezeu are că zică stăpânului: „Pentru ce n'ai pedepsit-o la vreme?... Iu am altă treabă...”

PETRU RAREȘ

Da, Șmil, da! stăpânul e vinovat că n'a deschis ochii la vreme... Sunt bolnav, Șmil bolnav...

ȘMIL; îl pipăe:

Bolnav? Și pentru ce nu mi-ai spus?...
Ce ai?

PETRU RAREȘ

Nu acolo!

ȘMIL

Bine, bine, știu iu...

PETRU RAREȘ

Să te văd...

ȘMIL, răsând.

N'ai nimic!

PETRU RAREȘ

Sufletul mi-e bolnav, Șmil.

ȘMIL

Astă?... Doftorul Baloș, doftorul Groza,
cu paloșele lor... Iu n'am ce să fac sufle-
tului...

Intră Sandomir prin fund.

SANDOMIR

Maria ta... (li dă o carte).

PETRU RAREȘ

Dela logofătul Baloș? (Citește). Turcii au trecut Dunărea...

ȘMIL

A!

PETRU RAREȘ

...leșii aproape să năvălească... muntelui și ei... O! mai sunteți? Vă încapе moșia Moldovei!

ȘMIL, speriat.

Da un'să încapă?... Măria ta, ai zis să plec?

PETRU RAREȘ

Cu doamna la Ciceu...

ȘMIL, infricoșat.

Ori-unde...

Domnul ți face semn să iasă. Șmil iese prin dreapta. În timpul acesta intră Mogărdiciu prin fund, prăfuit și abia răsufând.

SCENA III

PETRU RAREȘ și MOGARDICIU

PETRU RAREȘ

Ai aflat?

MOGARDICIU

Aflat, măria ta.

PETRU RAREȘ

Eh...

MOGARDICIU

Mă repezii la Miroslăvești. Acolo am descusut niște țigani. Cu câteva smochine și cu câțiva zloți, tot. Crasneș nu e bolnav și n'a fost bolnav...

PETRU RAREȘ

A! și n'a fost bolnav...

MOGARDICIU

Două zile, după ce s'a întors cu oastea Hatmanului Mihu, a plecat înfășurat în mai multe bunzi la Miroslăvești, făcându-se că e bolnav...

PETRU RAREȘ

Făcându-se bolnav...

MOGARDICIU

Acolo a picat și pan Cosma, și amândoi au tulit-o spre Novograd, ducând după ei mai mulți boieri de țară...

PETRU RAREȘ

Mai mulți boieri?

MOGARDICIU

Și au dat de vale...

PETRU RAREȘ

Crasneș, Cosma, prietenii Mihului, adună
boieri de țară și pornesc... drept la Dunăre!

MOGARDICIU

La Dunăre? Ferească Dumnezeu!

PETRU RAREȘ

Trec Dunărea la Oblicița și cad cu frun-
țile 'n tină înaintea padișahului Soliman!

MOGARDICIU

Atunci, pe cine vând?

PETRU RAREȘ

Pe mine!

MOGARDICIU

Pe... măria ta?... O!...

PETRU RAREȘ

Pe Ștefan-cel-Mare, pe Alexandru-cel-Bun,

pe Petru Mușat, pe Bogdan descălecătorul de țară, pe tine, pe viteji, pe iunaci, pe voinici, pe morți și pe vii, pe cei cari sunt țărână la Bistrița, oase la Putna, și pe cei cari vor închide ochii la Pobrata, și pe urmașii mei, ș'ai lui Groza, și-ai lui Baloș, și-ai lui Matiaș, ș'ai lui Lăciu, ș'ai Danciului, și pe tot neamul care se-închină întru Hristos ca buni și drepti credincioși creștini!

MOGARDICIU, dă 'n genuchi.

Iartă-mă, Doamne...

PETRU RAREȘ

De ce?

MOGARDICIU

Asta, nu se poate!

PETRU RAREȘ

A! de câte ori n'am zis eu ca și tine!

MOGARDICIU, se ridică în picioare.

Atunci... s'alerg să le dau de urmă...

PETRU RAREȘ

Le-am dat de urmă înainte ca s'o facă!...
Mogârdiciu, nimic, nimănu!... Câți ostași ai?

LUCEAFĂRUL

MOGARDICIU

Două sute...

PETRU RAREȘ

Puțini!

MOGARDICIU

Puțini da buni! Poruncește-le să moară și...

PETRU RAREȘ

Le poruncesc să trăiască!... Tu cu Sandomir, fiți p'aci... Când se va strânge sfatul, închideți porțile și trageți zăvoarele...

MOGARDICIU

Să trăiești, maria ta... (Dă să iasă prin fund)

PETRU RAREȘ

Știu eu?

MOGARDICIU, se 'ntoarce.

Iată, colea, ce vorbă! (Îi sărută mâna) Crasneș și Cosma sunt doi, douăzeci, și noi suntem ca puzderia, și creștem ca codrii, și ne umflăm ca apele... Zi să vie țara, și va duce muntele de plăieși, și se va clăti valea de

Țoseni... spovediți, împărtășiți, pregătiți să
deă ortul popii împrejurul măriei tale!

PETRU RAREȘ

Bine, Mogârdiciu, bine... E, acum du-te
și fă ce ți-am spus. (Mâgordiciu iese prin fund).
O, norod bun, supus și viteaz! De n'ar fi, și
n'ar fi fost, unii boieri închipuiți și pizmași
și vânzători, am fi fost una, o apă și-un pă-
mânt, toți câți ne coborîm dela Râm, de-
o parte și de alta a muntelui, din pustele Un-
gariei și până în talazurile Mării!... Ah!...
visurile mele!...

Intră prin fund, Baloș Matiaș și Liciu.

SCENA IV

PETRU RAREȘ, log. BALOȘ, vist. MATIAȘ, parc.

LICIU și mai târziu chelarul HAREA.

PETRU RAREȘ

E, lăsați focului plecaciunile... Ce e?

LOG. BALOȘ

Crasneș...

PETRU RAREȘ

Șiu...Crasneș și Cosma, și cu mai mulți
boieri de țară, se duc... Unde?

LOG. BALOȘ

S'apropie de Novograd...

PETRU RAREȘ

E?

LOG. BALOȘ

Nu știu...

PETRU RAREȘ, c'un râs nervos.

O! ho! ho! Lăsați-i boieri, lăsați-i să se
ducă... Lui Soliman îi plac hoiturile.

VIST. MATIAȘ

Lui Soliman?

PARC. LICIU

Dar, hatmanul Mihu mi-a...

PETRU RAREȘ

Hatmanul Mihu?... A fost harnic, viteaz,
dar e sgârcit și are avere. Sgârcitul a fost,
nu mai e om. E scos din omenire. Nici-o nă-
dejde să nu pui pe el. Hatmanul Mihu a fost

strângător, s'a făcut apucător și-a ajuns sgâr-
cit. Păcatul a fost mușiță, mușița a trecut în
vierme, și viermele s'a prefăcut în găză...
Ascultați-mă, hatmanul Mihiu, știe de urma
lui Crasneș și-a lui Cozma... Veți vedeà...
Și nu zic c'ar fi au n'ar fi... vr'o apro-
piere... între retragerea lui Mihiu, fără po-
runca mea și fuga lui Crasneș și-a lui
Cosma... Vom vedeà...

Intră repede prin fund chelarul Hărea.

CHELARUL HĂREA, emoționat.

Măria ta...

PETRU RAREȘ

Vorbește... ce ai?

CHEL. HĂREA, suflând des.

Am pregătit rădvanul...

PETRU RAREȘ

Ei bine, și d'aia intrași ca un vânt?

CHEL. HĂREA

Nu, măria ta... da, măria ta...

PETRU RAREȘ

Nu, da... ce e cu tine?

CHEL. HĂREA

Ce să fie...

PETRU RAREȘ

Doamna e bine?

CHEL. HĂREA

Sănătoasă...

PETRU RAREȘ

Coconii, bine?

CHEL. HĂREA

Sănătoși...

PETRU RAREȘ

E șagă de nebun șaga ta, Hărea!... Mă-
vezi aci cu boierii...

CHEL. HĂREA

Ii văd, măria ta... Și nu credeam c'au
să fie...

PETRU RAREȘ

Și dacă sunt?

CHEL. HĂREA

Aș dori să nu fie...

PETRU RAREȘ, pierzând răbdarea.
Ci spune-odată ce-ai de spus!

CHEL. HAREA, și mai emoționat.
Spui, măria ta!

PETRU RAREȘ
Ei, începi...

CHEL. HAREA
Să încep, măria ta...

PETRU RAREȘ, pune mâna pe sabie:
Începi sau...

CHEL. HAREA
Da, da, da... la... la... la ureche,
măria ta..

PETRU RAREȘ, surâzând nervos.
Hi!... Mă iertați, boieri...

LOG. BALOȘ
Doamne, să ne tragem noi...

PETRU RAREȘ
Nu, stați. . E...

CHEL. HAREA, îi tremură mâinile.
Nu îndrăznesc...

PETRU RAREȘ

Indrăznește! (Hârea îi 'spune ceva la ureche).
Cum-cum?... Cine?... El?... Și ce-
zis?... L-ai văzut... Tu?... Pe el?

CHEL. HAREA

Da, măria ta!

PETRU RĂREȘ

Și l-ai auzit, tu?

CHEL. HAREA

Cu urechile mele!

PETRU RAREȘ, revoltat; trage sabia.
Oh! câinele!

Boierii speriați se reped la Domn.

LOG. BALOȘ

Ce e, măria ta?

PETRU RAREȘ, stăpânindu-se.

Eh!... nimicuri!... Hârea... (Îi face semn
să iasă). Să vorbească Doamnei... Să mer-
gem... Să mă-îmbrac... În odăjdii se cu-
vine să chibzuim soarta țării..

les repede prin dreapta.

SCENA V

HATMANUL MIHU, pan TROTUȘANU,
postelnicul ALBOTĂ, spătarul ȘANDRU și mai
mulți boieri din Sfat, vin din fund. Vorbesc încet.

TROTUȘANU, după ce se uită în toate părțile.

Nu e nimeni.

POST. ALBOTĂ

Am venit prea devreme.

HAT. MIHU

A, nu!

SPAT. ȘANDRU

Și, inimă, boieri...

HAT. MIHU

Cine s'o ia mai întâiu?

POST. ALBOTĂ

D-ta... (Arată p'un boier. Boierul tace). D-ta
(Arată p'un al doilea. Boierul tace). Ei, dar cine?

TROTUȘANU

Să-i vorbim verde... Eu n'am de ce mă
teme... N'am nici o dregătorie... Sunt în
Sfat, dar sfatul meu nu-l ascultă... Din ne-

norocire azi, l-o ascultă, nu l-o ascultă... va trebui să se supuie...

POST. ALBOTA

Și leșii, și tătarii, și muntenii, și turcii...

HAT. MIHU

Ce să facem împotriva tuturor?

POST: ALBOTA

Ce-am jurat cu mâna pe evanghelie...

SPAT. ȘANDRU

Țara e'n primejdie de nu ne vom împotrivi...

TROTUȘANU

Chiar Domnului!

HAT. MIHU

Impotriva tuturor, ar fi o nebunie! Ș'am îmbătrânit și eu... Cu cât se înmulțesc anii cu atât ai mai puțin... eh!... Dela început „bună ziua, măria ta“... Numai atât...

TOȚI

Da, da!

S'aude Domnul venind din dreapta.

SCENA VI

PETRU RAREȘ, log. BALOȘ, hat. MIHU, păre.

LICIU. vist. MATIAȘ, post. ALBOTĂ, spăt.

ȘANDRU, ceilalți boieri de sfat, și mai în urmă
vorn. GROZA și un copil de casă.

Imprejurul lui Petru Rareș stau log. Baloș, păre.
Liciu și vist. Matiaș.

TOȚI. Unii zic bună ziua, alții să trăiești măria ta.

— Bună ziua, măria ta! Să trăiești măria
ta!

PETRU RAREȘ, concentrat.

Bună...? Bună să fie inima... și toate
inimile bune să trăiască... Am zis să trăiți
cu toții. căci am zis să trăiască toate inimile
bune... (Se uită la ei. Caută cu ochii). Ah, ce păcăl
că nu sunteți...

HAT. MIHU

Prea puțini lipsesc, măria ta...

PETRU RAREȘ

Azi când trebuie să luăm o hotărâre... ho-
tărârea... căci... una este!... Tocmai azi
nu văd pe Crasneș... nici pe Cosma... De
Crasneș avem nevoie... Unde e?

SPAT. ȘANDRU

È bôlnav, măria ta.

PETRU RAREȘ

Unde e, am întreat, n'am întreat ce are.

POST. ALBOTĂ

La moșia sa, la Miroslăvești...

PETRU RAREȘ

Departa d'aici?

HAT. MIHU

Ca la două-trei zile de drum, de nu s'or fi desfumat drumurile...

PETRU RAREȘ

Și ce are?

SPAT. ȘANDRU

Lingoare, măria ta.

PETRU RAREȘ

L-ai văzut, tu?

SPAT. ȘANDRU

Nu, mi-a spus postelnicul Albotă.

PETRU RAREȘ, lui Albotă.

L ai văzut d-ta?

POST. ALBOTA

Nu, mi-a spus Hatmanul Mihu.

PETRU RAREȘ, zâmbind.

A!... Și dumitale, hatmane Mihu, ți-a spus logofătul Troțușanu...

TROTUȘANU

Ba eu, nu, măria ta... Nu l-am văzut...

HAT. MIHU

Eu l-am văzut... Eră cu trei dulame de urs în spinare și dârdâia...

PETRU RAREȘ

De ce s'a dus? Doftorul Șmil l-ar fi căutat...

HAT. MIHU

Nu crede în doftori...

PETRU RAREȘ

Nu s'a mai căutat cu Șmil?

VIST. MATIAȘ

Ș'acum două luni...

Grupul boierilor de lângă Rareș se privesc între ei și-și exprimă indignarea contra hatmanului Mihu.

HAT. MIHU, incurecat.

Așă mi-a spus, că ar fi având, la moșie, o babă meșterită...

PETRU RAREȘ

N'ar fi bine să-i trimet pe doftorul Șmil?

HAT. MIHU, tresărind.

De... cu drumurile astea... trei-patru nopți prin păduri... și Șmil... fricos...

PETRU RAREȘ

Șmil fricos?... Nu-u-u!... Nu e fricos omul de treabă... Și Șmil e un om de treabă... Fricos e omul care ascunde. (Se oprește și-l privește). Și Șmil n'ascunde decât ceea ce nu știe... Nu, nu, să-i trimet pe Șmil...

Bate'n palme. Mihu se schimbă la față. Vine din fund un copil de casă.

COPILUL DE CASA

Porunciți!

PETRU RAREȘ

Te-am chemat... ca să te'ntorci înapoi...
(Copilul de casă vrea să iasă). A, cine ți-a făcut
ție vestmintele astea?

COPILUL DE CASA

Croitorii leși...

PETRU RAREȘ

Imi spusese, alde Ivan, că strânge în
spate...

COPILUL DE CASA

Ba nu, îmi vin bine, măria ta...

PETRU RAREȘ

E... (li face semn să iasă), Hatmane...
(Hatmanul tresare) te-ai sfătuit cu el?

HAT. MIHU, încurcat.

Sfătuit?... Nu... Am vorbit...

PETRU RAREȘ

Va să zică, nu moare...

HAT. MIHU

Nu...

PETRU RAREȘ

Păcat!... Adică-ar fi fost păcat... Eu am auzit... Cine mi-a spus, cine mi-a spus...? că apa de Dunăre se dă la lungoare!
Privește țintă pe Hat. Mihu, care se îngălbenește.

HAT. MIHU

De Dunăre?... N'am auzit...

PETRU RAREȘ

Ei, ai auzit, ai auzit... de Dunăre... O! și turcii tocmai când e bolnav Crasneș năvălesc! (Se deschide ușa din fund și nu intră nimeni). Pof-țim! Ușa se deschide fără s'o deschidă cineva?... O veste bună va intră pe ușa ceea... (Matiaș o închide). Ei! să hotărîm!... D'ați fi copii v'aș ascunde primejdia. Turcii, fără să-i îndârjim, vin dârji. Muntenii și tătarii pornesc din porunca Sultanului. Leșii și litvanii sunt la trei zile de Hotin. Ungurii nū-mi răspund. Țarul, din fundul Moscovei, îmi îndrugă cuvinte de dragoste când mi-ar arde e puterea lui. Dela miază-noapte, miază-zi, răsărit și apus, amenințați cu cotropirea. Ce să facem? O! mai! trăiți vremile bătrâne și zilele dela Baia și dela Podul Nalt, fiți moldoveni neaoși, și vorbiți!

SPAT. ȘANDRU

Adevărat... că turcii sunt 150.000, mări-
ria ta?

PETRU RAREȘ

Adevărat...

SPAT. ȘANDRU

Că Soliman însăș a pornit năvălirea?

PETRU RAREȘ

Adevărat!

SPAT. ȘANDRU

Că leșii și litvanii ar fi vr'o 50.000?

PETRU RAREȘ

Adevărat!

SPAT. ȘANDRU

Că muntenii au 10.000?

PETRU RAREȘ

Adevărat!

SPAT. ȘANDRU

Că tătarii ar fi vr'o 40.000?

PETRU RAREȘ

Adevărat!

SPAT. ȘANDRU

Și nouă, ajutor, de nicăieri?

PETRU RAREȘ

Adevărat!

SPAT. ȘANDRU

Atunci...

PETRU RAREȘ

Atunci?

SPAT. ȘANDRU

?...

PETRU RAREȘ, cu energie.

Bine, spătare!

HAT. MIHU

Incotro am face față, spatele și coastele noastre ar fi deschise muntenilor, tătarilor și leșilor, or' tătarilor, turcilor și muntenilor... Incotro ne-am întoarce, peirea!... Și cu câtă oaste?

PETRU RAREȘ

Cu cât ai mai lăsat, Hatmane!

HAT. MIHU

Eu?

PARC. LICIU

Da, da!

HAT. MIHU, lui Liciu.

Bătrâne neputincios!

PARC. LICIU; trage sabia:

Ești mai tânăr cu 10 ani, am douăzeci de
răni mai mult...

PETRU RAREȘ

Liciu!... Ți!... Când sabia vorbește în-
cetează sfatul... Ți!...

Liciu se dă la o parte supărat.

HAT. MIHU

Ș'apoi cine nu vede că ne vor strică țara,
că copiii și nevestele noastre vor fi robite, că
moșiile noastre vor fi arse...

LOG. BALOȘ

Să ardă!

PETRU RAREȘ

E!... Ți!... E!

HAT. MIHU

...și averea strânsă risipită!

PETRU RAREȘ

E, atunci?

HAT. MIHU

?...

PETRU RAREȘ, cu energie.

Bine, Hatmane!

TROTUȘANU

Mai bine n'am fi fost decât am fi, măria ta. Nefiind, am fi tina ce călcăm în picioare, sau aburul ce se pierde în văzduh, or' întunericul care învăluie lumea... N'am simți, n'am vreă, n'am suferi în nimicul care se-întinde printre lucrurile închipuite...

PETRU RAREȘ, cu nerăbdare.

Ei, lasă sofiile aiste... Ai fi un om de treabă de nu te-ar fi stricat învățăturile grecești...

TROTUȘANU, atins.

Prea bine... Hî... Țara e mică, măria ta, și din codrul boierilor n'a mai rămas decât câțiva seminceri. Sub seminceri se ridică codrul, dar stejarii sunt mărunți, că abia dau și sunt costiți de războaie... Țara e săracă..., Țara e sărăcită!...

PETRU RAREȘ, concentrat.

Am înțeles...

TROTUȘANU

Că d'ai vrea să ridici...

PETRU RAREȘ

Bine, bine, n'aș ridică...

VIST. MATIAȘ, către Baloș.

Ce, Dumnezeu, toți la fel?

LOG. BALOȘ

Toți!

POST. ALBOTA

Eu, măria ta... de mi-ai cere capul...

PETRU RAREȘ

N'am ce face cu el!

POST. ALBOTA

...de mi-ai cere averea...

PETRU RAREȘ

N'am ce face cu ea!

POST. ALBOTA

... de mi-ai cere cinstea ...

PETRU RAREȘ

Jertfa aceasta n'am cerut-o nimănui ...

POST. ALBOTA

... ți le-aș da ... dar de mi-ai cere viața,
averea și cinstea țării ... nu ți le-aș da, mă-
ria ta, că nu sunt ale mele ...

PETRU RAREȘ

Bine, bine, postelnice!

LOG. BALOȘ

Oh! ca și ceilalți!

PETRU RAREȘ

A! ... să mă iertați, fețe de boieri de
sfat ... până acum mi-ați mărturisit frica
voastră ...

HAT. MIHU

Frica?

PETRU RAREȘ

Da, frica! ... Dar, părerea voastră, nu ...

HAT. MIHU

Să închinăm țara, până-o trece vijelia!

PARC. LICIU

A!

PETRU RAREȘ

Și cui s'o închinăm?... Și la turci, și la leși, și la tătari, și la munteni?... O! Moldovo, frunte și genuchi să ai, că să te târască boierii la picioarele tuturor tâlharilor care te jefuiesc! (Intră Groza cu vestmintele prăfuite, pe ușa din fund). Groza! Nu v'am spus eu? Vestea bună!

VORN. GROZA, privește sfatul și pe Domn.

Ce e asta, măria ta?!

PETRU RAREȘ

Veste bună! Te cunosc după față...

VORN. GROZA

D'ar fi a voastră ca a mea...

PETRU RAREȘ

Spune Groza, dar mai repede...

VORN. GROZA

Tătarii ardeau satele d'alungul Nistrului

și erau gata să s'arunce asupra Moldovei. Intr'o noapte căzui în spatele lor cu 6.000 de ostași. Câți dormeau acolo au adormit de veci. Câți povesteau, acolo și-au sfârșit povestea. Arsei corturile. Pe robi i-am strâns sub Soroca, și i-am pornit încoace... Am primit poruncă, dela măria ta, să viu și-am venit... Ei, măria voastră, ce faceți? Mă uit... fețele schimbate... Hatmanul Mihai parc'ar pândi un dușman așa mi-aruncă căutăturile...

PETRU RAREȘ; prefăcându-se.

Boierii vor să ne batem și cu turcii, și cu leșii, și cu litvani...

VORN. GROZA

Și nu vrei, măria ta?... Pe moașe-mea... că nu mi-a tăiat urechile, când mă născui, să nu fi auzit ce auzii!

LOG. BALOȘ

O! Groza, Groza!

VORN. GROZA, își ia sabia cu mâhnire.

Și-o mai port la brâu?... Ține-o, măria

ta, mi-ai dat-o când m'ai făcut vornic și-o întore când nu mai sunt nimic! Și să mi-o pui lâng'a bătrânului Ștefan, așa cum e, udă de sângele tătarilor, însemnată cu sângele leșilor, a sașilor, a nemților și-a secuilor!

VIST. MATIAȘ

Ce faci, Groza?

VORN. GROZA

Mă duc la călugărie, poate-oi afla de ce pe prapurul Moldovei stă sfântul Gheorghe, căci nu mai știu!

PARC. LICIU

Așteaptă, Groza!

VORN. GROZA

O! și măria ta, ești vesel?... Vai! nu mai am domn!... Mă iartă, măria ta, mă înăbuș aici!

PETRU RAREȘ

Dar sunt... 150.000 de turci!

VORN. GROZA

Cine-i numără?... Ș'am să mor de 150.000 de ori? O! cu cine vorbesc? Tu, ești Petru

al Răreșoaii, fiul drept al lui Ștefan-cel-Mare,
și voevodul Moldovei?

LOG. BALOȘ

O! Groza!

VORN. GROZA, biruit de durere.

Vă cer iertare! Fie-vă milă de mine, un
biet ostaș, un biet năuc, ajuns la vreme de
bătrânețe pe gura copiilor și de râsul lumii!...
De când sunt n'am plâns! (Plânge). Lăsați-mă
să plâng... uiu-iu.. păcatele mele, măi-
culiță!

LOG. BALOȘ, muștrător către Petru Rareș.

Măria ta...

PETRU RAREȘ

Ei boieri, ce ziceți?... Și ce-ați zice dacă
i-aș spune adevărul?

VORN. GROZA

Adevărul?... Care adevăr?

PETRU RAREȘ, scârbit, arătând spre
grupul Mihului.

Boierilor le e frică, nu Domnului!

VORN. GROZA

Ce... e? Na! (Le dă cu tifla). Am pentru
cine muri, am cu cine trăi!

Imbrățișează pe Petru Rareș.

PETRU RAREȘ

E, apropiați-vă și ascultați. Să judecăm.
Cu cine să ne batem?... Pe tătari i-a zdrobit
Groza...

HAI. MIHU

Tătarii se vor face la loc.

VORN. GROZA, cu mâniș

Ce?

PETRU RAREȘ

Ți... Groza!... Să zicem că da, dar le
trebuie vreme.. Va să zică, deocamdată, li-
niște la răsărit. Cu leșii merge altfel. Sunt
la porunca lui Tarnovski. Il cunosc, mă cu-
noaște. M'a bătut odată, l-am bătut de trei
ori. Vrem pacea, și unul și altul. Și pacea
pe care ne-o dă Tarnovski este aceea a lui
Ștefan-cel-Mare. Nu ne umilește. Va să zică
la miază-noapte liniște. Secuii vor sta cu-
minte. Știu ce-au pățimit dela mine și din
mâinile lui Groza.

VORN. GROZA

Că n'am îmbătrânit destul! Mai e ceva vârtute în oasele astea!

PETRU RAREȘ

Va să zică și la apus, peste munte, liniște. Muntenii se vor învățî pe la Crăciuna, se vor face că vin în ajutorul turcilor de teama Sultanului. Am scris voevodului Radu. El nu uită că s'a suit în scaun cu sprijinul meu, și că turcii vor stă ce vor stă și se vor întoarce îndărăt, iar Moldova va sta pe loc prietenă au dușmană Munteniei. Și Radu mi-a răspuns ca unui frate mai mare. Va să zică la miază-zi nu e decât puterea Padișahului.

TROTUȘANU

150.000 ... he-he!

PETRU RAREȘ

Turcii au nevoie de o lună și jumătate până s'ajungă aici! Drumurile grele, necunoscute, ape, păduri ca peria ... În vremea asta, noi, n'am putea strânge 40.000 de ostași călări pe cai mici și iuți?

HAT. MIHU

Nu, nu putem, măria ta.

PARC. LICIU

Și de ce nu?

HAT. MIHU

A sărăcit țara.

VORN. GROZA

Și te-ai îmbogățit tu!

PETRU RAREȘ

Ei, ți, Groza!... Am fi avut 15.000, și nu ne-am fi îngrijit decât de rămășiță, dacă hatmanul Mihu n'ar fi trimes pe ostași pe la casele lor...

HAT. MIHU

De nu s'ar fi dus fără voia mea...

VORN. GROZA

Și tu ești hatman?

HAT. MIHU

Sunt! Și pe Ștefan l-au părăsit ostașii în ajunul bătăliei dela Războeni!

PETRU RAREȘ

Bine, 40.000, nu, dar 30.000? Dar, 20.000?

HAT. MIHU

Și ce să facem cu 20.000?

VORN. GROZA

Să murim pentru Țară, Lege și Domn!

PETRU RAREȘ

Douăzeci de mii de ostași hotărâți va dà Moldova la chemarea Domnului ei! Vom aprinde focurile, vom trage clopotele, vom trimete pe vătămani cu porunca și pe pristavi să strige că Petru e la ananghie... și țara, căreia i-am pus județi cinstiți, va fi dreaptă cu soarta ei și-a alesului ei. Din 20.000 de ostași, rup eu 7.000 și mă cobor ca vântul unde au bulucit turcii. Ii chinuesc, nu-i las să doarmă, nici să mănânce, nici să se roage. Năvălind ca la bătălie și înturnându-ne ca de spaimă; făcându-ne nevăzuți, și ieșind la miezul nopții ca stafiile; în mâna lor și 'n mâna codrului; nicăieri și pretutindenea... Așa să-i târăsc până la munte, flămânzi și nedormiți! Voiu arde satele pe unde

au să se verse; voiu trage oamenii în sus; voiu otrăvi fântânele; voiu pustii, și nu voiu lăsa în urmă decât pe bătrânii șireți care să le rătăcească căile. O! cunosc țara ca'n palmă, cu drumurile cu ascunzătorile, cu întunecimile, cu văgăunile, cu apele, cu pământurile tari și cu fânețile ce-acoperă pământurile care înghit pe călăreți, și pe pușcași, și pe cărauși cu poverile lor! Eram mic când mă luă Ștefan-cel-Mare în desaga dela oblâncul șeii, și-mi zise: „bagă de seamă băiete, bagă de seamă, c'ai să fii ostaș... și cu ce vezi vei birui nu numai cu ce vei fi“. Și șueră cântece vechi, și râdea, și codrii sunau de hototul lui... Nu știam că mi-eră tată, când mă învăță să cunosc pământul din care ieșim cu toții!

VORN. GROZA

Vom apăra moșia urmașilor noștri!

VIST. MATIAȘ

C'așă zice Vodă!

PARC. LICIU

Și vorbele lui ca picăturile de ceară dela picioarele Preacuratei!

PETRU RAREȘ

Voi, mă veți aștepta în cetatea Neamțului cu 13.000 de suflete. Viu, ne unim, și în sus. Lăsăm la dreapta Războieni, și pe apa Pipirigului în sus, spre Dolea, până unde se închide valea. Aci se vor înfundă turcii aduși de hărtașii noștri. Și ne vom izbi cu ei care nu-și vor desfășura oastea din pricina locului. De nu vor lua cetatea, vor fi biruiți, de vor lua-o, câți din noi vom scăpa, ne vom sui la munte și vom coborî în albia Bistriței. Vom stă pitulați, la pândă, hoțește, și ne vom arăta iarăși, și când ei se vor scurge. Ii vom lovi pe furis, îi vom rezezi în bahne și'n iazuri, îi vom înghesui la Dunăre, și o vor trece, mai de grabă la 'ntors decât la nă-ăli re . . . (Emoționat). Așa să ne ajute Dumnezeu, mântuitorul, ca să scăpăm țara de furticarul păgânilor!

Baloș, Groza, Matiaș și Liciu, care în tot timpul aprobă pe Domn, se închină. Ceilalți boieri stau în cumpănă.

HAT. MIHU

Dar, nu încăputăm nici 20.000, măria ta.

PETRU RAREȘ, emoțiunea crește.

Cum?... Atât să se fi sleit puterile Moldovei sau să fi săcătuit vlaga din voi? Cenușe să fie amintirile vechii slăviri? Nu vă trageți din Știbor, din Cânde, din Dobrul, din Gangur, din Gotcă, din Dajbog, din Oana, din Gherman, din Boldur, din Arbore și din Cărăbăț năpraznicul? Sufletul lor să fi pierit înainte d'a muri și să nu fi trecut nimic urmașilor lor? Și cu ei să se fi înmormântat credința și mândria, aceste puteri pe cari se sprijină neamurile cari vor să trăiască?... A! nu vă închipuiți că turcii vor cruță hoiturile plecate în țărână! Vor trece peste voi cum trec tătarii peste bălăriile pustului! Vă vor robi, pe voi și pe copiii voștri, și cu femeile voastre vor împodobi haremurile dela Stambul! Vor arde casele voastre, vor dărâma cetățile și vor preface în geamii bisericile creștinești în cari s'au închinat părinții, moșii și strămoșii voștri!... De vă e teamă... vă voi arăta eu ce ușor e să mori în rândurile vitejilor!... D'aveți altă socoteală... alta!... întoarce-vă-ți, până mai e vreme, și vă voi primi cu dragostea cu care domnul

nostru Isus Hristos a primit oile cele rătăcite! . . . Și, ce voiți să fac eu?

HAT: MIHU; abia îndrăznind

Ce vom face și noi . . .

PETRU RAREȘ, izbucnește.

Oh! a murit, a murit Petru Rareș! . . . Și, el, n'a fost fratele lui Bogdan, n'a fost fiul lui Ștefan-cel-Mare, n'a fost strănepotul lui Alexandru-cel-Bun, nici urmașul Mușatinilor! V'a mintit, v'a înșleat, și, voi ca niște copii ați crezut în basmele pe cari vi le-a spus el . . .

VORN. GROZA

Măria ta!

LOG. BALOȘ

Măria ta!

PETRU RAREȘ

Aduceți coroana cea cu cinci ramuri a Moldovei și pune-ți-o pe capul hatmanului Mihu, și cu ea în cap să cadă la picioarele Padișahului! . . . O! căci vă cunosc așa de târziu! (Pune mâna pe sabie). Un sgârcit, un arbănaș, un muieratic, o minte goală plină cu întunericiimi grecești, un îngâmfat, un

bețiv, un netot, un prost... o ceată de nimic... Unii fricoși... și-alții... vânzători!

VORN. GROZA, trage sabia.

Vânzători?

PETRU RAREȘ

Ascultați!... Tu, hatmane, ai zis că Crasneș a plecat bolnav la moșie, că i-ai vorbit... Așa e?... Așa e?

HAT. MIHU, plecând capul.

Da...

PETRU RAREȘ

E, Crasneș a plecat tiptil din Suceava, mai sănătos ca mine și ca voi... Tu, hatmane, n'ai voit să trimet pe doftor la el la moșie... Așa e... Așa e?

HAT. MIHU, umilit.

Da...

PETRU RAREȘ

Știți de ce?... Fiindcă nu e la moșie...

VORN. GROZA

Dar unde e?

PETRU RAREȘ

La Soliman să i se-încchine!

Baloș, Groza, Matiaș, Liciu și Trotușan, scot
un „a! a!” de scârbă.

PETRU RAREȘ

Ascultați, însfârșit... Hatmanul m'a părăsit pe când mă băteam cu leșii; s'a întors la Suceava; a stricat oastea peste care-l pu-sesem; a spăimântat-o; și i-a dat drumul păstrând abia 2000 din 10.000 de viteji și de vo-nici. Și astăzi a mai risipit încă 1000, rămâind numai c'o mie subt zidurile castelului, toți credincioși și jurați să fie ai lui... (Mihu vrea să tăgăduiască) Nu e așa... Nu e așa... Chelarul Hârea te-a auzit punând la cale cele ce-ai făptuit... (Il apucă mânia). Și pământul nu se cascade, să te înghită de viu?

Petru Rareș trage sabia, o învârtește pe d'asupra lui Mihu, și-l izbește la ureche. Mihu tresare și pune mâna unde la izbit. Sângele-i curge.

MAI MULȚI BOIERI, spăimântați.

A! a!

PETRU RAREȘ

Cu sabia lui Ștefan-cel-Mare l-am crestat
la urechiă ca să se cunoască că nu e din nea-
mul moldovenesc!... Ah! prieteni credin-
cioși... Moldova piere cu zile, căci boierii nu
vor nici să biruiască, nici să fie biruiți!

ACTUL V

Munți înalți, precipiții rupte; stânci rostogolite;
nu e nici o cărare; masivul din față pe alte masi-
vuri. În fund se vede cerul albastru și limpede,
tăiat de ascuțișurile munților.

SCENA I

OANA, GENUNEA, HAREA pe masivul din față;
spre dreapta PETRU RAREȘ, dormind pe o stâncă
c'un sucman sub' căpătâiu, cu sabia pe piept, cu
opinci în picioare și cu o pălărie de plăieș
aruncată într'o parte.

GENUNEA

Doarme...

OANA

Somnul dreptilor...

HAREA

Ș'al prigonitilor.

GENUNEA

De patru nopți n'a închis ochii...

HAREA

De patru nopți n'a închis ochii?

GENUNEA

De câte ori zicea: „aici odihnim, ne-au pierdut copiii urma“, ne așezam jos, rupti de oboseală, și adormeam. Eu, visam. Și când visurile se-încruntau mă deșteptam... Unde e castelul? Unde e Corbea? Unde e Domnul? Cine a suflat și i-a risipit?... Vedeam pe Domn, și simțeam soarta neînduplecată și pe-deapsa noastră cumplită și lacrămile-mi curgeau binișor, că de m'apuceau suspinele le sugrumam și le înghițeam în mine. Și de amărăciunea lor sufletul meu se otrăvia, și uitam, o clipă, pe cine plâng și de ce plâng... Dar, un glas ars, mă treziă din această toropeală... „Plângi, Nunea?“ Tăceam. Și iarăși: „Poți să plângi? eu nu pot“. Intindeam mâna și el mi-o luă în mâinile lui. „Adormi, Doamne!“ — „Dacă aș putea... Să nu deșteptăm pe ceilalți“. Nu mai zicea nimic. În întunericul nopții două văpăi se stingeau și s'aprindeau până se albiă luceafărul dimineții și s'afundă în revărsatul zorilor...

OANA

Ființă nefericită, ș'aș fi putut să fiu cea mai fericită!... Fata lui Ștefan-cel-Mare, fără să știu, când aflai apuse soarele Moldovei... Sora lui Petru Rareș, fără să știu, când aflai îl înghiți surghiumul și străinătatea... Dădaca nepotului meu când ajunse mare ucise pe soțul meu... După o viață întreagă Petru se întoarse... Ii puseră coroana pe cap și-l suiră în scaun... Și acum, iată-l flămând, însetat, izgonit și întins pe piatră... Ah! spuneți-mi, cât aș fi fost de fericită și cât sunt de nefericită?

HAREA

De care să-mi fie mai milă? De Oana care suferă de lovituri adevărate sau de Genunea care îndură pe cele închipuite ca și cum ar fi adevărate? De Oana care a albit în dureri sau de Genunea care abia a început durerile?

GENUNEA

De Oana mai mult căci mult a suferit...

OANA

De Nunea mai mult căci mult are să sufere...

GENUNEA

Eu sunt tânără și pot răbdă!

OANA

Eu sunt albă, nu mai am puteri, și'n curând voi închide ochii... Eu sunt la sfârșitul și tu la începutul necazurilor...

HAREA

Duhul răsvrătirei ca o molimă, dela boieri la țărani. Că zise Domnul: „V'ați săturat de mine, oameni buni? Să găsim altul mai norocos, dar nu vă lăsați să vă biruie, stând cu mâinile în sân“. Și, prostimea, întetită de cei de sus, răspunse: „Ci ca ho! că nu ne mai batem!“...

GENUNEA, arătând pe Petru Rareș.

Se învârti. Să nu-l trezim Uitați-vă la el... Mâinile julite... cucuie pe frunte... opincile sparte... In locul coroanei cu cinc ramuri, o pălărie de plăieș cât roata carului, în locul buzduganului domnesc, o ramură de fag cioplită din bardă... Doar sabia... pe care să puie o mână tremurătoare... și în care încheștă pumnul lui de oțel d'odinioară...

Cum și-o strânge la piept... o odihnește pe sufletul lui de viteaz!... Nu mai plânge, Oană...

OANA

Știu că nu-mi folosesc lacrămile... Aceasta am învățat-o de demult...

GENUNEA

Și eu o învăț acuma și parcă aș fi știut-o de când lumea...

HAREA

Or' că ți-i plânge pe cea d'întâiu durere, or' că ți-i plânge pe cea din urmă, lacrămile sunt d'o potrivă de amari, de nu sunt prefăcute... Să nu se deștepte Domnul...

GENUNEA

Odihna îi face bine...

HAREA

Un om care s'a odihnit pe scaunul domniei, nicăieri nu mai găsește odihnă, ci pretutindeni puteri noi să-și plângă norocul...

OANA

Eu nu blestem pe cei răi...

HĂREA

Dumneata ești bună Doamnă...

GENUNEA

Și cu ce se alege din bunătatea ei?

OANA

Taci, Nunea, nu mânia pe Dumnezeu...

GENUNEA

Și ce mi-ar mai face mânia lui?

OANA

Să nu dea Dumnezeu cât poate răbdă
omul...

GENUNEA

Mai mult n'aș mai răbdă...

HĂREA

Și ce-ai face, Nunea?

GENUNEA

Știu eu?

OANA

Ea nu știe și e un mare bine... O! d'ar

ști omul, de mai înainte, câte i se vor întâmpla, omenirea s'ar stinge...

GENUNEA

Pentru doi mi-aș fi pus viața... Unul mă iubea pe ascuns, pe altul îl iubesc pe față... Unul mi-a mărturisit înainte de a muri, — și n'am putut să-l scap — ș'o parte din inima mea mi-am îngropat-o alături... Pe celălalt îl iubeam ca o roabă în strălucirea lui de sfânt, și ca o roabă fără puteri, îl privesc odihnindu-se pe stâncă ca un vultur căzut din lumina văzduhului... Eu am fost pripită... La mine durerea n'așteaptă vechime... (Și-acoperă fața).

OANA

Mititica! Și-încotrò logofătul Baloș și Mo-gârdiciu?

HAREA

Se lăsară, pe coastă la vale, cu ciutura, s'aducă apă dela un șipot ce țâșnește din munte...

GENUNEA

Hârea... vezi, nu vin?...

Hârea se duce pe coasta din stânga.

HĂREA

Iacă... vin... Logofătul Baloș înainte și după el Mogârdiciu, apăsând pe piciorul stâng și ridicând din umărul drept par'c'ar dà brânci cuiva...

OANA

Mogârdiciu?... Minunat suflet!

GENUNEA

Și vesel totdeauna...

HĂREA

E, de câteori nu plânge pe ascuns... Și te face să zâmbești și-atunci. — „Ce, plângi, Mogârdiciu?“ — „Ba vezi că nu!“ — „De ce?“ — „Mă-întrebi de ce? N'am de ce? Mai bine mă omorà Ștefăniță când mi-eră frică de moarte, decât să nu mor când mi-e frică să trăiesc... De ce nu mă strânse de gât Maria cu mâinile ei ca buturile de porc!... Aș fi închis ochii și eah! (Scoate limba) și n'ajungeam să jelesc pe bunătăt' de Domn prin văgăunile săcuiești!...“

GENUNEA

Om de credință și credincios...

SCENA II

OANA, GENUNEA, HAREA, log. BALOȘ
MOGARDICIU

MOGARDICIU

Sosirăm și noi... Eu cu căușul gol și ma-
rele logofăt cu ciutura plină...

LOG. BALOȘ

Până i-am luat-o din mână... A trebuit
să-i spui că eu sunt logofătul Baloș și el
Mogârdiciu...

MOGARDICIU

Miașul Mogârdiciu, stăpâne... Și d'a veni
iar Domnul de colò... maică, maică!

LOG. BALOȘ

Ar fi vărsat-o pân'aici...

MOGARDICIU

De ce?

LOG. BALOȘ

De... Și el abia-și târăște piciorul...

MOGARDICIU

Și care ostaș se țineà după mine?

LOG. BALOȘ

Da, da, dar pe cal...

MOGÂRDICIU

Este!... Î... că mă făcù mama într'o doară... Doarme Domnul?... Să doarmă .. fi face bine... Că de mă făcèa mama deplin, întreceam și pe Groza... Ea, ca femeie, s'a sgârcit d'un crac.. Doarme Domnul?... Las'să doarmă... A mai dormit Domnul cu capul pe piatră dar când se deșteptă se simțiă Domn... Să nu se deștepte.... (Se desbracă d'o haină). Ia să șezi dumneata, jupâneasă Oană, pe sucmanul ăsta... că de odinești o leacă îmi trece și mie...

OANA

Mulțumim Mogârdiciu...

MOGÂRDICIU, se desbracă și de a doua haină și rămâne în cămașă.

Și dumneata, Nunea moșului, p'astălaltă...

GENUNEA

Mulțumim Mogârdiciu, nu... Dumneata să rămâi în cămașe?

MOGARDICIU

De câte-ori n'am rămas eu și fără cămașe... și mi-eră bine!... Șezi te rog, că-mi ia cu mâna... Așa... Uite, Nunea, când ne prinde din senin aceeaș peiște, ne facem mai buni, mai de-opotrivă, ca niște frați, și ajutorul oricui ne micșorează necazul...

GENUNEA, arătând lângă ea.

Și dumneata coleă...

MOGARDICIU

Acolò, Nunea, acolò?

GENUNEA, i-arată poala.

Și să pui capul aici...

MOGARDICIU

Eu să pui capul acolò?

GENUNEA

Nu ne simțim ca niște frați?

MOGARDICIU, surâde și se uită la Baloș.

De...

LOG. BALOȘ

De ce nu?

MOGARDICIU

Vrei să rămâiu într'o ureche?

HAREA

Te întorci și p'ailaltă...

MOGARDICIU

Așa.. să nu mai aud de nici una... Ce să
facem? Să zicem că glumim și noi...

OANA

Da, Mogârdiciu, da...

MOGARDICIU

Că de s'o deșteptă Domnul ca ieri... ne
trimete la urma noastră... Și frigurile nu-
mai lasă...

GENUNEA

Ieri n'a dormit... și de patru zile în șir...

MOGARDICIU

Nu închideà ochii, Nunea?

GENUNEA

Ba da... ca să dormim noi...

MOGARDICIU

Și eu care dormeam dus... Se cunoaște
țăranul...

OANA

Țăran, boier, un suflet este...

MOGARDICIU

Dacă n'ai abur ca câinele de Miha...

OANA

Dumnezeu să-i ierte păcatele...

MOGARDICIU

Dumnezeu să facă una ca asta?... He,
d'a veni iar Domn... ăla de colea... Adu-l,
Doamne... Să mă văd iar călare... și de l-aș
iertă... să fiu eu Miha și el Mogârdiciu!

Petru Rareș se'nvârtește și scoate un geamăt.

OANA

Ia!

Sar în picioare și se apropie de Rareș.

GENUNEA

Visează... Așa strigă pe Cirimuș...

OANA

Omul de fapte cu visele s'a ales... Înainte

ce visă deștept i se izbândiă, acum ce visează
în somn, doar în somn să i se izbândească...

LOG. BALOȘ

Se scutură...

HAREA

Se deșteaptă...

MOGARDICIU

Haiti!

PETRU RAREȘ, se deșteaptă și se uită în toate
părțile.

Unde sunt?

MOGARDICIU

Stăpâne...

PETRU RAREȘ

Eu, stăpân?... O, nu mai stăpânesc ni-
mic!... Știu unde sunt... Repede se'ntoarce
fața visului de te prigonește urgia cerească!...
Ce puțin dură arătările închipuirii ca și
doamna mea... Mi-e sete... o sete care nu
se potolește...

OANA

Poftim, frate căușul cu apă proaspătă.

PETRU RAREȘ, făcându-se că glumește.
Nu tu, Oană, paharnicul Mogârdiciu...

MOGARDICIU

Mă făcuși paharnic?... (aparte). S'a odihnit... Să vedem... Ține, Doamne, potirul săpat în argint, cu o mireasă adormită și c'un drac de copilaș șiret săgetând-o, pe care ți-l trimese Ferdinand craiul Ungariei și frațele Chesarului Carol...

PETRU RAREȘ, ia căușul și soarbe.

Apă rece, vorbe calde, inimă bună... Stai Baloș...

LOG. BALOȘ

Să stau, măria ta.

PETRU RAREȘ, supărat.

Hî, măria ta!.. Nunea, ce frumoasă ești!

GENUNEA

Așă zici, măria ta...

PETRU RAREȘ

Și tu?

GENUNEA

Ce, măria ta?

PETRU RAREȘ

Ce urită ești, Nunea!

GENUNEA

Dacă, și sunt roaba măriei tale!

PETRU RAREȘ

Nu mai sunt robi de când m'am desrobit
de Domnie...

MOGARDICIU

Iar se'ncurcă ițele... Să m'amestec...
Dormiși o lecuță...

PETRU RAREȘ

Dormii și-mi pare rău că n'am adormit...

MOGARDICIU

Hî-hî,.. cum nu? (Incet). Ce uitătură are,
și ce glas ca și cum ar ieși dintr'o peșteră...
Mă zăpăcește... (Tare). Cerul fără pic de
nori...

PETRU RAREȘ

Eu fără pic de putere și tu fără pic de
minte...

HĂREA

Cu Mogârdiciu ai dreptate, cu măria ta...

PETRU RAREȘ

Măria ta, Hăreo!

LOG. BALOȘ, lui Hărea.

Dă-te la o parte...

OANA

Mai odihnește-te, frate... Drum lung și greu...

Și opincile sparte... De două zile mă rog să le schimbe cu ale mele...

PETRU RAREȘ

De mi le-ai da fără să le scoți din picioare, bine...

MOGARDICIU

Să ți le dau cu picioarele...

PETRU RAREȘ

Și mâinile și capul... Să fiu Mogârdiciu sadea... N'aș mai aveà vedenii... Ce strigă bătrâna Dolca când părăsii castelul?

LOG. BALOȘ

Nu știu, măria ta.

MOGARDICIU

O vraiște, că nu se mai auzeà nimic . . . Eu, călare, cu sabia scoasă . . . „loc, loc, dobitoacelor că trece Vodă . . .“

PETRU RAREȘ

Că fuge Vodă . . . ah!

GENUNEA

Când trecui pe lângă ea, strigă, ca scoasă din fire . . .

PETRU RAREȘ

E, e . . .

GENUNEA

. . . „N'am să mor până nu s'o întoarce . . .
Il scapă pescarii, că e d'ai lor . . .“

PETRU RAREȘ, repede.

Să îngrijiți de Dolca . . . Să n'o doară nimic!

MOGARDICIU

N'ai grijă, măria ta . . . Ce s'o mai doară?

PETRU RAREȘ

N'a zis ea, acum patru ani, că „mă voi întoarce și biruitor și biruit?“

MOGARDICIU

'Așă e...

PETRU RAREȘ

Tu nu erai acolo...

MOGARDICIU

A... a... așă e...

OANA

Par'c'a zis...

GENUNEA

Da... da...

PETRU RAREȘ

Voi erați acolo... Și cum mă 'ntorsei de pe Cirimuș?... O! dar e mai ușor să ghi-cești nenorocirile celui mai norocos om decât o clipă de fericire a celui bătut de urgia soartii!... Sunt o amintire din ceeace am fost, și'n curând se va șterge din minte orice amintire... Nu sunt pe munte, ci în fund, la poalele muntelui... Nu-l ure căci m'am rostogolit din vârful lui... Am fost om și norocul m'a făcut și mai om... Mă dor mâinile, picioarele, fruntea... Mâinile îmi tre-

mură, picioarele abia mă mai țin și sub frunte nu mai am nimic!

GENUNEA

D'atâtea zile de când umbli prin munți...

PETRU RAREȘ, îl tremură frigurile.

Mai mult voi simțiți greutatea trupului meu... O! d'ați cunoaște pe aceea a sufletului meu!... Când pustiul mă-împresură, eu nu mai eram!... Strângeți-vă împrejurul meu, umpleți golul, înmulțiți-vă că vin vedeniile deșarte și mă turtesc fără milă!... Nunea, adu mâna ta...

GENUNEA

P'amândouă, măria ta...

PETRU RAREȘ

Și tu, Ooană...

OANA

Ți-aș da ființa mea întreagă dacă-aș ști că din nimicirea ei ai afla vr'o slabă mângâiere!

PETRU RAREȘ

Și p'a ta, Mogârdiciu...

MOGARDICIU

'A mea? E cam roasă, și cu bătătri...

PETRU RAREȘ

De mult ce-ai bătut cu ea ... (Îi cată în palmă)
Tu ai să mori de moarte bună ...

MOGARDICIU

Cu sabia 'n mână și pe cal ... Hî-hî ... Să
mă slujească Vlădica din Vad ... și să mă
plângă Maria din Feldioara, dacă n'or fi je-
lit-o alții pe ea ...

PETRU RAREȘ, Genunii.

Tu ai să te măriți o'un spătar ...

GENUNEA

Ca Șandru? ... Oh! ...

PETRU RAREȘ

Ba nu ... c'un mias de viteji ...

GENUNEA

O! bietul Corbea!

PETRU RAREȘ

O, biată Nunea! Și l-ai fi iubit?

GENUNEA

L-aș fi iubit!

PETRU RAREȘ

Cât de mult?

GENUNEA

Cât iubea el pe Domn și pe țară!

PETRU RAREȘ

O! l-ai fi iubit mult... Hârea, un căuș
de apă...

HAREA

Poftim, Doamne...

PETRU RAREȘ, după ce bea.

Mulțumim... și să mulțumești și tu maică-
tei că te-a făcut om de credință... Ești ca un
paloș bun care nu cade din mâna pe care-a
încăput... Baloș... (Il tremură frigurile).

LOG. BALOȘ

Măria ta?

PETRU RAREȘ

Ce vrei?

LOG. BALOȘ

Ce vrea, măria ta!

PETRU RAREȘ, se ridică pe coasta din dreapta.

Eu?... Nimic... Ce vreau nu se poate și ce se poate nu vreau... Vezi tu colò, departe, departe... cât cuprinzi cu ochii... și mai departe... unde joacă zarea și s'amestecă fața cerului cu a pământului... și mai departe... dincolò de Siret și de Prut, până'n malurile Nistrului?

LOG. BALOȘ

Văd, măria ta?...

PETRU RAREȘ

Ce vezi?

LOG. BALOȘ

Trâmbe de dealuri și câmpii ce se pierd în pustiități...

PETRU RAREȘ, îl sguduie frigurile.

Eu văd cetăți, orașe și sate, dealuri și văi, și păduri și codri, și livezi și ape prinse în opusturi, și râuri slobode curgând în mare... și corăbii cu catarguri înalte și ascuțite, și furnicai de oameni... și de vite... și peste toate soarele, apunând, întinde poleiul său ușor și nemărginit! (Oana și Genunea pleacă capul și plâng). Văd Moldova, Baloș pe care am

iubit-o, am apărat-o, am slujit-o, am înțeles-o în ce-a fost și ce va să fie, căci sunt copilul unui viteaz zămislit în clipele de iubire cu Maria, soția majerului Rareș... În mine sunt spețele mușatinilor și spețele norodului topite într'una... În mine au fost... Nu vezi un mormânt? Incotrò te uiți? La mine?... Aci e sicriul gol... acolo e sufletul meu și peste el toarnă țărână și-l acoperă de veci!... Oh! dați-mi-l pe el și mă luați pe mine! Din el ați mâncat, v'ați adăpat și v'ați îmbogățiți, pentru ce vă lepădați de el și pentru ce-l batjocoriți?... Ce-a fost lumină, și putere de jertfă și de 'nălțare, ce-a fost vecinic, acolo a rămas, în prada năimiților, ce e slăbiciune, putregaiu și trecător adus-am cu mine pe vârfuri de piatră uscată... Și nu mi-ați lăsat decât amintirea frumoasă a vremilor mari pentru ca să simț cât e de cumplită rușinea căderii!

OANA

Măria ta!

GENUNEA

Măria ta!

MOGARDICIU, dându-și cu pumnii în cap.
 Mai bine mă strângea de gât Maria...

LOG. BALOȘ

O lecuță de apă, măria ta...

PETRU RAREȘ

Acu'mi dai apă? După ce m'am mistuit?
 Ce-a rămas din mine? Câte-va grinzi negre...
 încolo, scrum... Ți se pare c'ar mai ieși
 fum? E cenușa învârtită de vânturi... Am
 cap, ca să port pălărie, iar nu coroană; am
 ochi ca să plâng, nu ca să văd; am mâini ca
 să mi-le frâng, iar nu să poruncesc; am pi-
 cioare ca s'alunec, iar nu ca să'ncalec; am
 umeri ca să anin sucmanul acesta, iar nu să
 port mantia domnească; vorbesc ca să-mi po-
 vestesc nenorocirile, iar nu ca să cârmuiesc
 oștile și norodul; și am sabie nu ca s'o trag,
 ci ca să sprijin pe ea hoitul netrebnic al co-
 pilului lui Ștefan-cel-Mare...

MOGARDICIU

Lasă-te jos puținel, măria ta...

PETRU RAREȘ

Nu sunt destul de jos? Cât să mă pogor?

Că d'ar încălecă munții unii peste alții și eu
aș încălecă pe d'asupra lor, tot m'aș simți
adâncit în pământ cât ar fi dela pământ până
la vârful munților!

MOGARDICIU

Să te odihnești, Măria ta...

PETRU RAREȘ

Să se odihnească cine trăiește, morții n'au
nevoie de odihnă!... (Genunea plângând îi să-
rută mâinile). Tu?... Săruți închipuirea ta, săru-
tând mâinile care împărțeau peirea și bine-
facerile!

GENUNEA

Ș'acum mă mângâie ca și altă dată...

PETRU RAREȘ

Crezi tu?

GENUNEA

Cum cred într'unul Dumnezeu cel de o
ființă și nedespărțită!

PETRU RAREȘ, iluminat.

Căci eu purced dela tatăl, și cine e împo-
triva mea împotriva lui este, și tatăl e viu

și cine mă izbește, izbește pe tatăl, și cine izbește pe tatăl ridică mâna împotriva neamului, și mâna i se usucă și cade 'n țărână...

LOG. BALOȘ, cu lacrămile în ochi.

Stai, măria ta!

PETRU RAREȘ

Cum de nu s'au uscat mâinile lor ridicate împotriva mea, și-a tatălui meu, și-a străbunilor mei?... Oh! am friguri, Oană... friguri Genunea... Aici ne vom despărți...

MOGARDICIU

Și eu să rămâi singur?

PETRU RAREȘ

Cine? tu sau eu?

MOGARDICIU

Și eu și Măria ta... Și unde să mă duc și un' să te duci?

PETRU RAREȘ

Tu încolo și eu încoace... Tu'n Moldova și eu în secuime. Tu să mănânci azimă caldă frământată cu apă dela fântâna din Suceava,

și eu, de-oi mai fi, să rod pâinea uscată a străinului muiată cu lacrimile mele amari!

GENUNEA

Să mă despart? Niciodată!... Când te-i despărți, măria ta, de sabie...

Petru Rareș o privește lung și face o mișcare din cap ca și cum ar zice „bine”.

PETRU RAREȘ

Uf! mi-e cald!... Vă sunt Domn or' umbra caraghioasă a fostului Domn?

LOG. BALOȘ

Ne-ai fost, ne ești, ne vei fi!

PETRU RAREȘ

Așa... Suntem la sfat... Tu, Baloș, ce să fii? Ce ești, afară dacă nu mi-ai lua locul... A! grozav te-ai păcăli!... Tu, să-mi fii spătar...

MOGARDICIU

Eu? Spătar șchiop?

PETRU RAREȘ

Tu, Oană, vornic... Tu, Genunea... lo-

gofăt e tat'tău... să fii hatman și portar al
Sucevei...

GENUNEA

In locul lui...

PETRU RAREȘ

Da...

GENUNEA

Mai bine ostaș ca hatman...

PETRU RAREȘ

Ostașii nu intră'n sfat...

GENUNEA

Paharnic...

PETRU RAREȘ

Prea bine, paharnic... Inainte de sfat...
Paharnice, dă-mi un pahar de Tokai...

GENUNEA, ti dă cu milă căușul cu apă.

Poftim, măria ta!

PETRU RAREȘ, gustă.

Vinul tău e apă goală, și paharul tău e
de lemn scobit ca jghiabul din care s'adapă
vitele. Apa ta e vie și răcoritoare și căușul

mîroase a brad proaspăt de lângă Suceava!
 Niciodată apa n'a fost mai bună ca cel mai
 bun vin, și căușul mai frumos lucrat ca cor-
 nul de aur al Chesarului, căci nici-un stăpâ-
 nitor al pămîntului n'o fost slujit de un pa-
 harnic c'o inimă mai bună, c'un chip mai
 luminos și c'o mână mai fermecătoare...
 Ah!... e cald... am căldură...

GENUNEA, rugător.

Spală-te pe obraji, măria ta... eu îți torn...

PETRU RAREȘ

Tu?... Toarnă-mi... (Se spală).

GENUNEA

Și pe gât, pe după urechi... așa...

PETRU RAREȘ

Dă-mi, paharnice, un ștergar cu mărginile
 alese 'n fir de aur...

GENUNEA, caută.

Nu găsesc, măria ta...

PETRU RAREȘ

Nu e un ștergar în tot castelul Sucevei?

GENUNEA, își ia broboada dela gât.

A! am găsit!

PETRU RAREȘ, se șterge.

Nici smirna, nici tămâia din Arabia, n'ar mirosi așa de aromitor ca ștergarul tău, paharnice... Miroase a fân cosit... Ah! miroase a Moldova! (Îl trec lacrămile).

Toți plâng.

GENUNEA

Fie-ți milă...

PETRU RAREȘ

Aș vrea să vă fac să râdeți... O! mi-e milă de voi! Soarta nemiloasă mă face că ori unde m'oi întoarce să storc lacrămi... De n'ați fi aici, din stâncile reci ar țâșni lacrămi fierbinți!... Să deschidem sfatul... Despre ce eră vorba?

OANA

Să fim cu tine, frate, ori să te lăsăm singur în pustietățile acestea?

PETRU RAREȘ

A! da! Sfatul a început... V'ați spus părerea... Să mi-o dau și eu p'a mea... Baloș,

ca mai mare și mai vechiu în sfat, ce trage
părerea Domnului?

LOG. BALOȘ

E hotărîtoare.

PETRU RAREȘ

În orice pricină?

LOG. BALOȘ

Totdeauna.

PETRU RAREȘ

Ați auzit? (Toți pleacă capul în jos). S'apucați
încolo și eu încoa!... A! să mai văd Moldova
odată, înainte d'a mă despărți... (Se ridică mai sus).
Da, văd fumurile din hornurile colibelor înăl-
țându-se spre cer, aud doina spusă din frunză
și talanca turmelor ce se întorc dela pășune,
dar nici săbiile să lumineze ca fulgerul, nici
săgețile să piue aruncate din arcuri, nici lănci-
cile grele ale iunacilor, nici coasele gloatelor
amorțite, nu mai le aud!... Peiștea s'a întins
în locu' strigătului de biruință!... Căci
mi-ați umilit Moldova să n'o mai cunosc!...
Care din două mă sguduie așa de strașnic:
râvna de a domni ori iubirea de țară?... Ah!

aș vrea să fiu vornic, spătar, căpitan, sutas... ostaș să fiu, numai să fiu în Suceava!... Și nu sunt nimic... nimic... nimic!... Un biet bătrân cerșind adăpost munților, o podoaabă închipuită de om în care sălășluia un suflet tare ce rătăcește pe trâmbele albăstriei și se pierde'n pâcelele pustietăților!... D'acum, Doamne, fă ce vrei cu mine! (Cade în genunchi și toți ceilalți. Se roagă încet). Sculați-vă. Am zis rugăciunea, mulțumind celui de sus de harurile ce-a trimis asupra noastră... Și buzele au mințit, obicinuite să spuie adevărul... Și tu (iși ia sabia) cari ai desfăcut calea biruinții sub trei domnii (o sărută), piei în prăpastie slugă credincioasă! (O aruncă în prăpastie). Din negurile unde te-ai dus va tâșni apa bolborosind poveștile trecutului și urmașii auzindu-le vor crede că aud basme!... S'a dus și ziua de azi, și nu ne-a fost mai ușoară ca ziua de ieri... Soarele a apus... Intunericul se lasă... Să-mi iau rămas bun dela voi... Să mă iertați... O! O! Oană! Nunea! Ce, plângeți?... Ah! veniți încoă... să vă sărut. (Il trec lacrămile). E. e... va trece... (Le sărută).

OANA

Să te duci sănătos și să te'ntorci sănătos,
frate!

PETRU RAREȘ, sărutând pe Genunea.

Cum, tu nu-mi spui nimic?

GENUNEA, o înneacă plânsul.

Nu pot... oh! că nu pot...

PETRU RAREȘ, lăcrămând.

Ar trebui să fiu de piatră... Baloș...
(Ii sărută) să ne vedem sănătoși dacă ne vom
mai vedeà...

LOG. BALOȘ, plângând.

Ne vom vedeà, ne vom vedeà, măria ta...

PETRU RAREȘ

Hârea... Mogârdiciu... (Ii sărută).

MOGARDICIU, își șterge lacrămile.

Păi, Păi, pe mine nu mă iei?... Să se ducă
ei încolo și noi încoace... Da, da, măria ta,
că tot aruncași sabia în prăpastie... Să-ți
fiu eu sabia... De ce nu?... Că mie mi-a
spus o țigancă din ghioc... „ei, că tu ai s'a-
jungă sabia Domnului...”

PETRU RAREȘ

Ai s'ajungi, dar n'ai să fii, ai ajuns dar nu ești...

MOGARDICIU

Noapte... scorburi... cerbi... urși... și ursul e-al dracului, deși e fecior de popă...

PETRU RAREȘ

Ei, și dacă-ar fi urși?

MOGARDICIU

Măria ta te-ai face mort și eu viu... Ursul nu mănâncă mortăciuni...

PETRU RAREȘ

Mort sunt între vii... Destul Mogărdiciu... (Il sărută).

MOGARDICIU

Păi, păi, eu, nu te-am sărutat...

PETRU RAREȘ

Sărută... Nu miroso a pământ?... Vecinica mea pomenire!

GENUNEA, o podidește plânsul.

Ah! măria ta...

PETRU RAREȘ

Nunea, ce e, Nunea?

GENUNEA

Când s'o crăpă de ziuă și s'or stinge stelele, voi pândi luceafărul meu de dimineață și-l voi ruga să ne 'ntoarcă printre stelele noastre pe luceafărul nostru dătător de viață și de lumină...

PETRU RAREȘ

În genunea apelor întinse și fără fund se frânge fața luceafărului scânteietor... Vin vânturile, și apa se încrețește, și fața luceafărului tremură, se rupe 'n jos și se duce, se duce nesfârșit... Apa se turbură, talazurile cresc, și luceafărul nu se mai vede... D'aș fi stat eu oglindit în inimile tuturor ca inima ta, Genunea, nici o vijelie nu m'ar fi smuls din inima Moldovei (O sărută). Du-te... Duceți-vă... Și luați seama la brazii pe care i-am însemnat eu... Să nu vă pierdeți...

LOG. BALOȘ

De noi te îngrijești?

PETRU RAREȘ

Eu sunt pierdut...

Se despart și pleacă.

SCENA III

PETRU RAREȘ, singur.

PETRU RAREȘ, pleacă încet.

Se rupse și firul de păianjen care mă mai legă de Moldova... Singur, singurătății... Descurca-voi drumurile ce duc la Ciceu?... Ș'acolo ce m'așteaptă? Doi copii mici și biata mea soție... Cum ridici și pogori, Doamne, din nimic la mărire și din ținție la umilință! S'aude un șgomot). A!... Cruță-mă mântuitorule, să nu simț frica de oameni și de fiare! Sunt fără apărare... Pe paloșul bătrânului Ștefan nimeni nu va mai pune mâna... A!... Da... mi-e frică... mi-e frică... cu toate că nu mai am la ce să mai țin... Ș'aș fi jurat că nu voi cercă această rușine... (Se năruie pietrele' ndepărtare.) Ce-o fi?... A, or' ce-ar fi... (Punând piciorul p'o piatră, alunecă și cade. Nu se mai vede. S'aude dintre brazi). O! mi-e frică și să tac și să strig! (Vine repede pe al doilea picior de munte). Cine e? Ce vreți?... Aud șoapte!...

SCENA IV

PETRU RAREȘ și CINCI PESCARI.

INTAIUL PESCAR

Cine ești? Și ce vrei?

PETRU RAREȘ spăimântat.

Tu, ce vrei? Tu, cine ești?

INTAIUL PESCAR

Om bun . . . (Se apropie).

PETRU RAREȘ

Poți să fii om bun și de departe . . .

INTAIUL PESCAR

Cum tremură? . . . N'am la mine decât cuțitul ăsta . . . De ce te sperii?

PETRU RAREȘ

Cuțitul? . . . În mâinile tale ar fi o primejdie, în mâinile mele un fir de iarbă . . .

INT. PESCAR, i-aruncă cuțitul.

Na, ți-l dau, dacă ți-e frică . . .

PETRU RAREȘ

Mi-l dai? . . . Se vede că ești om bun . . .

INTAIUL PESCAR

Nu ți-au spus? Dar, tu, cine ești?

PETRU RAREȘ

Sunt o pâlpâire din soarele Moldovei care s'a stins... o surcea care n'a sărit departe de buștean, un biet creștin care a fost un stăpân strașnic...

INTAIUL PESCAR

Aveai valoare și măji multe...

PETRU RAREȘ

Ce măji?... Sunt mame, și mama a avut multe măji...

INTAIUL PESCAR

Pre legea mea... nu înțeleg nimica, ve-rișcane.

PETRU RAREȘ

Nici eu nu 'nțeleg... De ce mă întrebi de măji?

INTAIUL PESCAR

De, ca pescarul... În ce-aș prețui stăpânirea pe care ai pierdut-o?

PETRU RAREȘ, incremenit.

Tu, ești pescar?

ÎNȚAIUL PESCAR

Da, pescar . . . De ce te minunezi? . . . Suntem aici vr'o cinci . . .

PETRU RAREȘ

Sunteți pescari?

ÎNȚAIUL PESCAR

Suntem, vezi bine . . .

PETRU RAREȘ

Dacă sunteți pescari, ce căutați pe vârful muntelui?

ÎNȚAIUL PESCAR

Păi, aci, puțin mai la vale, e un iezer în munte, și pescuim și noi mrele și țipari . . .

PETRU RAREȘ, cu bucurie.

Sunteți pescari? . . . O, Dolca, și eu nicio dată n'am crezut în vedeniile tale!

ÎNȚAIUL PESCAR

Ce bucurie te prinse fără veste . . . Ciudat om trebuie să fii! . . . O! și ești sângerat la mână, și lovit . . . Cine să fii dumneata?

PETRU RAREȘ

Sunteți moldoveni?

INTAIUL PESCAR

După lege și după limbă tot aia am fi...
dar noi suntem ardeleni... Iacă crucea...
O facem ca ei...

PETRU RAREȘ

Chiamă-i încoa...

INTAIUL PESCAR

Să-i chem... Mă!... uiu-iu... Veniți în-
coa... cu d'ale gurii... mă...

PETRU RAREȘ

Da, că sunt hămesit de foame...

INTAIUL PESCAR

Ăi mână ce-om mână și noi... pită
rece... pește fript...

PETRU RAREȘ

Ce-o da Dumnezeu...

INTAIUL PESCAR

Ei, că după vestmântul ăl dedesubt... ai
fi om de obraz...

PETRU RAREȘ

Am fost!

Vin și ceilalți patru pescari cu merindele pe cari
le așează jos.

ÎNTAIUL PESCAR

Iacă, mă, un om rătăcit pe munte...

AL DOILEA PESCAR

Bună seara, vere...

PETRU RAREȘ

Mulțumim d-voastră, vere.

AL TREILEA PESCAR

Mâine, când s'o albi de ziuă, ne-o fi și el
de vr'un ajutor...

AL PATRULEA PESCAR

Stai jos, ce nu stai...

AL CINCILEA PESCAR

Iacă, așa, ca mine...

PETRU RAREȘ

Cam ce să prindeți voi pe pește?

INTAIUL PESCAR

E, acolo, niște oameni sărmani... Cât să ne-întolim și noi... mai cu coatele rupte, mai cu opincile sparte... Ce să facem?

PETRU RAREȘ

Știți voi cât face un galben?

AL DOILEA PESCAR

Ei, știm... Da dracu l-a văzut?

PETRU RAREȘ

Il cunoașteți dacă l-ați vedea?

Pescarii fac ochii mari.

AL DOILEA PESCAR

Eu, nu...

AL TREILEA PESCAR

Eu, mă... c'am văzut patru, l'alde popa Dima din Vărcăuți...

PETRU RAREȘ

Erà ca ista?

AL PATRULEA PESCAR

Ca ăsta... tocmai... leit poleiti!

INTAIUL PESCAR

Să-l văd și eu...

AL TREILEA PESCAR

Și eu...

AL DOILEA PESCAR

Ad'și mie... Î-î... frumos ban..., și e de aur!

PETRU RAREȘ, scoate o pungă.

A voastră e toată, de m'ăți trece, fără să mă simță nimeni, până la castelul baronului Feldici... Sunt șaptezeci...

Pescarii rămân cu gurile căscate.

INTAIUL PESCAR

Șaptezeci?

AL DOILEA PESCAR

Doamne, doamne, doamne... (Se închină).

PETRU RAREȘ

Oameni buni, eu sunt Petru Rareș, până ieri Voevodul Moldovei și-al Secuimii.

INTAIUL PESCAR

Petru Voevodul?

AL DOILEA PESCAR

Cel care spăimântă Brașoul?

AL TREILEA PESCAR

Cel care...

Pescarii cad în genuchi înaintea lui Petru Rareș

INTAIUL PESCAR

Iartă-ne, măria ta, iartă-ne...

PETRU RAREȘ

Nu mi-ați greșit cu nimic... De ce să vă iert?...

INTAIUL PESCAR

Te trecem, și n'are să știe nici cucul... Te desbrăcăm pe tine (arată p'al treilea pescar) și îmbrăcăm pe măria sa... Îi punem în spinare o maje... Și-l trecem...

PETRU RAREȘ

Mulțumescu-ți ție, Impărate ceresc, că ai aprins soarele, să se coacă grâul... luna, să străbatem cărărușile... stelele, să împodobescă cerul... și o rază de nădejde în sufletul oropsitului tău rob Petru feciorul Răreșoaii ș'al lui Ștefan-cel-Sfânt!

VERIFICAT
1987

VERIFICAT
2007

VERIFICAT
2017

BIBLIOTECA
Centrul Cultural

OPERE COMPLETE
DE
DELAVRANCEA

AU APĂRUT :

APUS DE	ÎNTRE VIS
S O A R E	ȘI VIAȚĂ
Dramă istorică	Nuvele

VIFORUL

Dramă istorică

HAGI-TUDOSE

Tipuri și Moravuri

LUCEAFĂRUL

Dramă în V Acte

EDITURA SOCEC & Co., S. A. R.

Lei 85.—

